

Уважаеми пътници, Добре дошли на борда на *България Ер*!

"Ако бях питал хората какво превозно средство искат, щяха да ми кажат: по-бърз кон". Този най-прочут цитат от Хенри Форд добре илюстрира положението, в което се намират днес всички шофьори и ползватели на автомобили.

Превозното средство, което преобрази света, отключи глобализацията и ни направи по-свободни отвсякога, сега на свой ред се преобразява. Дали след пет, или след петнайсет години, но колите ни ще станат съвсем различни от днешните: ще се управляват сами, няма да ползват изкопаеми горива, и може би дори няма да се продават, а само ще се вземат под наем.

Някои елементи на тази промяна вече са факт. Страни като Китай се прехвърлиха от велосипеда към автомобила; глобалният пазар порасна от едва 50-ина милиона бройки през 90-те до почти 100 милиона.

Усеща се и намесата на интернет: ако в миналото американците са купували автомобил след средно 5 посещения в салоните на търговците, днес го правят след едва 1.6 посещения. На много места можете не само да си купите кола през телефона, но и да я регистрирате, и дори да я застраховате онлайн. Промяната е в толкова много направления, че ние сме като бедните съвременници на стария Форд - трудно можем да си представим какво ни чака. Но нищо не ни пречи да се опитваме, както сме сторили в този брой на бордното списание на "България Ер".

Пожелавам ви приятно – и полезно – пътуване!

Янко Георгиев,
Изпълнителен директор

Dear Passengers, Welcome aboard *Bulgaria Air*!

"If I had asked people what they wanted, they would have said faster horses." Henry Ford's most famous quote is a good illustration of what all car drivers and users experience nowadays.

The vehicle that transformed the world, unlocked globalization, and made us more free than ever is now undergoing transformation, too. Either in five or fifteen years our cars will be quite different from what they are today: they will be self-driven, they will not use fossil fuels, and may not even be offered for sale but just rented.

Some elements of that change can be seen already. Countries like China replaced the bicycle with a car; the global market expanded from a mere 50 million cars in the 1990s to nearly 100 million.

The Internet is a factor, too: in the past Americans used to buy a car after having visited a car dealer five times on average and now they only need 1.6 visits. There are many places where you can use your phone to buy a car and even register and insure it online. The change has happened in so many aspects that we now feel like old Ford's poor contemporaries - we find it really hard to imagine what is lying ahead for us. Still, we can always try to fancy and this is what we did in the new issue of Bulgaria Air's Inflight magazine.

I wish you a pleasant flight!

Yanko Georgiev
CEO

ЕДИН ПАРИЖ НА ДЕН – НЕ СТИГА!

Летете 2 пъти дневно и през октомври.

ПАРИЖ

от
€ 95
еднопосочна
цена

от
€ 189
двупосочна
цена

Цената е крайна и включва: Всички такси, 1 бр. ръчен багаж до 10 kg + 1 бр. дамска чанта/лаптоп, кетъринг на борда, безплатен check-in. Чекиран багаж може да се заплати преди полет на летище или в офис на издателя на билета. Цена на първо парче багаж до 23 kg - 20 евро на посока. Авиокомпанията предлага цени и с включен чекиран багаж. Виж всички предложения и резервирай на www.air.bg

България Ер
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

11 | **BUSINESS
ECONOMY**

20 | **Не бива да приемаме рецесията за нещо неизбежно**

Д-р Даниел Лакайе, президент на Mises Hispano Institute и професор в IE Business School, през Bloomberg TV Bulgaria

23 | **We Should Not Consider a Recession Inevitable**

14 | **България и черните очила на ЕЦБ**

16 | **Bulgaria and the Prudent ECB**

26 | **Ефектът на пеперугата**

28 | **The Butterfly Effect**

32 | **По-добре късно**

35 | **Better Late**

39 | **ANALYSIS
POLITICS**

46 | **Ядрената дилема**

Връщането към АЕЦ ще реши много енергийни проблеми - но може да създаде политически

52 | **The Nuclear Dilemma**

40 | **Кой е най-добрият град за живеене**

What is the Most Livable City

42 | **Атомът и разумът**

44 | **Atom and Common Sense**

56 | **Да пестиш от бъдещето**

58 | **Saving from the Future**

65 | **SCIENCE
TECHNOLOGY**

68 | **Най-мъдро е да търсим партньори за автономното управление**

Брам Шот, главен изпълнителен директор на Audi, през Bulgaria ON AIR

72 | **It is a Very Clever Thing to Cooperate Where you Can do it**

66 | **Първата чужда планета с вода**

The First Alien Planet with Water

74 | **Бъдеще от Франкфурт**

Future from Frankfurt

82 | **Убийствена буква**

84 | **Dial M for Murder**

85 | **TRAVEL
LIFESTYLE**

90 | **Улична култура**

За един град може да научи много от най-популярните му улици. Ето онези в София, които носят свой собствен облик и история

94 | **Street Culture**

86 | **Афиш Poster**

100 | **Ръчен багаж**

101 | **Hand Luggage**

106 | **"Айрънмен" - спорт или изтезание**

111 | **Ironmen - Sport or Torture**

Viva!

CASINO

AT

SOFIA HOTEL BALKAN
THE LUXURY COLLECTION

BLACKJACK
AMERICAN ROULETTE
RUSSIAN POKER
CARIBBEAN POKER
TEXAS POKER
NOVO POKER
MAJOR POKER
NEWEST SLOT MACHINES

OPEN 24/7 FREE ENTRANCE & BAR

SOFIA HOTEL BALKAN
5, Sveta Nedelja Square 1000 Sofia Bulgaria
+359 (2) 981 5747; info@groupviva.com
www.vivacasino.biz

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ
ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE
OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

РЕДАКТОР
Кристина Нигохосян
cnigohosian@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ
Антон Груев
Методи Йорданов
Радослав Генчев
"Pagukc"

АВТОРИ
Бойко Василев
Валери Ценков
Делян Петришки
Ива Григорова
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Рагина Колева

ДИЗАЙН
BRAND NEW

ИЗДАТЕЛ
ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Мумкова

ТЪРГОВСКИ ДИРЕКТОР
Леа Бакалова
lbakalova@bulgariaonair.bg

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

EDITOR
Cristina Nigohosian
cnigohosian@bulgariaonair.bg

TRANSLATORS
Albena Manafska
Metodi Yordanov
Radoslav Genchev
"Radix"

CONTRIBUTORS
Boyko Vassilev
Valeri Tsenkov
Delyan Petrishky
Ivaylo Petrov
Iva Grigorova
Kalin Nikolov
Kalin Angelov
Radina Koleva

DESIGN
BRAND NEW

PUBLISHER
INVESTOR MEDIA GROUP

CEO
Victoria Mitkova

MARKETING DIRECTOR
Lea Bakalova
lbakalova@bulgariaonair.bg

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70
www.bgonair.bg

BANK ACCOUNT

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECBGB33
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна

ISSN 1314-2216

Съгласно чл.7а, ал.1 от Закона за задължителното депозиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп.ДВ бр.94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он ер" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

THE 1

НОВОТО BMW СЕРИЯ 1.

BMW 118d: Разход на гориво: 4.7 – 5.7 л/100км; CO₂: 122 – 149 г/км

Радостта
от шофирането

*За индивидуална оферта и пробно шофиране, моля свържете се с вашия BMW дилър.

М Кар
4003 Пловдив
бул. Карловско шосе
тел.: 032/ 906 996
www.bmw-mcar.bg

М Кар Варна
9023 Варна
бул. Вл. Варненчик 320
тел.: 052/ 739 860
www.bmw-mcarvarna.bg

М Кар Плевен
5800 Плевен
кв. Дружба 1
тел.: 064/ 870 007
www.bmw-mcarpleven.bg

М Кар София
1407 София
бул. Черни връх 53
тел.: 02/ 45 17 800
www.bmw-mcarsofia.bg

CONTRIBUTORS АВТОРИ

БОЙКО ВАСИЛЕВ е един от най-уважаваните телевизионни журналисти в България, водещ и продуцент на "Панорама" по БНТ. Доктор по социология, възпитаник на Софийския университет, специализирал е в Хайделберг, Германия. Автор е на десетки документални филми, включително "Деца на бащите", за който получи Голямата награда "Робер Шуман" за 2007 година.

BOYKO VASSILEV is one of Bulgaria's most renowned television journalists, and the host and producer of the talk show Panorama (broadcast on the National Bulgarian Television). He holds a Ph.D. in sociology, is a Sofia University alumnus, and has specialized in Heidelberg, Germany. He has authored dozens of documentaries, including The Children of the Fathers, for which he received Bulgaria's 2007 Robert Schuman Journalism Award.

ДЕЛЯН ПЕТРИШКИ е автор и водещ на "В развитие" по Bloomberg TV Bulgaria. Започва журналистическата си кариера във в. "Банкер" през 2005 и оттогава неизменно следи капиталовите пазари. Специализирал е в Deutsche Welle в Германия. Носител е на две награди от "Клуба на журналистите AAA" за свои публикации.

DELYAN PETRISHKY is author and host of In Progress on Bloomberg TV Bulgaria. He began his journalistic career at the Banker newspaper in 2005 and since then he's constantly been following the capital markets. He's specialized at Deutsche Welle in Germany. He's won two "AAA Journalists Club" awards for his publications.

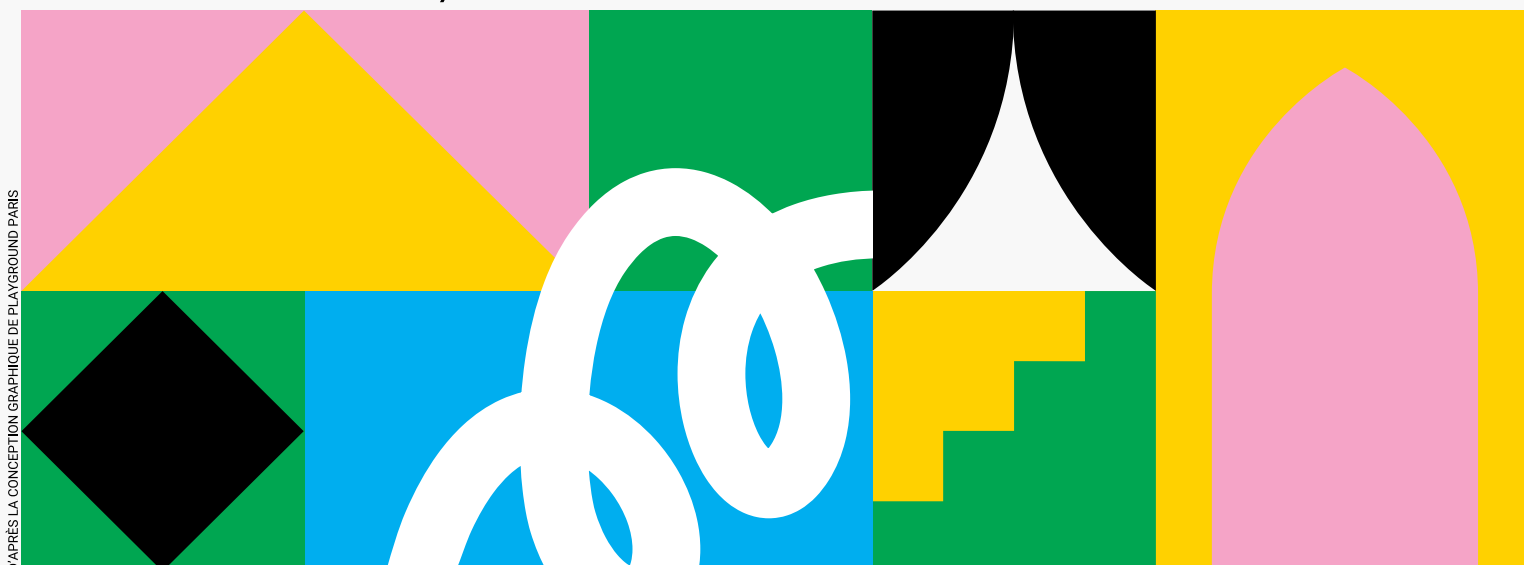
21-22.09.2019

Европейски дни на наследството - София

Изкуства и Развлечения

European Heritage Days - Sofia

Arts and Entertainment

D'APRÈS LA CONCEPTION GRAPHIQUE DE PLAYGROUND PARIS

INSTITUTFRANCAIS.BG ARTSOFIA.BG #ЕДНСОФИЯ2019

MARTINELI

Home Style

Rimadesio

ВИНАГИ ЩЕ ИМАМЕ ПАРИЖ

WE'LL ALWAYS HAVE PARIS

Една американка се бе пошегувала навремето, че в съзнанието на филмовите сценаристи Париж е сцена само за три явления от живота: любов, модни ревюта и революции. В България Ер бихме искали да ви напомним, че Париж всъщност е несравнимо повече от това.

Неслучайно го наричат Града на светлината и го величаят като най-красивия в света. Неслучайно Жан Кокто пише, че "тук никога не е склонен да бъде само зрител - всеки иска да е актьор". И неслучайно в най-прочутата финална сцена в киното - тази в "Казабланка" - Хъмфри Богарт се сбогува с Ингрид Бергман с тези четири думи: "Винаги ще имаме Париж".

Да, Париж е клише. Но клишетата тъкмо защото са толкова устойчиви - защото са верни. Елате с нас до това приказно място, и после винаги ще имате своя Париж. ■

An American lady once joked that in the mind of scriptwriters Paris is seen as a backdrop for only three things - love, fashion shows, and revolution. Bulgaria Air wants to remind you that Paris is so much more than that.

Not surprisingly it is called the City of Light and extolled as the most beautiful on earth. Not surprisingly Jean Cocteau wrote that here "everybody wants to be an actor; nobody is content to be a spectator". And, not surprisingly, in the most famous final scene in the history of the cinema - that in Casablanca - Humphrey Bogart says farewell to Ingrid Bergman with these four words: "We'll always have Paris".

Yes, Paris is a cliché. But this is exactly why clichés are so resistant - because they are true. Come with us to this enchanting place and then you'll always have your Paris. ■

Резервирайте своя билет на air.bg до края на септември на промоционални цени от 169 евро за двупосочен билет.

Book your flights at www.air.bg until 30.09 at promotional prices starting from 169 eur for a round trip. ■

Executive Master in Finance, Banking & Real Estate

A Joint Venture Program

SDA Bocconi
School of Management

THE FUTURE NEEDS LEADERS
THE FUTURE NEEDS
YOU

Choose the joint EMFBRE program for your executive master's degree and prepare for a successful career and professional growth. Since its debut in 2017, the joint Executive Master's program of SDA Bocconi and AUBG in Sofia proved to be a strong magnet for forward-thinking professionals like you.

The 16-courses' program prepares top-level professionals to offer high-quality solutions to financial, banking, and real estate problems. Global in essence, the program focuses on areas that are of particular importance to Eastern and Southeastern Europe offering a unique look applicable to the region.

Recognized worldwide, the program is certified both by SDA Bocconi and AUBG offering graduates opportunities globally. Join an alumni network that includes former Italian Prime Minister Mario Monti, President of the European Banking Federation Alessandro Profumo and Vodafone CEO Vittorio Colao.

Now OPEN: admission process for the third year.

Right here, in Sofia, Bulgaria.

Find out more at: bocconi-aubg.com

B&
O

BEOSOUND EDGE

**SOUND REVOLUTION.
IN BRASS.**

Introducing Besound Edge in a brass tone – a magical fusion of technology and decorative art designed to celebrate colourful living.

Sofia, 53, Cherni vrah Blvd. — +359 2 8073757 —
SOFIA@BEOSTORES.COM

BANG & OLUFSEN

32 | **ПО-ДОБРЕ КЪСНО**
BETTER LATE

14 | **БЪЛГАРИЯ И ЧЕРНИТЕ ОЧИЛА НА ЕЦБ**
BULGARIA AND THE PRUDENT ECB

26 | **ЕФЕКТЪТ НА ПЕПЕРУДАТА**
THE BUTTERFLY EFFECT

ЧИСЛА И ЛИЦА FIGURES & FACES

100 000 000 000

евро ще бъдат отделени в предлагания от ЕС "Европейски фонд за бъдещето". Целта е да се насърчи появата в Европа на технологични гиганти от мащаба на Google, Apple, Facebook, Amazon или Alibaba. Средствата ще се инвестират в "развитие на стратегически сектори" и "изграждане и укрепване на бъдещите лидери в иновациите". Планът предвижда парите да дойдат от правителствата на страните-членки на ЕС, включително и българското.

EN

EUR will be set aside in the proposed by the EU "European Future Fund". The aim is to promote the emergence in Europe of technological giants with the scale of Google, Apple, Facebook, Amazon or Alibaba. The funds will be invested in "development of strategic sectors" and "forming and consolidation of the future leaders in innovation". The plan envisages for the money to come from the governments of the EU Member States, including the one of Bulgaria. ■

2023

година е най-ранната възможна дата за влизане на България в еврозоната, твърди в анализ рейтинговата агенция Fitch. Такова развитие ще има подчертано положителен ефект върху суверенния рейтинг на страната, коментират анализаторите на Fitch. България в момента се подготвя да поиска членство във валутния механизъм ERM II, в който по регламент трябва да престои минимум две години, преди да влезе в еврозоната.

EN

is the earliest possible date for Bulgaria's entry in the euro area, the Fitch rating agency asserts in an analysis. Such a development will have a marked positive effect on the country's sovereign credit rating, the analysts of Fitch are commenting. At the moment Bulgaria is preparing itself to ask for membership in the ERM II exchange-rate mechanism, in which according to the regulations it has to stay for at least two years before it enters the euro area. ■

5338

аборта са направени в България само за второто тримесечие, показват данни на Националния център по обществено здраве и анализи. Това поставя страната ни на челно място по брой принудително прекъснати бременности в Европейския съюз. Почти две трети от случаите са по желание на майката, а не по медицински причини.

EN

abortions were carried out in Bulgaria only for the second second quarter of the year, data of the National Center of Public Health and Analyses are indicating. This places the country near the top of the ranking according to the number of abortions in the European Union. Almost two thirds of the cases are by the mother's wish, and not for medical reasons. ■

1 212 000 000

лева е брутният премиер приход на общото застраховане в България за полугодията, по статистика на Комисията за финансов надзор. Общата печалба на компаниите от сектора надхвърля 77 млн. лева, с почти 70% повече от предходния период. С най-голям дял си остават автомобилните застраховки (72.5%), пред застраховките на имущество срещу природни бедствия (12.4%). Изплатените обезщетения за периода са почти 518 млн. лева, като 80% се падат на автомобилни застраховки.

EN

BGN is the total premium of the non-life insurance in Bulgaria for the six months, according to statistics of the Financial Supervision Commission. The total profit of the companies from the sector is more than 77 million BGN, by almost 70% more than the previous period. vehicle insurance (72.5%) remains with the largest share, ahead of property insurance against the effects of natural disasters (12.4%). The compensations paid during the period are almost 518 million BGN, of which 80% is under vehicle insurance. ■

STYLE

MATTERS

www.captaincook.bg
1000 Sofia, 4 Narodno Sabranie Sq.
1407 Sofia, 100 James Bourchier Blvd.
9000 Varna, Morska Gara

БЪЛГАРИЯ И ЧЕРНИТЕ ОЧИЛА НА ЕЦБ

Тройно увеличение на корпоративния данък до 2022
не е негативен сценарий, а фантастичен

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Песимизмът ми се простира дотам, че подозирам дори искреността на песимистите, казвал Едмон Ростан, авторът на "Сирано". Нещичко от тази нагласа се почувства и в българския банков сектор след проверката на качеството на активите и стрес теста, проведени от ЕЦБ в шест от търговските банки в страната. Още преди началото им бе ясно, че проверяващите ще заложат на консервативен подход при оценката - по ред причини. Но едва ли някой е подозирал до какви дълбини може да стигне този консерватизъм. Някои от допусканията в стрес теста изглеждат по-подходящи за апокалиптична фантастика, отколкото за реална макроикономическа и политическа прогноза.

ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА провери шест български кредитни институции

като подготвителен етап към евентуалното членство на лева във валутния механизъм ERM II. По регламент проверката задължително трябваше да засегне трите най-големи банки в страната. Случайно или не, към тях проверяващите добавиха и трите най-големи банки с български собственици. Проверено бе качеството на активите им спрямо отчетеното към 31 декември 2018, и после банките бяха подложени на стрес тест с тригодишен хоризонт - при базов и при утежнен сценарий.

Проверката до голяма степен потвърди резултатите от предишните стрес тестове, проведени от БНБ през 2016 година, и, както отбеляза в съобщението си централната банка, "показва устойчивостта на българския банков сектор като цяло". Четири от проверяваните банки (УниКредит Булбанк, Банка ДСК, Обединена българска банка и Цен-

трална кооперативна банка) дават резултати не само над необходимия минимум (8% базов капитал от първи ред при базовия сценарий и 5.5% при утежнения), но доста над средните за Европа като цяло. Инвестбанк покрива изискванията след проверката на качеството на активите, но отчита капиталов недостиг (51.8 млн. евро) в стрес теста. Първа инвестиционна банка остава под чертата и при проверката на активите, и при двата сценария, и трябва да попълни капитала си с 262.9 млн. евро (Впрочем от банката обявиха, че до края на юни вече са осигурили половината, или около 130 млн. евро).

"СЛЕД ПРОВЕРКАТА НА КАЧЕСТВОТО на активите ЕЦБ ни каза, че като цяло банковата ни система е стабилна", коментира доцент Григор Сарийски от Института за икономически изследвания към БАН пред Bloomberg

си съобщение, че проведената проверка има "пруденциален, а не счетоводен" характер.

"ПРУДЕНЦИАЛЕН" ИДВА ОТ ЛАТИНСКАТА ДУМА за благоразумие и предпазливост. Тъкмо това е целта на банковите стрес тестове - да проверят доколко системата е подготвена за негативно развитие. Но някои от допусканията, приложени върху българските банки, принадлежат повече към фантастичен, отколкото към негативен сценарий.

От ЕЦБ уточняват, че са ползвали същата методика, създадена от Европейския банков орган за стрес теста на големите европейски банки миналата година. Но хипотезите, реалистични за италиански или холандски кредитни институции, едва ли могат автоматично да се пренесат в българската реалност. Така например негативният сценарий, на който са били подложени шестте български банки, предвижда увеличаване на корпоративния данък до 30% в близките три години. Това може би е реална възможност в страни като Гърция и Италия, където сега данъкът е 28%, в Испания (25%) или в Дания (22%). Но в България корпоративният данък е 10% и не можем дори да си представим какви катаклизми в икономическото развитие биха подтикнали парламента да го утрои. Подобен апокалиптичен подход е използван и при оценката на недвижимите имоти като обезпечения по кредитите (имотите в портфейла на ПИБ например са преоценени с 40 млн. евро надолу). Негативният сценарий предвижда 17% спад в цените на имотите и 31% спад в цените на акциите. Доста нереалистично при наскоро обявената нова вълна парични стимули от ЕЦБ, които могат само да тласнат нагоре имоти и акции.

ПРЕКОМЕРНА МНТЕЛНОСТ проверяващите

са проявили и при разглеждането на кредити за сезонно-ориентирания бизнес (например в селското стопанство или в туризма, основни сектори на българската икономика). Кредитите за морски хотели например са разглеждани по-строго само защото приходите им намаляват след края на активния сезон - нищо, че обслужването на кредити не е променено.

"По дефиниция параметрите на стрес теста са силно консервативни, както по отношение на допусканията, на които е базиран утежненият макроикономически сценарий, така и по отношение на техническите допускания, особено по отношение на третирането на обезпеченията", заяви от БНБ в отговор на въпрос от Investor.bg.

"ОСНОВНИЯТ ПРОБЛЕМ, който ни показва тази проверка, се нарича "свърхрегулация". От тази година при оценката на активите се прилага така нареченият МСФО 9 (IFRS 9)", отбелязва Григор Сарийски. "Когато прилагате този стандарт, вие вече не оценявате качеството на кредитите по един ясно измерим количествен критерий - брой дни просрочие, както беше според старата наредба. Сега трябва да имате един модел - който още в началото на проверката започва да се оспорва от онзи, който прави съответната оценка. Проблемът е, че за един кредит, който според вашия модел и вашите критерии е редовен, винаги може да се намери някакъв друг модел и друг критерий, според които да се окаже, че не е редовен. Именно от прилагането на различни модели се получават тези огромни разлики в оценките". За съжаление, подчертава Сарийски, няма никакъв арбитражен орган, който да се произнася при спорове между проверяващия и проверявания. "Това е много сериозен регулаторен проблем, по който първо трябва да се работи". ■

TV Bulgaria. "За това няма две мнения, независимо, че резултатите бяха използвани от някои политически партии за упражнения на тема как по-скоро трябва да махаме БНБ и банките да се поемат от европейския банков надзор - което е абсолютно безпочвено". Чува се дори мнения, че поглъщането на капитала на споменатите банки може да спре влизането на страната в ERM II. Това е горедолу толкова оправдано, колкото да кажем, че нуждата от ремонт на граничния пункт Калотина ни спира за Шенген. Ако има някакви формални пречки за ERM II, те ще дойдат по-скоро от проблеми в небанковия сектор, в борбата срещу прането на пари и в съдебната система. А действителната бариера е най-вече в явното нежелание на политици и технократи от някои западни върхове да видят България в еврозоната. Самата ЕЦБ побърза да предупреди в официалното

РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕРКАТА НА ЕЦБ ECB ASSESSMENT RESULTS

Банка	Начален CET1 (%)*	CET1 след проверката на активите*	CET1 в базовия сценарий**	CET1 в утежнени сценарий**	Капиталов недостиг (млн. евро)
УниКредит Булбанк / UniCredit Bulbank	24.7%	23.1%	19.2%	14.3%	0
Банка ДСК / DSK Bank	19.0%	18.6%	19.1%	12.3%	0
Обединена българска банка / United Bulgarian Bank	21.5%	21.1%	20.2%	11.8%	0
Първа инвестиционна банка / First Investment Bank	15.7%	4.5%	4.1%	-2.0%	262.9
Централна Кооперативна Банка / Central Cooperative Bank	16.4%	16.2%	15.7%	8.0%	0
Инвестбанк / Investbank	15.2%	10.0%	5.7%	-3.1%	51.8

* Съотношение на базовия капитал от първи ред (CET1) към 31 декември 2018 / Common Equity Tier 1 (CET1) ratio as at 31 December 2018.

** Най-ниско съотношение на CET1 за тригодишния период, разглеждан в стрес-теста

*** Капиталови нужди на банката на база най-ниските показатели в различните компоненти на проверката / Bank's capital needs on the basis of the maximum shortfalls in the various components of the exercise

Bulgaria and the Prudent ECB

A triple corporate tax hike by 2022 is not a negative, but an improbable scenario

By KALIN ANGELOV / Photography SHUTTERSTOCK

"My pessimism goes to the point of suspecting the sincerity of the pessimists," once said the French author of *Cyrano de Bergerac*, Edmond Rostand. Something of that nature was felt in the Bulgarian banking sector following the asset quality review and stress tests conducted by the European Central Bank (ECB) among six of the country's commercial banks. Even before their start, it was clear that the appraisers would prefer a conservative approach for a number of reasons. However, it is unlikely that anyone suspected how far this conservatism would go. Some of the stress test scenarios seem more suitable for an apocalyptic fantasy than a real-life macroeconomic and political forecast.

THE ECB EVALUATED six Bulgarian credit institutions as a preparatory stage for Bulgaria's expected membership in the ERM II exchange rate mechanism. According to the rules, the evaluation was obliged to cover the three largest banks in the country. Coincidentally or not, the appraisers added to the list the three largest banks owned by Bulgarians as well. Their asset quality was checked as of what was

reported by December 31, 2018, after which the banks were subjected to a stress test with a three-year horizon, consisting of a baseline and an adverse scenario.

THE EVALUATION LARGELY CONFIRMED the results of previous stress tests, conducted by the Bulgarian National Bank (BNB) in 2016, and as the central bank noted "it shows the sustainability of the Bulgarian banking sector overall". Four of the assessed banks (UniCredit Bulbank, DSK Bank, United Bulgarian Bank and Central Cooperative Bank) show results not only covering the minimum threshold (a Common Equity Tier 1 (CET1) ratio of 8% for the asset quality review and the stress test's baseline scenario, and a CET1 ratio of 5.5% for the stress test's adverse scenario), but significantly exceeding the average European levels. Investbank met the requirements following the asset quality review, but reported a CET1 shortfall of 51.8 million euro in the stress test. First Investment Bank remains under the threshold in both scenarios and has to address its CET1 shortfall of 262.9 million euro (actually, the

bank announced that it has secured half of this sum at the end of June, which is around 130 million euro).

"AFTER THE ASSET QUALITY review, the ECB told us that our banking system is overall stable," Associate Professor Grigor Saryiski of the Bulgarian Academy of Sciences' Economic Research Institute told Bloomberg TV Bulgaria. "There's no two ways about it, despite the fact that the results were used by some political parties to talk about how we should rather get rid of BNB and how the banks should be taken over by the European banking supervision, which is absolutely groundless," he commented. Opinions were even expressed that addressing the above mentioned banks' shortfall could stop this country's ERM II entry. There's as much truth to this as saying that the dirty bathrooms at the Kalotina checkpoint (on the border with Serbia) are stopping Bulgaria from joining Schengen. If there are any formal obstacles regarding the ERM II, they rather stem from problems in the non-banking sector, the fight against money laundering and the judicial system. The true barrier, however, is the

rather obvious unwillingness of politicians and technocrats from certain Western European countries to see Bulgaria in the Eurozone. The ECB itself was in a rush to warn in its official announcement that the asset quality review is a prudential exercise, rather than an accounting one.

THE WORD "PRUDENTIAL" HAS LATIN ROOTS and means to show care and forethought. This is precisely the purpose of the stress tests - to see to what extent the system is prepared for negative developments. Some of the scenarios applied to the Bulgarian banks, however, could be classified as fiction rather than a negative development.

THE ECB EXPLAINS that they have used the same methodology created by the European Banking Authority for the stress test of the big European banks last year. The hypothetical scenarios, which may be realistic for Italian or Dutch credit institutions, could hardly be transferred automatically to the Bulgarian reality. Thus, for example, the negative scenario applied to the six Bulgarian banks provides for in-

creasing corporate tax to 30% in the next three years. This could be a real possibility in countries like Greece and Italy, where this tax is currently 28%, in Spain (25%) or Denmark (22%). In Bulgaria, however, corporate tax stands at 10% and it would be impossible to imagine the economic development cataclysms that would prompt Parliament to triple the tax. A similar apocalyptic approach is used in the evaluation of real estate pledged as collateral (real estate properties in First Investment Bank's portfolio, for example, are reassessed at EUR 40 million less. The negative scenario includes price drops of 17% for real estate and 31% for shares. The appraisers were overly suspicious when reviewing loans for the seasonal businesses, such as tourism, which is a main economic sector in the Bulgarian economy. The loans of seaside hotels, for example, were scrutinized only because of their poor financial results at the end of the year, despite the fact that the loan was serviced regularly.

BY DEFINITION, THE STRESS TEST'S parameters are highly conservative regarding both the assumptions on which the adverse

macroeconomic scenario is based, as well as the technical assumptions, especially when it comes to collateral, the BNB told Investor.bg.

THE MAIN PROBLEM revealed by this assessment is called "overregulation". Starting this year, the so called IFRS 9 is applied when assets are reviewed, Grigor Sariyski noted. This standard does not assess the credit's quality based on clear quantitative criteria, such as number of days overdue, which was the case under the old ordinance. Now a model needs to be in place that is being disputed by the assessor from the very start of the review. "The problem is that a credit, which according to your model and criteria is in order, can always be evaluated based on another model or criteria, which would deem it problematic," he said. It is precisely the use of different models that leads to the huge discrepancies in the evaluations. Unfortunately, there is no arbitration body that can pronounce itself regarding disputes between appraisers and those evaluated. This is a very serious regulatory problem, which is yet to be addressed, Sariyski explained. ■

Ипотечен кредит **ДОМ ЗА ТЕБ**

*От Вкъщи
по-хубаво няма!*

- Ниска лихва
- Честен подход и прозрачни условия
- Безплатна имуществена застраховка

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

НОВИ ТЕХНОЛОГИИ, КОИТО ВОДЯТ ДО ВИСОКИ ПОСТИЖЕНИЯ, ЩЕ СЕ РАЗВИВАТ ОТ ДНЕСНИТЕ СТУДЕНТИ В ИНЖЕНЕРНИТЕ СПЕЦИАЛНОСТИ

Химикотехнологичният и металургичен университет – София (ХТМУ) е създаден през 1953 г., като през годините на динамични промени осъществява своята дейност в близка интеграция с бизнеса и партньорски институции от Европейското пространство за висше образование. През тези повече от 65 години ХТМУ обвързва таланти и усмихнати хора за успешно постигане на една обща цел: да отговори на новите предизвикателства пред

химичните технологии, металургията, биотехнологиите, екологията, информационните технологии и мениджмънта чрез иновации и качество.

В Университета се прилагат съвременни методи за обучение и научни изследвания в актуални за световната индустрия, и научна общност области. Образователните програми се развиват с динамиката на бизнеса от различни сектори на икономиката, а обучението в степените „бакалавър“ и „магистър“ се предлага на български, английски, немски и френски език. Завършилите инженери получават европейско дипломно приложение, а в специалностите на немски език - съвместни дипломи с техническите университети Хамбург-Харбург и Отофон Герице, Германия. Обучението на френски е акредитирано и получило признание от Министерството на висшето образование, науката и иновациите на Франция.

За изкушените от научна кариера съществуват възможности за докторантура в 53 акредитирани програми в ХТМУ.

През настоящия 21 век наши възпитаници продължават да създават, разпространяват и съхраняват знания, като управляват успешно големи организации в България и света. Със своята креативност и силен академичен дух, тези хора стоят в началото и в края на забележителното превръщане на основните суровини на химическата индустрия (нефт, природен газ, въглища, руди и минерали) в полезни продукти, които са в основата на съвременната цивилизация и ни топят, возят, лекуват, мият, обличат, осигуряват уют и комфорт в ежедневието и дома ни, предизвикват у нас естетическо усещане, предпазват ни от ултравиолетовата радиация. Те ежедневно насърчават вродения изследователски дух на всеки човек в наши дни да преоткрие света в неговите динамични измерения, с помощта на иновативни технологии – молекулни машини и логически устройства, хемосензори, биомаркери, течено-кристални дисплеи, молекулни компютри, лайт-харвестинг системи, нанотехнологии и др.

NEW TECHNOLOGIES, WHICH LEAD TO EXCELLENCE, WILL BE DEVELOPED BY TODAY'S STUDENTS IN THE ENGINEERING MAJORS

The University of Chemical Technology and Metallurgy - Sofia (UCTM) was established in 1953, and during the years of dynamic changes it is implementing its activities in close integration with the business and partner institutions from the European Higher Education Area. During these more than 65 years UCTM is committing talented and smiling people for a successful achieving of a common goal: to meet the new challenges that the chemical technology, the metallurgy, the biotechnology, the ecology, the information technology and the management are facing through innovations and quality.

Modern training and research methods are being applied in the university, in fields that are current for the world industry and scientific community. The educational programmes are developing with the dynamics of the business from various sectors of the economy, and the education for the acquisition of the educational-scientific degrees of “Bachelor” and “Master” is being offered in Bulgarian, English, German and French language. The graduated engineers are obtain-

ing a European Diploma Supplement, and in the majors with German language - joint diplomas with the technical universities of Hamburg-Harburg and Otto von Guericke, Germany. The education in French language is accredited and has received an acknowledgment by the Ministry of Higher Education, Research and Innovation of France. For the ones tempted by a scientific career there are possibilities at UCTM for PhD Studies in 53 accredited programmes.

During the present 21st century our alumni are continuing to create, disseminate and preserve knowledge, by successfully managing major organizations in Bulgaria and around the world. With their creativity and strong academic spirit, these people are at the start and end of the remarkable transformation of the main raw materials of the chemical industry (oil, natural gas, coal, ores and minerals) into useful products which are at the core of modern civilization and are warming us, transporting us, healing us, washing us, clothing us, ensuring coziness and comfort in our everyday life and in our

home, evoking an aesthetic feeling in us, protecting us from the ultraviolet radiation. Every day they are encouraging the research spirit of rediscovering the world in its dynamic dimensions, that is nowadays inherent in every person, through innovative technology - molecular machines, hemo-sensors, biomarkers, liquid crystal displays, molecular computers, light-harvesting systems, nanotechnologies and others.

Не бива да приемаме рецесията за нещо неизбежно

Д-р Даниел Лакайе, президент на Mises Hispano Institute и професор в IE Business school, прег Bloomberg TV Bulgaria

Текст ДЕЛЯН ПЕТРИШКИ / Фотография АРХИВ

Д-р Лакайе, каква диагноза бихте поставили на европейската икономика?

Последните развития в глобалната икономика сочат ясно забавяне на икономическия растеж. Нивата на стимулиране в последните години тласкат икономиката към забавяне. Освен това има притеснения около търговските спорове между САЩ и Китай, както и други фактори, които доскоро не се вземаха предвид. Дълговото пренасищане също играе важна роля. И това забавяне идва в много труден момент, защото лихвените нива вече са много ниски и защото мерките за повече ликвидност бяха в твърде голям мащаб напоследък.

Очевидно не сте съгласен с последното решение на ЕЦБ за нова вълна на стимули. Какъв ще е действителният ефект от това задълбочаване на една неконвенционална парична политика?

Според мен в първата част на кризата неконвенционалната политика изигра роля за стабилизирането на пазарите и намаляването на риска от разпадане на еврото. Но има точка, в която паричната политика спира да бъде ефективна, и смятам, че вече сме я достигнали. Щом лихвените нива вече са в негативната територия, което забелязваме в много гържави, и щом мерките продължават толкова дълго, че престават да са извънредни и се превръщат в норма, значи ефективността на такава политика е спаднала драматично. Сега трябва да помислим за мерки от страната на предлагането, за намаляване на товара върху компаниите, особено данъчния, и за подобряване на разполагаемия доход на семействата.

Защо според вас се увеличи вътрешната съпротива в ЕЦБ срещу количествените облекчения, и какъв сигнал изпраща това към Кристин Лагард, бъдещия президент на банката?

Сигналът е ясен: че първият етап от количествените облекчения на ЕЦБ не е бил успешен, щом сега се налага да приложат още един. И ще трябва да намаляват лихвите отново, тъкмо когато те започваха да се нормализират и да позволяват на икономиката да диша. Очевидно това е сигнал за слабост. И освен това е голямо предизвикателство за госпожа Лагард, защото тя ще поеме ЕЦБ при много агресивни нива на паричната политика, много негативни лихви и количествени облекчения без видим край, струващи по 20 милиарда евро на месец.

Не е ли това просто начинът на Европа да отвърне на влошаващата се и все по-враждебна икономическа и търговска среда, като имаме предвид острата реакция на президента Тръмп срещу ЕЦБ?

Реакцията на ЕЦБ е най-вече срещу забавянето на европейската икономика. Мисля, че реакциите и коментарите на г-н Тръмп са породени от виждането му, че Федералният резерв е твърде умерен и бавен по отношение на стимулите. Но истината е, че една силна икономика не се нуждае от стимули. Онова, което Тръмп трябва да разбере, е, че Федералният резерв трупа инструменти в случай, че икономиката се забави. В момента американската икономика расте доста добре. Няма да е разумно от гледна точка на Фед да предприема агресивни действия за облекчаване, още по-малко да копира онова, което правят ЕЦБ и Японската ▶

ДАНИЕЛ ЛАКАЙЕ е водещ лектор на конференцията **THE NEXT BIG THING**, организирана от Bloomberg TV Bulgaria (17 октомври, София, tnbt.bloombergtv.bg).

Лакайе е президент на Института Мизес Испано, професор в IE Business school, IEB и UNED, главен икономист в Tressis SV. Бе класиран между 20-те най-влиятелни икономисти в света от *Richtopia*. Автор на бестселърите "Life In The Financial Markets" (Wiley, 2014), "The Energy World Is Flat" (Wiley, 2014, съвместно с Диего Парийа), и "Escape from the Central Bank Trap" (2017, ВЕР).

► банка. Просто защото американската икономика е в много по-добро здраве.

Как неконвенционалната политика на ЕЦБ влияе върху предлагането и потреблението в еврозоната?

Предполага се, че действа така: ЕЦБ изтегля някои суверенни облигации от балансовите книги на банките, това позволява на банките да кредитират повече малките и средни предприятия, корпорациите и домакинствата, и икономиката се забързва. Но не работи, защото проблемът на еврозоната не е в кредитния растеж - всъщност той е съвсем приличен, по-добър от ръста на реалния БВП. Проблемът е, че политиката на ЕЦБ става много агресивна и експанзионистична в момент, в който не трябва да бъде. Няма никакво основание за това нито от гледна точка на доходността по държавните ценни книжа, нито от растежа на кредитирането, нито от излишъка от ликвидност в ЕЦБ. Нито един от тези фактори не подсказва, че е необходимо ново облекчаване на паричната политика като това, което те току-що решиха да направят.

Може ли да има каквато и да е инфлация при нулеви и негативни лихвени равнища?

Много е трудно да се постигнат нивата на инфлация от около 2%, които ЕЦБ и някои други централни банки искат, когато основният сигнал, даван от тях на пазарите, е,

че няма да има инфлация. Когато фиксираш отрицателни лихви и изкупуваш дългосрочни нискорискови активи като държавни облигации, на практика унищожаваш всякакви очаквания за инфлация. Нещо повече, когато паричната политика стане инструмент за прехвърляне на капитали от продуктивните сектори към непродуктивните, генерирането на желаната инфлация става извънредно трудно. Има множество изследвания, които показват, че отрицателните лихви са изиграли значителна роля за затрудненията на Япония с инфлацията и растежа.

Ако ЕЦБ взема базирани на данни решения, които няма да работят в една бъдеща споделена икономика, не трябва ли да се преразгледа статистическата информация?

Така е, живеем във време на много значими промени не само в технологията, но и в начина, по който ние като потребители се държим спрямо тази технология. Много вероятно е в бъдеще онова, което смятахме за основни двигатели на потреблението за обикновения гражданин - като автомобила - вече да не бъдат необходими. Вероятно ще видим, че политиката за 2% инфлация не е логична в среда, в която застаряването на населението и разрушителните технологии играят все по-голяма роля в икономиката.

Нека ви задам един последен въпрос - централните банки убиха ли цикличността в

икономиката и рецесията като естествен край на всеки икономически бум?

Много е трудно за централните банки да предвидят рецесията. Както и инфлацията, защото информацията, която събират, идва от правителствата. А много малко правителства по света - ако изобщо има такива - са способни да разпознаят една усложняваща се икономическа среда. Затова централните банки трябва да подобрят значително своето дългосрочно планиране и да са много по-конкретни за логиката, стояща зад промените в политиката им. Трябва да са много повече водени от данните.

Възможно ли е да навлезем в рецесия в близко бъдеще? Абсолютно. Има растящ риск, забавянето е очевидно, но това не е нещо, срещу което няма какво да се направи. Все още има достатъчно инструменти да се подобри и глобалната, и европейската икономика. Няма монетарни инструменти, но бихме могли да видим подобрение във фискалните политики, данъчни отстъпки, повишаване на разполагаемия доход на домакинствата, което би помогнало на икономиката да си поеме въздух и би удължило периода на растеж. Има много мерки в областта на предлагането, които могат да се предприемат. Очевидно това зависи не от централните банки, а от правителствата. Не трябва да повтаряме, че рецесията е неизбежна. Рецесията е сериозен риск, и също нарастващ риск. Но не е нещо, което да смятаме за гарантирано. ■

We Should Not Consider a Recession Inevitable

Daniel Lacalle, President of the Mises Hispano Institute and Professor at IE business school, talks to Bloomberg TV Bulgaria

By DELIAN PETRISHKI / Photography ARCHIVES

Mr. Lacalle, how will you diagnose the Euro area economy?

The latest developments in the global economy are showing what we call “clear deceleration” in the economic growth. The level of stimulus that we have seen in the last years is driving the global economy to a slowdown, but there are also the concerns over the trade dispute between the US and China and other factors that weren’t taken into account initially. Debt saturation plays an important role here. And this slowdown comes at a very difficult point, because interest rates are already very low and because liquidity measures have been very, very large.

You obviously disagree with ECB’s latest decision on a new round of stimulus. What will be the actual effect of this further deepening in unconventional monetary policy?

I think unconventional monetary policy has played a role in the first part of the crisis to stabilize markets and has also played a role in reducing the euro breakup risk. But there is a point at which monetary policy stops being effective and I think we’ve gotten to that level. Once interest rates are already in negative territory as we’re seeing in so many countries and once we have continuous measures that are no longer exceptional but have become the new normal, the effectiveness of such monetary policy is falling dramatically. What we need to do is to think about supply side measures, about reducing the burden for companies particularly in terms of tax, and improving the disposable income for families.

Why did the internal resistance to ECB’s quantita-

tive easing increase, and what kind of a signal does this resistance send to Mrs. Lagarde?

The signal is that the first round of quantitative easing by the European Central Bank was not successful. Because they need to implement a new one. And they need to cut rates again, just as they were normalizing and allowing the economy to breathe. Obviously, that sends a signal of weakness. Also it’s very challenging for Mrs Lagarde, because she is going to start at the ECB with a very aggressive level of monetary policy, and extremely loose monetary policy, very negative rates as well as an open-ended QE of 20 billion euros a month.

Wasn’t this just the Europe’s way to retaliate to the worsening and increasingly hostile external economy and trade environment, given president Trump’s sharp reaction against the ECB?

Obviously the reaction of the ECB is very much about the slowdown of the European economy. I think that Mr. Trump’s reactions and comments come fundamentally because he perceives that the Federal Reserve takes a very moderate and a very slow approach to easing. But the reality of a strong economy is that it doesn’t need easing. And what president Trump has to understand is that the Federal Reserve needs to build tools if the economy slows down. At the moment, the economy in the US is growing handsomely. So it would not be prudent from the perspective of the Federal Reserve to take aggressive easing actions and even less so, to copy what the ECB or the Bank of Japan are doing, because the US economy is in a much better health.

How does ECB’s unconventional policy affect the ►

► **supply and demand sides in the euro area?**

I think it is supposed to work in the following way: the ECB takes away some sovereign bonds from the balance sheets of banks, this allows banks to lend more to small and medium sized enterprises, to households and to corporations, and makes the economy flow. It is not working, because the problem of the euro zone is not credit growth - it is doing quite good, actually much better than real GDP. The problem is that ECB's policy is becoming very aggressive and very expansionary when it should not be. And there is absolutely no reason for that both in terms of sovereign bond yields, in terms of credit growth and excess liquidity in the ECB. None of those factors suggest that there is a need to increase the easing of monetary policy, which they just did.

Could there be any inflation at zero and negative interest rates?

It is very difficult to get the levels of inflation that the ECB or some of the other central banks wants – around 2%, when the signal that you're giving to markets is there isn't going to be any inflation. When you put negative rates and buy long-term low-risk assets like sovereign bonds, what you're doing is to terminate any expectations of inflation. Furthermore, when monetary

policy becomes a tool that actually perpetuates over capacity, and becomes a transfer of wealth from the productive sectors to the unproductive ones, it's extremely difficult to generate the levels of inflation that the ECB wants. There are numerous studies which show that negative rates have played a very significant role in Japan's underachievements in terms of both inflation and growth.

If the ECB takes data driven decisions that don't work in a shared economy, is it necessary to redefine the statistical information? Yes, we are living through very significant changes in not just technology, but the way in which we as consumers behave regarding that technology. It is very likely that in the future what we initially perceived as the main decision for purchases for the average citizen, like a vehicle, may not be necessary any more. What we are likely to see is that the policy of 2% inflation might not be logical in an environment in which ageing of the population and disruptive technologies are gaining a foothold in the economy.

Let me ask you a final question – did central banks kill the cyclicity in the economy, respectively recession as a completely natural and possible end of every boom?

It is very difficult for central banks to predict a recession. And it is very difficult for them to predict an inflation fundamentally, because the information they gather comes from the governments themselves. And very few governments in the world - if any - are going to recognize a challenging environment. Therefore what central banks need to do is refine a lot their forward guidance and be a lot more specific regarding the rationale behind changes in their policy. They need to be a lot more data driven. Is it possible that we enter into a recession in a short period of time? Absolutely. There is a growing risk of recession, the slowdown is evident and it does not necessarily have to be something that happens without any possibilities of changing it. There are still tools to improve the global and European economy. There are no monetary policy tools, but we could see an improvement of fiscal measures, tax cuts, improvement of disposable income of families that could help the economy get a little bit of air and extend the growth period. So there are supply side measures that can be implemented. Obviously not down to central banks, but to governments. We shouldn't say that a recession is inevitable. A recession is an important risk, a risk that is rising, but it is not something that we should take for granted. ■

СТОПИ КИЛОГРАМИТЕ

сигурно и без риск!

Съдържа PGX (PolyGlycopleX®) - високо пречистен, патентован комплекс от водно-разтворими фибри, иззети от корен от картофена палма (конджак), в комбинация със средноверижни триглицериди.

Яна Данаилова,
нутриционист
chandra.bg

PGX® Daily Ultra Matrix
контролира апетита, меглото
и нивата на кръвната захар

ТУК ЗАПОЧВА ПЕРФЕКТНОТО ЗДРАВЕ

Търсете в аптеките и онлайн на www.revita.bg

**natural
Factors**

Кристин Лагард, следващият президент на ЕЦБ
Christine Lagarde, the next ECB president

Ефектът на неперерудата

Как политиката на ЕЦБ отвори вратите
за крайната десница в Източна Германия

Текст РАДИНА КОЛЕВА / Фотография SHUTTERSTOCK

На финала на мандата си като президент на Европейската централна банка Марио Драги ясно сигнализира, че наесен се очакват допълнителни облекчения в и без това безпрецедентно разхлабената парична политика на банката. Кристин Лагард, която ще наследи Драги през ноември, най-вероятно ще се придържа към същата политика. Но съпротивата срещу мерките на ЕЦБ става все по-гръмка. Няма основания да се смята, че с "още от същото" европейската икономика изведнъж ще започне да се развива по различен начин, твърдят опонентите на централната банка. Традиционните противници на политиката

на ЕЦБ са германците. Но към характерната им неприязън към слабата финансова дисциплина сега се прибавят и политически тревоги. Изборите за местни парламенти в източните провинции Саксония и Бранденбург само ги подчертаха. Евроскептичната, антиимигрантска партия Алтернатива за Германия (AfD) пожъна големи успехи в двете най-многолюдни източни провинции извън Берлин и със сигурност ще усложни плановете на ЕЦБ. Саксония и Бранденбург икономически се справят сравнително добре, но са засегнати от цялостното изоставане на Изтока. Там AfD спечели значителен дял подкрепа за сметка на традиционните партии, като и в двете

провинции е втора политическа сила. Християндемократическият съюз (ХДС) на канцлера Ангела Меркел запази контрола си над Ландтага в Саксония с 32.1%, следван от AfD с 27.5%. В Бранденбург социалдемократите (част от Голямата коалиция, чрез която управлява Меркел), останаха първа политическа сила с 26.2%, но AfD спечели 23.5%.

ТОЗИ ЕЛЕКТОРАЛЕН ПРОБИВ ДАВА шанс на крайната десница (формирана впрочем през 2013 предимно от „отлъпени“ членове на ХДС), да се превърне в най-силната опозиция в Източна Германия от промените през 1990 насам. В началото фокусът ѝ

бе основно икономически (критики срещу спасителните програми на ЕЦБ), но после партията с успех яхна популистката анти-имигрантска вълна.

Широко разпространеното недоволство след обединението на Германия през последните 30 години, нарастващата имиграция от 2015 г. насам, както и страховете за икономиката да доведе до тласък на възхода на AfD в източните провинции. Мнозина източногерманци се чувстват сякаш други хора и институции продължават да диктуват живота им, а освен това и въвеждат отрицателни лихви по банковите им депозити, коментира Дейвид Марш, председател на Форума на паричните и финансови институции (OMFIF).

Волфганг Шойбле, бившият финансов министър, също обвързва възхода на AfD с политиката на ЕЦБ за количествени облекчения. Мнозина източногерманци смятат, че са станали граждани „втора ръка“ заради скока на цените на жилищата и наемите, провокиран именно от програмата за изкупуване на облигации, въведена от Драги.

Заради по-ниските си доходи и спестявания от тези на германците в западните провинции, източногерманците са изправени пред двоен проблем: те не могат да печелят от инвестиции в недвижими имоти, и същевременно са изложени на риск от много по-голям скок в наемите. Именно това стои в основата на спорните мерки за много строги регулации на наемите в Берлин от последните седмици.

Кристин Лагард поема управлението на ЕЦБ от 1 ноември, а на финала на мандата си начело на Международния валутен фонд заяви, че подкрепя количествените облекчения. Онова, което и връзва ръцете, всъщ-

ност са проблемите на Италия, подчертава Дейвид Марш. Ако Лагард не оправдае очакванията за нова порция изкупуване на облигации, това ще предизвика масовата им разпродажба, а обвиненията ще са главно срещу ЕЦБ.

Йенс Вајдман, президентът на Германската централна банка, беше противник на количествените улеснения и това до голяма степен предопредели неуспеха му в битката за поста на Драги. Но едва ли ще отслаби категоричната му позиция срещу облекченията.

Марш припомня думите на Паул Кирххоф, бивш съдия от Германския конституционен съд, според когото нулевите лихви пречат на изпълнението на важна задача, заложена в конституцията, а именно – гарантиране на правото на частна собственост. Този коментар е особено важен, тъй като Конституционният съд в Карлсруе все още работи по дела срещу ЕЦБ.

Дори представители на МВФ, които преди призоваваха ЕЦБ да въведе програма за стимули, днес говорят за последвалите изкривявания в пазарната икономика, загубите на банките и застрахователите, които в крайна сметка вредят и на вложителите и потребителите.

Търгуваните облигации с негативна доходност към края на август са на стойност 17 трилиона долара, посочва Bloomberg. Пазарните колебания стимулираха и без това безпрецедентното поскупване на облигациите тази година. Около 30% от всички ценни книжа с инвестиционен клас имат доходност под нулата. Това означава, че инвеститорите, които купуват облигации и ги задържат до падежа им, със сигурност ще са на загуба.

„Балонът на „сигурните“ ДЦК е нагуд до пръсване“, коментира финансистът и съпредседател на партия „Зелените“ Владислав Панев. „За съжаление много от тези облигации са собственост на пенсионни фондове и животозастрахователи от целия свят (основна част са изкупени от Федералния резерв и ЕЦБ). Това е балонът на балоните. Не се сещам за криза, при която държавните облигации не са убежище, а токсични. През следващите години ще се пренаписват учебниците по финанси“, прогнозира Панев.

Според Петър Андранов, председател на Асоциацията на банките и главен изпълнителен директор на ОББ, ниските лихви в еврозоната се пренасят и в България, и влияят върху вътрешните лихвени равнища, включително при кредитите. „Растящата икономика и заетост повишават самочувствието на българина и това води до растеж на потребителските кредити, които вече може да се определи като твърде голям. Този растеж е в рамките на 20% годишно. На ипотечните той е 1.6 милиарда лева, или около 14% годишно, което е най-големият растеж за последните 10 години“, посочва Андранов пред БНТ.

„Икономиката е като климата - в нея има сезони. Времето няма да бъде все слънчево. Хората трябва да внимават, трябва да си оставят резерви, трябва да си оставят буфери, да преценяват възможностите си внимателно и тогава да предприемат стъпки, които влияят върху тяхното бъдеще 20-30 години напред, особено когато става дума за ипотечни кредити. Тези решения трябва да се премислят добре“, предупреждава Андранов. ■

STARTRADE

your gateway to Bulgaria!

StarTrade is a key partner for companies, willing to import or export through Bulgaria at low tax.

We offer cross-border trade solutions that meets customer's needs thanks to our:

- in-depth knowledge about the local market
- international experience
- online commercial platform
- personalized support in your language

ENJOY A FAVORABLE TAX REGIME

RELOCATE PARTIALLY YOUR BUSINESS TO BULGARIA

SUPPLIER
RESEARCH

COMPANY
REGISTRATION

TAX &
AUDITING

The Butterfly Effect

How the ECB's policies opened the door for the far-right in East Germany

Towards the end of his term as European Central Bank (ECB) President, Mario Draghi made it clear that additional relaxations are expected this fall in the bank's already lax monetary policy. Christine Lagarde, who will succeed Draghi in November, will most likely stick to the same policy. Opposition against the ECB's measures, however, is becoming ever more vocal. There are no reasons to believe that "more of the same" will suddenly make the European economy develop differently, the Central Bank's opponents claim.

The Germans are the traditional opponents of the ECB's policies. Their typical disaffection towards weak financial discipline is now complemented by political woes. The local parliament elections in the Eastern provinces of Saxony and Brandenburg only highlighted them.

The Eurosceptic, anti-immigrant Alternative for Germany (AfD) party had huge success in the two most populous eastern provinces outside Berlin and will surely complicate the ECB's plans. Saxony and Brandenburg are doing relatively well economically, but are affected by the East's overall lagging behind. AfD won a significant share of support there at the expense of traditional parties, becoming the second political force in both provinces.

Chancellor Angela Merkel's Christian Democratic Union (CDU) retained its control over the Saxon Landtag (Parliament) with 32.1%, followed by AfD with 27.5%. The Social Democrats, who are part of the coalition through which Merkel is governing, remained the first political force in Brandenburg with 26.2%, while AfD managed to secure

23.5% of the votes.

THIS ELECTORAL BREAKTHROUGH gives the far-right (formed in 2013 mostly by former CDU members) the chance to become the strongest opposition in East Germany since the changes in 1990. Initially, its focus was mainly economic (criticism against the ECB's bailout programmes), but later on the party successfully jumped on the populist anti-immigrant wave.

The widespread discontent in the past 30 years following Germany's unification, the growing migration since 2015, as well as fears about the economy gave AfD an impetus in the Eastern provinces. Many East Germans feel as if alien people and institutions continue to dictate their lives, while negative interest rates were introduced on their bank deposits, comments David Marsh, Chairman of the Official Monetary and Financial Institutions Forum (OMFIF). Former German minister of finance Wolfgang Schäuble also attributed AfD rise to the ECB's policy of quantitative easing. Many East Germans believe they have become "second class" citizens due to the real estate properties and rent price hike, caused precisely by the bond-buying programme, introduced by Draghi.

Due to their lower income and savings compared to their counterparts in the Western provinces, East Germans are faced with a double problem: they cannot profit from investing in real estate, while at the same time they are put at risk by a steep rent increase. This is precisely what is at the root of the controversial measures involving much stricter rent regulations in Berlin in recent weeks.

Christine Lagarde takes over the ECB on November 1. Towards the end of her term as head of the International Monetary Fund (IMF), she declared her support for the quantitative easing. Italy's problems are what ties her hands, David Marsh says. Lagarde's failure to meet the expectations of a new portion of share buying will lead to their sell-off, while the blame will mainly fall on the ECB.

The President of the German central bank (Deutsche Bundesbank), Jens Weidmann, was an opponent of quantitative easing, which largely predetermined his failure to secure Draghi's post. This, however, likely won't change his firm stance against the easing.

Marsh recalls the words of former German Constitutional Court judge Paul Kirchhof's, according to whom zero interest rates obstruct an important task set in the Constitution – the guaranteeing of the right to own private property. This comment is especially important since the Constitutional Court in Karlsruhe is still working on cases against the ECB.

Even IMF representatives, who in the past used to urge the ECB to introduce a stimulus programme, today are talking about the subsequent distortions of the market economy, the banks' and insurers' losses, which at the end harm both depositors and consumers.

The traded negative-yielding bonds reached USD 17 trillion at the end of August, Bloomberg writes. The market volatility stimulated the unprecedented bond rally this year. Around 30% of all investment-grade securities bear sub-zero yields. This means that investors who acquire the debt and hold it to maturity will definitely make a loss.

"The bubble of the "secure" government bonds is about to burst," says financial expert and Greens Party co-chair Vladislav Panev. Unfortunately, many of these bonds are owned by pension funds and life insurance companies from across the world (the bulk is purchased by the Federal Reserve and the ECB). This is the bubble of bubbles, he says. "I cannot recall a crisis where government bonds are not a refuge, but toxic. The finance text books will be re-written in the coming years," Panev projects.

According to United Bulgarian Bank CEO and Association of Banks in Bulgaria Chairman Peter Andronov, the low interest rates in the Eurozone are coming to Bulgaria and influencing the domestic interest rates, including credits. The growing economy and employment increase Bulgarians' confidence, which leads to a growth in consumer credits, which can be described as excessive already. This growth revolves around 20% annually. Mortgages have increased by around 14%, reaching BGN 1.6 billion, which is the largest increase in the past ten years, Andronov tells Bulgarian National TV.

"The economy is like the climate – it has seasons. The weather will not always be sunny. People must be careful, set aside reserves and buffers, and carefully evaluate their abilities before taking steps that could impact their future 20-30 years down the road, especially when it comes to mortgage loans. These decisions must be considered very carefully," Andronov warns. ■

С поглед към твоето бъдеще

Пенсионно осигуряване

Животозастраховане

Общо и здравно застраховане

Среброто и платината

са подценени спрямо златото

С оглед на очертаващата се рецесия на световната икономика вследствие на търговската война между САЩ и Китай и проблемите в автомобилния сектор в Европа централните банки и инвеститорите се насочват към златото като актив – убежище. Мнозина обаче подценяват потенциала на благородните метали сребро и платина, чието търсене е стабилно. Другият надежден метал е кобалтът, използван за батерии и мобилни телефони, като Китай държи 80% от световните му запаси.

Следете бизнес трендовете онлайн:

bloombergtv.bg

facebook.com/BloombergTVBG

**Bloomberg
TV Bulgaria**

BUSINESS
AUTOMOTIVE

1

5 500 000
passengers in 2018

Together we make it happen!

ПО-ДОБРЕ КЪСНО...

България изведнъж се оказа страната с най-висок дял на военните разходи в НАТО след САЩ. Въпросът е дали това темпо може да се поддържа

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ, ИВА ГРИГОРОВА / Фотография АРХИВ

От 29-те държави, членуващи в НАТО, най-голям принос за военната мощ на алианса имат Съединените щати, които харчат за отбрана 3.42% от Брутният си вътрешен продукт. Вторият най-голям принос е на България.

ВЕРОЯТНО ТОВА ВИ Е ПРОЗВУЧАЛО абсурдно и дори комично. Но всъщност е съвсем вярно - през

2019 година България е страната с втория най-висок дял на отбранителните разходи спрямо брутния продукт. След вече платената сделка за осемте нови изстребителя F16 Block 70 тазгодишният бюджет за отбрана достигна 3.52 милиарда лева, или 2.61% от БВП. Това е доста повече от Гърция (2.2%), Великобритания (2.1%) и Франция (1.8%), да не говорим за Германия (1.36%) или Испания (0.92%). ►

► Разбира се, преди да изпитаме прилив на патриотична гордост, все пак трябва да уточним няколко неща. Българските 3.5 милиарда лева (1.99 млрд. долара) са като капка в морето в сравнение с близо 5-те милиарда долара, които харчи за отбрана Белгия, с над 50-те милиарда долара на Германия, какво остава за 730-те милиарда военен бюджет на САЩ. Високият дял на разходите спрямо БВП е резултат на една единична сделка. И накрая простичкото обяснение за внезапните големи покупки на България е в дългите години на бездействие, в които отбранителните способности на страната спаднаха чувствително.

ОТ ДРУГА СТРАНА, САМИЯТ ФАКТ, че след толкова протакане модернизацията на армията започва да се случва, е окуражаващ. Осемте изстребителя за бойната авиация бяха първият етап от нея; сега предстои да се случат вторият и третият. Ако нещата около тях вървят без усложнения, България и в следващите години ще е сред малкото членки на НАТО, покриващи изискването за поне 2% от БВП военни разходи. Всъщност това далеч не би било безпрецедентно. "До 1998 година България стабилно поддържаше разходите за отбрана над 2%", коментира бившият министър на отбраната Велизар Шаламанов пред "Клуб Инвестор" по Bloomberg TV Bulgaria. "Всъщност през 2000 година, когато стартира реформата, разходите бяха близо до 3 процента. Така че това сега е по-скоро връщане към нормалността".

СЕГА ПРЕДСТОЯТ ОЩЕ ДВА ЕТАПА от това връщане - покупката на бронирани машини за нуждите на пехотата (за сега 150, като прогнозната стойност порасна от 1.2 до почти 1.5 милиарда лева), и поръчването на два кораба за военноморските сили (984 милиона лева).

За построяването на корабите има три оферти - от българската "МТГ Делфин", италианската Fincantieri и германската Fr. Lussen Werft. Все още обаче остават за решаване някои бюджетни въпроси, възникнали след чувствително по-високата от очакваното цена на бойните самолети. Възможно е възлагането на поръчката да се отложи.

За пехотните машини - 90 бронирани и 60 транспортни за обслужващ персонал - Министерството на отбраната изпрати покани за подаване на оферти до четири компании: германската ARTEC, френската NEXTER, швейцарската General Dynamics LS - MOWAG и финландската Patria. Сроктът

за предложенията изтича на 31 октомври.

ТЕПЪРВА ЩЕ СЕ ЗАПЛИТА ИНТРИГАТА и кой да достави въоръжението и допълнителното оборудване. Белгийската John Cockerill Defense вече предложи своите оръжейни куполи от серията 3000, които са съвместими и с четирите разглеждани машини. Още над дузина компании проявяват интерес към проекта. Всъщност тъкмо това може да се окаже основната спънка, прогнозира Велизар Шаламанов.

"Рускът тук е много по-голям", коментира бившият министър на отбраната. "Първо, защото няма да имаме насреща си гържа-

вен играч, какъвто в случая със самолетите бе САЩ с тяхната Агенция за сътрудничество в областта на сигурността и отбраната. Сега ще работим директно с компании, които са в съревнование помежду си". Шаламанов припомня предишни подобни процедури, като тези за транспортните самолети Spartan и хеликоптерите Cougar, при които имаше множество трудности при сключването на договорите, неуточнени неща, особено с поддръжката, и немалко проблеми с плащанията.

Йордан Божилов, експерт от Софийския форум за сигурност, също вижда потенциални проблеми около плащанията. Планът на отбранителното министерство е новите машини да се изплащат разсрочено в продължение на 12 години, но това повишава въпроса кой ще поеме цената на финансовия ресурс, нужен на доставчиците. Тази цена спокойно може да достигне 300 милиона лева и вероятно си струва да се обмисли дали плащане в брой няма да е в крайна сметка по-изгодно за страната, подчертава Божилов.

МЕЖДУ ДРУГОТО ЕКСПЕРТИТЕ са единодушни, че трите задействани проекта за модернизация на армията са крайно недостатъчни. Пехотата се нуждае не от 150, а от хиляди нови машини, твърди Йордан Божилов. "Когато през 2015 бе отменена тогавашната програма за превъоръжаване, аргументът бе, че нямаме толкова пари", напомним Велизар Шаламанов. "Програмата предвиждаше 4.5 милиарда лева за общо девет проекта. Сега ще похарчим същите средства, но само за три проекта, които покриват едва половината от нуждите на авиацията и флота, и дори по-малка част от нуждите на сухопътните войски". За да приключи превъоръжаването, ще са нужни поне още 9 милиарда лева, пресмята Шаламанов. Сумата не е чак непостижима, но все пак звучи притеснително - особено за една страна, която има достатъчно опит с нарушения баланс между граждански и военни разходи. Преди промените през 1989 над една четвърт от цялата българска промишленост работеше за създаването на военни способности, припомним Йордан Божилов. "Затова и бяхме в толкова лошо положение в налота на прехода - заради огромните средства, наливани в сферата на отбраната. България беше една от най-милиитаризирани страни по времето на Студената война", смята Божилов. "Сега трябва да се научим да взимаме решения и да придобиваме бойни способности при съвсем различни условия". ■

ВОЕННИ РАЗХОДИ, ТОП 10 Military expenditure, Top 10

в млрд. долари, 2019 / blns of dollars, 2019

1. САЩ / USA	649.0
2. Китай / China	250.0
3. Сауд. Арабия / Saudi Arabia	67.6
4. Индия / India	66.5
5. Франция / France	63.8
6. Русия / Russia	61.4
7. Великобритания / UK	50.0
8. Германия / Germany	49.5
9. Япония / Japan	46.6
10. Южна Корея / South Korea	43.1

2019 SIPRI Military Expenditure Database

ВОЕННИ РАЗХОДИ КАТО ДЯЛ ОТ БВП Military expenditure as a share of GDP

1. Сауд. Арабия / Saudi Arabia	8.8%
2. Оман / Oman	8.2%
3. Алжир / Algeria	5.3%
4. Кувейт / Kuwait	5.1%
5. Ливан / Lebanon	5.0%
6. Армения / Armenia	4.8%
7. Йордания / Jordan	4.7%
8. Израел / Israel	4.3%
9. Пакистан / Pakistan	4.0%
10. Русия / Russia	3.9%

SIPRI Military Expenditure Database 2018

BETTER LATE...

Bulgaria suddenly found itself being the country with the second-highest share of military spending in NATO after the US. The question is whether this pace can be maintained.

By KALIN ANGELOV, IVA GRIGOROVA / Photography ARCHIVE PHOTO

Of the 29 NATO members, the United States have the biggest contribution to the Alliance's military might by spending 3.42% of their GDP on defence. The second-highest military spending as a percentage of GDP is that of Bulgaria.

THIS MIGHT SEEM ABSURD or even comical, but it is very true - Bulgaria ranks second in terms of defence expenditure as a share of GDP in 2019. This year's defence budget has reached 3.52 billion leva, or 2.61% of GDP, after the purchase of the eight new

F16 Block 70 fighter aircraft. This is well ahead of Greece (2.2%), the United Kingdom (2.1%) and France (1.8%), let alone Germany (1.36%) or Spain (0.92%).

Of course, a few things must be clarified before allowing oneself to succumb to patriotic pride. Bulgaria's 3.5 billion leva (USD 1.99 billion) pale in comparison to the close to USD 5 billion Belgium spends on defence, Germany's more than USD 50 billion, let alone the US's USD 730 billion military budget. The high military spending as a share of GDP is the result of a single deal. And finally, the simple expla-

nation for Bulgaria's sudden big purchases is the many years of idleness, during which this country's military capabilities deteriorated significantly.

ON THE OTHER HAND, THE MERE FACT that the Army's modernisation is starting to happen after all these years is encouraging. The eight fighters for the Air Force were the first stage in the process, which is to be followed by the second and third ones. If things go smoothly, in the coming years Bulgaria will continue to rank among the few NATO countries that meet the ►

► requirement of having at least 2% of their GDP spent on defence. Actually, this will not be a precedent at all. "Up until 1998, Bulgaria was steadily keeping its defence spending above 2% (of GDP)," former defence minister Velizar Shalamanov told "Club Investor" on Bloomberg TV Bulgaria. "Actually, when the reform started in 2000, (military) spending was close to 3% (of GDP). Therefore, this is rather a return to normalcy".

AHEAD ARE TWO MORE STAGES of this return to normalcy - the purchase of armoured vehicles for the Land Forces (150 for now, with their projected value having increased from 1.2 to almost 1.5 billion leva), and the purchase of two ships for the Navy (984 million leva).

There are three offers for building the ships - from the Bulgarian MTG Dolphin, the Italian Fincantieri and the German Fr. Lussen Werft. There are still some budget-related issues remaining, which have arisen as a result of the significantly higher than expected cost of the fighter jets. The procurement could be postponed.

The vehicles for the Land Forces consist of 90 armoured ones and 60 personnel carriers. The Defence Ministry invited four companies to submit their offers: Germany's ARTEC, France's NEXTER, Switzerland's General Dynamics LS - MOWAG and Finland's Patria. The deadline for the offers expires October 31.

THE INTRIGUE surrounding who will supply the armament and additional equipment is yet to deepen. The Belgian John Cockerill Defense already offered its 3000 series gun turrets, which are compatible with all four vehicles being reviewed. More than a dozen other companies also show interest in the project. According to Shalamanov, this is precisely what may turn out to be the main stumbling block.

"The risk here is huge," the former defence minister comments. "First, because we won't be facing a state player, which in the case with the aircraft was the US with its Defense Security Cooperation Agency. We will now be working directly with companies that are competing against each other". Shalamanov recalls similar procedures from the past, such as those for the Spartan transport aircraft and the Cougar helicopters, where there were a number of difficulties surrounding the contracts' signing, uncertainties, especially concerning maintenance, and quite a few problems related to payments. Sofia Security Forum expert Yordan Bozhilov also sees potential problems surrounding the payments. The Defence Ministry's plan is to pay for the vehicles in installments over 12 years, but this raises the question who will cover the costs to be paid to the suppliers. This cost could easily reach 300 million leva and it would be worth considering whether paying in cash will not be better for Bulgaria at the end, Bozhilov notes.

BY THE WAY, EXPERTS are unanimous that the three launched projects for modernizing the Army are highly insufficient. The Land Forces do not need 150, but thousands of new vehicles, Bozhilov says. Shalamanov, on the other hand, recalls that the rearmament programme was repealed in 2015 on the grounds that Bulgaria does not have that much money. "The programme provided for 4.5 billion leva for a total of nine projects. Now we'll spend the same amount, but only on three projects that cover just half of the Air Force's and the Navy's needs, and even less of the Land Forces'," he says. According to Shalamanov, at least 9 billion leva more will be needed for the rearmament to be completed.

The sum is not unattainable, but still sounds concerning - especially for a country which has plenty of experience with the disrupted balance between civilian and military spending. Before the fall of communism in 1989, over a quarter of Bulgaria's industry was working on building military capabilities, Bozhilov recalls. "This is why we were in such a bad situation at the start of the transition period (to democracy) - because of the vast amounts poured into the defence sector. Bulgaria was one of the most militarized countries during the Cold War. Now we must learn how to make decisions and acquire combat capabilities in completely different circumstances," Bozhilov notes. ■

ЦКБ Сила

пенсионноосигурително
акционерно дружество

Всеки следващ момент е ценен.

С грижа за Вас!

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“: ПЪРВОТО РЕГИСТРИРАНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО
ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ ФЕВРУАРИ 1994 Г. КЪМ 30.06.2019 Г. — С НАД 418 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И
НАД 1,3 МЛРД. ЛЕВА УПРАВЛЯВАНИ НЕТНИ АКТИВИ В ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ (ДАННИ НА КФН WWW.FSC.BG).
ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г.

*Посочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.

1113 София, бул. Цариградско шосе 87
Клиентски център - тел: 0700 11 322, e-mail: office@ccb-sila.com
www.ccb-sila.com

Клуб INVESTOR.BG

ENTREPRENEURS OF THE FUTURE

25/09/2019
CAPITAL FORT

РЕГИСТРИРАЙТЕ СЕ СЕГА НА:

events.investor.bg

ГЕНЕРАЛЕН ПАРТНЬОР:

БЪЛГАРСКА БАНКА
ЗА РАЗВИТИЕ

46 | **ЯДРЕНАТА ДИЛЕМА**
THE NUCLEAR DILEMMA

42 | **АТОМЪТ И РАЗУМЪТ**
ATOM AND COMMON SENSE

56 | **ДА ПЕСТИШ ОТ БЪДЕЩЕТО**
SAVING FROM THE FUTURE

КОЙ Е НАЙ-ДОБРИЯТ ГРАД ЗА ЖИВЕЕНЕ?

WHAT IS THE MOST LIVEABLE CITY?

За втора поредна година Виена е най-добрият град за живот в света според индекса Global Liveability, съставян от The Economist Intelligence Unit. Австрийската столица бе начело и в конкурентната ранглиста за качество на живот, подготвяна от Mercer. В челната десетка попадат само два европейски града (вторият е Копенхаген), три австралийски (Мелбърн, Сидни и Аделаида), три канадски (Калгари, Ванкувър и Торонто) и два от Япония (Осака и Токио). Класацията взема предвид пет групи фактори - стабилност, здравеопазване, култура и околна среда, образование и инфраструктура. Заради това и мегаполиси като Лондон, Париж или Ню Йорк не успяват да се доближат до върха - те получават висок резултат за доходи, работни места, здравеопазване и култура, но по-ниски оценки за инфраструктура, безопасност и качество на въздуха. Токио е единственият наистина голям град, попаднал в Топ 10. София запазва позицията си в средата на таблицата от общо 140 изследвани метрополиси, с доста близък резултат до тези на Атина, Пекин, Тел Авив и Белград. Най-челно класираният град от Централна и Източна Европа е Будапеща. На дъното на таблицата остават Карачи (Пакистан), Триполи (Либия), Дака (Бангладеш), Лагос (Нигерия) и Дамаск (Сирия).

For the second year in a row, Vienna is the best city to live in, according to the Global Liveability Index compiled by The Economist Intelligence Unit. The Austrian capital was also at the top of Mercer's quality of life competitive rankings.

The top ten include only two European cities (Copenhagen is the runner-up), three Australian cities (Melbourne, Sydney and Adelaide), three Canadian (Calgary, Vancouver and Toronto) and two from Japan (Osaka and Tokyo). The ranking takes into account five groups of factors - sustainability, healthcare, culture and the environment, education and infrastructure. Because of this, metropolitan areas such as London, Paris or New York fail to get to the top - they score higher on income, jobs, healthcare and culture, but lower on infrastructure, safety and air quality. Tokyo is the only really big city to be in the Top 10.

Sofia retains its position in the middle of the table of a total of 140 surveyed cities, quite to Athens, Beijing, Tel Aviv and Belgrade. Budapest is the highest rated city in Central and Eastern Europe.

Karachi (Pakistan), Tripoli (Libya), Dhaka (Bangladesh), Lagos (Nigeria) and Damascus (Syria) remain at the bottom of the table. ■

СПАСЕНИЕ ЗА ПАНЕЛКИТЕ

SALVATION FOR THE PANEL BUILDINGS

Панелните блокове, строени масово при социализма, не са проблем само на България. Остарели и пословично неефективни в енергийно отношение, те съставляват 68% от жилищния фонд в трите балтийски държави - Естония, Литва и Латвия. Наричани "хрущовки" (от Никита Хрушчов, по чието време започнаха масово да се строят), те са сериозна пречка в постигането на целите за намаляване на емисиите и намаляване на енергийното потребление. Събарянето и подмяната им с нови сгради биха стрували твърде скъпо. Една финансирана с европейски средства програма, наречена SmartEnCity, обаче се е заела да ги превърне в модерни интелигентни сгради. След успешните пилотни проекти в Естония и Испания сега на ред са италианският Лече и българският Асеновград.

Panel blocks, built en masse under socialism, are not only a problem for Bulgaria. Obsolete and notoriously energy-inefficient, they make up 68% of the housing stock in the three Baltic States - Estonia, Lithuania and Latvia. Called "Khrushchevians" (after Nikita Khrushchev, during whose rule they began mushrooming), they are a serious obstacle to achieving the goals of reducing emissions and energy consumption. Demolishing and replacing them with new buildings would be too expensive. However, a European-funded program called SmartEnCity has undertaken to turning them into modern smart buildings. Following successful pilot projects in Estonia and Spain, Lecce in Italy and Asenovgrad in Bulgaria are next in line. ■

През прозореца може да видиш
България, събрана в една гледка.
**А вкусът – той е събран
под една стряха.**

Look out the window. You will see
Bulgaria in one view.

**And its taste... it is gathered
under one roof.**

Селекция родни продукти

A selection of Bulgarian products

Атомът и разумът

И враговете, и привържениците на ядрената енергетика
имат непреодолимо силни аргументи

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Беше си направо чудо. Минисериалът на HBO „Чернобил“ би „Game of Thrones“, постигайки рекордна гледаемост.

За 8 години, 8 сезона и 73 епизода мрачното средновековно фентъзи натрупа огромна популярност с политика, насилие и секс. Но бе задминато от една реална история, случила се през 1986 в Съветския съюз - и разказана едва в пет серии. Всички, които помним ядрената катастрофа в Чернобил и следихме българския разговор за „Козлодуй“ и „Белене“, знаем защо. Надежда и страх, гордост и срам, вяра и скепсис: по много от всичко това ще намерим във вечната ядрена дилема на човечеството. Дилема сложна, страстна - и може би нерешима.

НАЙ-НАПРЕД, АТОМНАТА ЕНЕРГЕТИКА е връх на човешкия ум и тържество на науката и инженерната мисъл. Деленето на атома може да се сравни само с магия. Произведената енергия е често евтина - и винаги чиста. Това дава безценни предимства във времената, когато горите горят, възлищата цапат, а нефтът и газът вървят към свършек.

Затова страните с ядрена енергетика имат друго качество и престиж. И тук не говорим само за енергийна и икономическа ефективност; намесват се геополитика, геостратегия, национална гордост. Един пример. Фактът, че изградената със съветска помощ АЕЦ „Козлодуй“ бе първата и най-голямата ядрена електроцентрала в региона, ще ви каже доста повече за нагла-

сите на съвременните българи от томовете исторически съчинения. На този фон не е чудно, че затварянето на 4-те малки блока в началото на хилядолетието стана първата спънка в българското отношение към Обединена Европа.

ВИЖТЕ СЕГА И ОБРАТНАТА СТРАНА на медала. Ядрените аварии са редки, но затова пък фатални. Чернобилският облак стигна до голяма част от Европа; сериалът припомни вината на прогнната съветска система. Но само тя да беше проблемът. Преди Чернобил стана аварията на "Три майл айленд" в САЩ, а само преди 8 години уж безукорните японци допуснаха Фукушима. И това не е всичко. Изключително трудни за съхранение, ядрените отпадъци ще ни

Изоставеният Припят
The abandoned Pripyat

надживеят с векове. Да не говорим за опасностите от земетресение, цунами, бомбардировка, тероризъм. Човешкият ум има способността да създава, но също толкова мощно е и умението му да руши.

СБЛЪСКВАЛ СЪМ СЕ С ЯДРЕНАТА дилема в много държави, под много имена. Словакия, също както България, трябваше да затваря блокове в „Бохунице“ - но започна да гради нови в „Моховце“. Литва напълно затвори споменатата в сериала „Чернобил“ Игналина - но прави планове за нова. Чехия трябваше да защитава „Темелин“ от обвиненията, че е опасна смес между съветски и американски технологии.

През 1978 Австрия се отказва от ядрената енергетика с референдум, който се произне-

се за вече построената АЕЦ „Цвентендорф“. Парите бяха похарчени, реакторите - готови, но австрийското общество каза „не“ с мнозинство от около половин процент, напук на канцлера Бруно Крайски. „Цвентендорф“ стана музей, а Австрия тръгна на кръстосан поход към „мирния атом“, включително към реакторите на съседите Словакия и Чехия. И за да избегне обвиненията, че воюва само наужким и купува „ядрен ток“, през 2015 обяви „100% безядрен внос“. Нищо, че според експерти поне една четвърт от австрийското електричество има ядрен произход.

НА ДРУГЯ ПОЛЮС ОБАЧЕ е Франция: осеяна с атомни електроцентрали, тя залага главно на тях. Германия реши друго: обяви постепенен отказ от ядрената енергетика

с т.н. „атомен консенсус“ от 2000 година - и досега е затворила 28 реактори. Днес на доизживяване работят едва седем. Няма единен стандарт, няма и общ модел. Един залага на „мирния атом“, друг бяга от него. Ядреният спор е ожесточен - и с право; в него са заложени много пари, емоции и въпросителни. Да се доверим ли на технологиите? Или да се предпазим, докато не е станало непоправимото?

МОЖЕ БИ ТОВА Е НАЙ-СТАРИЯТ спор. Дали умът ни ще укроти природата? Или тя ще ни накаже за самомнението и арогантността? И в какво да повярваме - в нашата сила или в нашата грешка? В „Game of Thrones“ победи и се възцари онзи, който умееше да вижда бъдещето. Де да бяхме като него. ■

Atom and Common Sense

Both the enemies and supporters of nuclear power generation have insurmountably strong arguments

By BOYKO VASILEV / Photography SHUTTERSTOCK

It was a real miracle. HBO's miniseries Chernobyl defeated Game of Thrones reaching record viewability. For 8 years, 8 seasons and 73 episodes the dark medieval fantasy had boasted a huge popularity through politics, violence and sex. But it was overtaken by a real story that happened in 1986 in the Soviet Union and told in barely five episodes. All of us who remember the Chernobyl nuclear disaster and have been following the Bulgarian debates around the Kozlodui Nuclear Power Plant (NPP) and

the Belene Nuclear Power Plant project know why. Hope and fear, pride and shame, faith and scepticism: these all feature prominently in humanity's never-ending nuclear dilemma. A complex, passionate and probably unresolvable dilemma.

FIRST OF ALL, NUCLEAR POWER GENERATION is a summit of human intellect and a triumph of science and engineering thought. The division of the atom can be compared only with

magic. The energy thus generated is often cheap and always clean. This is a priceless advantage at a time when forests are burning, coal is polluting while oil and gas are soon to be exhausted.

This is why countries using nuclear power have a different quality and prestige. And it is not just about energy and economic efficiency; it is also about geopolitics, geostrategy, national pride. Here is an example: The fact that the Kozlodui NPP, built with Soviet assistance, was the first and largest NPP in the region tells much more about the attitudes of present-day Bulgarians than a pile of history books. No wonder, therefore, that the closure of the four small nuclear units some twenty years ago turned into the first obstacle in the Bulgarians' attitude towards united Europe.

NOW THE REVERSE OF THE MEDAL. Nuclear breakdowns are rare but lethal. The Chernobyl cloud covered much of Europe; the miniseries recalled the guilt of the rotten Soviet system. But it was by far not the only problem. Before Chernobyl there had been the Three Mile Island accident in the USA, and just eight years ago the apparently perfect Japanese allowed for Fukushima to happen.

And this is not the end of it. Exceptionally difficult to store, nuclear waste will outlive us for centuries, let alone the risk of earthquakes, tsunamis, bombings and terrorism. Human mind is capable of creating but is no less powerful to destroy.

I HAVE SEEN THE NUCLEAR DILEMMA in many countries, under many names. Slovakia, like Bulgaria, had to shut down some units at the Bohunice NPP, but started building new ones at the Mochovce NPP. Lithuania fully closed the Ignalina NPP but is planning the opening of a new one. The Czech Republic was forced to guard the Temelín Nuclear Power Station against the accusations that it is an explosive mixture of Soviet and US technology.

In 1978 Austria relinquished nuclear power generation at a referendum on the already built Zwentendorf NPP. Money was spent, the reactors were built but the Austrian society said "No" by a mere half percent majority – an affront to Chancellor Bruno Kreisky. Zwentendorf turned into a museum and Austria started a crusade against "the peaceful atom" towards the reactors of neighbouring Slovakia and the Czech Republic. And to avoid the accusations that it was waging a fake war while buying "nuclear electricity", it declared a "100% nuclear-free import" in 2015. It does not matter though that, according to experts, at least a quarter of Austrian electricity has a nuclear origin.

FRANCE IS THE OPPOSITE EXAMPLE: Scattered with nuclear power plants, it mainly counts on them. Germany had it a different way by declaring a phasing out of nuclear power generation through the so called "nuclear consensus" of 2000 and has closed down 28 reactors so far. A mere seven are in use until they die.

There is no single standard or a common pattern. Some stake on "the peaceful atom", others shun it. The nuclear dispute is fierce and there is a point in this: big money and emotions are at stake. Question marks too. Shall we trust the technologies? Or take precautions why the irreparable has not happened yet?

THIS IS PROBABLY THE OLDEST dispute: will our mind tame nature? Or will nature punish us for being vain and arrogant? And what shall we believe in: our power or our error? In Game of Thrones the victory and the kingdom went to the one who could foresee the future. I wish we were like him. ■

**"Great deals from
Europcar Bulgaria"**

moving *John's* way

from
€ **13**
per day*

N°1
IN EUROPE

Benefit from an exclusive
offer when you rent a car

Car & Van rental | Operational Leasing | Chauffeur Services

Discover Bulgaria with a rental car from Europcar. For reservations or further information on innovative leasing solutions please contact us at office@europcar.bg, by phone on +359(0)700 18 688, online at europcar.bg or through our Facebook page [EuropcarBulgaria](https://www.facebook.com/EuropcarBulgaria).

*daily rate for economy car group for 7+ day rental

ЯДРЕНАТА ДИЛЕМА

Осем години след Фукушима отвращението към ядрената енергетика започва да намалява. Връщането към АЕЦ ще реши много енергийни проблеми - но може да създаде политически

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография SHUTTERSTOCK, АРХИВ

!! П иша това като предупреждение към света": така започва репортажът на Уилфред Бърчет, първия чуждестранен журналист, видял ефекта от атомната бомба в Хирошима. Вече 74 години изминаха, откакто човекът овладя най-могъщата сила на планетата, но ужасът, стаен в думите на Бърчет, никога не е отшумявал напълно. Имена като Триш Маил Айлънд и Чернобил периодично го подклаждаха; след Фукушима изглеждаше, че атомната енергетика е обречена.

ОСЕМ ГОДИНИ ПО-КЪСНО нещата изглеждат коренно променени. Проектите за нови атомни електроцентрали - напреднали или все още в съвсем начална фаза - са вече над сто. Дори прословутата българска "Втора атомна" в Белене, на няколко пъти зарязвана и погълнала милиарди без каквато и да е полза, изглежда на път да се възроди (в края на август министърът на енергетиката Теменужка Петрова обяви, че има получени 13 предложения за евентуалното изграждане на централата, включително седем - от стратегически инвеститори). Нагпреварата кой да строи всички тези нови мощности е на път да се превърне в новата голяма геополитическа игра. Какво е обяснението за тази промяна ли? The Economist го изрази най-просто: "светът трябва да генерира много повече атомна енергия, ако иска сериозно да намали въглеродните си емисии". Всеки ученик би могъл да ви каже, че началото на атомната ера е поставено на 16 юли 1945. В пустинята на Ню Мексико учените от проекта "Манхатън" детонират плутониева бомба с мощност 20 килотона тротилов еквивалент. По-малко от месец по-късно ще дойдат бомбардировките над Хирошима и Нагасаки.

ДОСТА ПО-МАЛКО ХОРА ЗНАЯТ кога започва ерата на атомната енергетика. Вероятно защото събитието е несравнимо по-скромно по мащаб: на 20 декември 1951 малкият реактор EBR I в Арко, щата Айдахо, успява да захрани с енергия четири 200-ватови електрически крушки. И преди това реактори са ползвани за генерация на електричество, но този е първият, създаден специално с тази цел. През юни 1954 в Обнинск, в тогавашния СССР, за пръв път атомен реактор е съединен към електропреносната мрежа. Предимствата на атомната енергия са несъмнени: тя е относително евтина (ако не се смята голямата първоначална инвестиция), надеждна, а също и чиста - поне що се

отнася до атмосферни емисии. Отпадъкът от отработилото ядрено гориво в АЕЦ остава изключително опасен в продължение на хиляди години и изисква много внимателно съхранение - но пък количествата са пренебрежимо малки.

Главният недостатък е в мащаба на последиствията, когато се случи нещо непредвидено. От потулената катастрофа в Кушум през 50-те, през аварията в щатската Three Mile Island (1979), до бедствието в Чернобил през 1986, атомната енергетика е богата на такива случаи. Но до 2011 те се смятаха или за вече преодолен грешки от зората на технологията, или за продукт на недостатъците на тоталитарната система в СССР. Катастрофата във Фукушима сложи край на тези илюзии. На 11 март 2011 година атомната централа в Дайичи бе в отлично състояние, с добре подготвен персонал и с множество сложни предпазни механизми. Нищо от това не ѝ помогна срещу комбинацията от мощно земетресение и огромно цунами. Фукушима остана в историята като втората най-тежка ядрена авария в историята, и единствената освен Чернобил, оценена като максималната сегма категория по скалата на INES.

ФАКТЪТ, ЧЕ ДОРИ НА ОТГОВОРНИТЕ и технологично напреднали японци може да се случи подобно нещо, убеди мнозина, че атомната енергетика е прекалено непрегласуема. Япония затвори по-голямата част от атомните си централи и остави само две функциониращи. Германия изцяло се отказа от атомната енергия и наблегна на грандиозния Energiewende (енергиен преход) - план да премине изцяло на енергия от възобновяеми източници. Юрген Тритин, дългогодишният министър на околната среда, уверяваше германците, че преходът ще им струва едва около евро месечно за домакинство - "цената на фуника сладолед". Ако гледаме само суровата статистика, засега планът върви успешно. Делът на възобновяемите източници в германското потребление е скочил от малко над 3% в началото на 90-те до 40% миналата година.

НО НАПУК НА ТОВА СТРАНАТА НЕ Е НАМАЛИЛА парниковите си емисии. Единствено сметките за ток скочиха до небето. Днес домакинствата в Германия плащат 30 цента за киловатчас - точно три пъти повече от домакинствата в България (където току за битови нужди остава най-евтиният в ЕС). Част от обяснението е в разходите за изграждане на нови възобновяеми ►

► мощности и във въглеродните квоти, които се включват в цената на енергията, произведена от въглища или природен газ. Но другата част се корени в самата природа на ВЕИ.

Големият проблем на енергията от вятъра и слънцето е, че не можем да контролираме производството ѝ. Обикновено моментите на голямо производство (слънчев летен следобед) се разминават във времето с моментите на голямо потребление (например около приготвянето на вечерята). А когато вятърните централи и фотоволтаиците произвеждат повече, отколкото може да поеме мрежата, се налага някои от тях да се изключват - като на собствениците им се заплаща 90% от цената за тока, който потенциално би бил генериран.

ИЗЛИШНОТО ЕЛЕКТРИЧЕСТВО В МРЕЖАТА

пък води до принудителен износ за съседни страни. През 2017 например Германия трябваше да изнесе почти половината от произведения от вятър ток. "Съседните страни обикновено не желаят тази неочаквана енергия, и германските енергийни компании трябва да им плащат, за да ги отърват от излишъка. Германските потребители плащат сметката", отбелязват скандинавските енергийни експерти Огвар Лундсенг, Ханс Йонсен и Стейн Бергсмарк в анализ по темата.

В същото време има и моменти, когато слънчевите и вятърните централи не произвеждат нищо. Тогава има недостиг на електричество в мрежата и електроразпределителните компании трябва да прекъсват достъпа на най-големите индустриални потребители - с цената на щедри компенсации за тях, които също са за сметка на германския потребител.

Привидно лесната алтернатива е Германия да внася енергия от съседите. Проблемът е, че тази от Полша е генерирана от въглища, австрийската - от петрол и газ, а френската - най-вече от атомни централи. С това ангажиментът на Германия към изцяло чиста енергетика отива на кино.

ПЕТЕР АЛТМАЙЕР, СЕГАШНИЯТ МИНИСТЪР

на икономиката и енергетиката в кабинета на Меркел, предизвика скандал през 2013, когато обяви, че цената на Energiewende може да надхвърли един трилион евро до 2030 година. Днес тази сметка изглежда все по-близо до реалността.

Разбира се, нищо от това не омаловажава ролята на възобновяемите източници. Ясно е, че те ще имат основен дял в европейската енергетика в бъдеще - но очевидно този дял не може да е 50 или 100 процента, както мечтаят природозащитниците. "Големият въпрос е какви ще са допълнителните мощности за моментите, когато няма вятър или

слънце", коментира Карел Крал, регионален мениджър на електроразпределителната компания CEZ за България. "Едната възможност е ядрената енергетика, но по този въпрос има големи разминавания между различните държави в ЕС. Някои са категорично против нея, като Австрия или Германия. За тях единствената възможност остава природният газ, но и това производство не е без емисии, така че то е само междинно, преходно решение. Други държави са за ядрената енергия - Чехия, Унгария, Франция... В Стратегията на Европейския съюз има място за ядрени централи. Но какви ще бъдат: с реактори от сегашното поколение три и половина, с малки модулни реактори от нов тип или, да речем, с ядрен синтез? По-скоро бих заложил на последните. Другата възможност е да се развият технологиите за съхранение на електроенергията - примерно чрез батерии, Power-to-Gas или нещо друго. Има и някои първи опити за ниско емисионно използване на въглища, газифициране на въглищни централи...".

ВСИЧКИ ТЕЗИ РЕШЕНИЯ ОБАЧЕ ИЗИСКВАТ

технологични проби, които все още не са се случили. А междувремежно заместващите мощности на въглища и газ стават все по-скъпи, защото са принудени да плащат все по-високи квоти за парникови емисии - именно за да могат възобновяемите източници да бъдат по-конкурентни. Само за година квотите скочиха от 5-6 евро на тон до над 25 евро на тон. "Ако доскоро в цената на един мегаватчас енергия от "Марица Изток 2" делът на квотите е бил около 10 лева, сега доближава 50 лева, много скоро може да достигне

и 80 лева", коментира Карел Крал. "При това очакванията са тази тенденция да се задълбочи и към 2035 година цената на тон емисии да стигне 250 евро - десет пъти над сегашната. Това означава край на традиционните въглищните централи. Те просто няма как да произвеждат при такива условия. Дори и тези на природен газ няма да се справят".

ЕДИНСТВЕНИЯТ НАИСТИНА ЕФЕКТИВЕН

НАЧИН да се намалят вредните емисии от енергетиката е да спадне потреблението на енергия. Но всъщност се очертава тъкмо обратното: при агресивния начин, по който ЕС и отделните правителства налагат електромобилите за сметка на двигателя с вътрешно горене, нуждите от електричество тепърва ще растат.

Някои експерти смятат, че електромобилите ще решат единия от основните проблеми с вятърната и слънчевата енергия - излишците ще могат да се съхраняват в батериите им и да се отдават обратно към мрежата, когато има нужда от тях. Това звучи привлекателно, но засега е само на теория. Никой не знае как би действало на практика и доколко потребителите биха откликнали на такава схема. Изпитанията в малък мащаб не дават особено окуражаващи резултати. А и остава въпросът с цената: ако има милиони нови участници в енергийната мрежа, способни да ѝ отдават енергия в произволни моменти, това ще изисква съвсем други начини на контрол - и съответно съвсем друга мрежа. "Това значи цялата мрежа да се дигитализира. Днес нашият диспечер знае откъде да прекрати захранването, когато се налага ремонт в някоя подстанция

или някъде по мрежата. Но ако в този район има фотоволтаици с акумулаторни батерии, или електромобили, които връщат енергия в мрежата, ние трябва да го знаем. Това ще изисква много големи инвестиции", подчертава Карел Крал.

ИМА И ЕДНА НЕСРАВНИМО ПО-ПРОСТА АЛТЕРНАТИВА: отново да заложим на атомната енергия. Тя е евтина и предсказуема - и плашеща. За обикновените хора страхът идва от зловещия опит с Чернобил и Фукушима. За много анализатори обаче възраждането на АЕЦ е свързано и с геополитически рискове. Ефектът от "ядрения отлив" на Запад бе катастрофален за компаниите от този сектор. Френският гигант Areva и американската Westinghouse преминаха през банкрути и реструктурирания, от което сериозно пострада развойната им дейност. Корейската KEPCO страда от силните настроения срещу атомната енергия в родината си.

ТОВА РАЗЧИСТИ ТЕРЕНА ЗА ВЪЗХОДА на Русия и Китай. Руската "Росатом" се хвали с 33 потвърдени поръчки за нови ядрени реактори в цял свят, на обща стойност над 130 милиарда долара. Някои от тях са свързани с България - в Унгария (Paks II) и Турция (Мерсин). За Русия, чиято икономика винаги се е крепила на експорта на нефт и природен газ, това е добра алтернатива. "Продажбите на реактори носят повече пари от изкопаемите горива, защото обикновено са съпроводени от набор различни услуги, включително доставки на ядрено гориво, обучение на инженери и консултантски услуги", коментира пред The Economist Степан Солженицин, енергиен експерт и син на покойния нобелов лауреат за литература Александър Солженицин. "Всяка атомна електроцентрала е многомилиарден проект, неуязвим за колебанията в цените на суровините, и впримчива клиентите в десетилетни взаимоотношения с Русия". Единственият сериозен конкурент на руснаците е Китай. Доскоро тамошните компании от сектора бяха изцяло ангажирани с покриването на растящите вътрешни нужди (спешни нужди, защото заради възлишните ТЕЦ големите китайски градове имат най-мръсния въздух в света). Но сега вече Китай гледа и навън, а финансовата мощ на държавните енергийни гиганти надхвърля този на руските. Какъвто и да е изходът от тази надпревара, в геополитическо отношение той ще е тревожен за Запада, към който се числи и България. В същото време нуждата от действително намаляване на парниковите емисии става все по-неотложна. Наистина сложна дилема - и единственото сигурно нещо е, че отлагането на решението ще я направи още по-сложна. ■

АЕЦ БЕЛЕНЕ: МЕЖДУ РУСИЯ И КИТАЙ

BELENE: BETWEEN RUSSIA AND CHINA

Сегем компании се кандигатираха като стратегически инвеститор за изграждане на АЕЦ Белене, втората атомна електроцентрала в България. Други шест се интересуват от проекта като гоставчици на оборудване (General Electric и Framatom) или купувачи на електрическа енергия.

По единодушно мнение на експертите двете най-сериозни кандигатури са на руската "Росатом" и китайската CNNC. Освен тях кандигатстват корейската държавна KEPCO (чрез поделението си Korea Hydro & Nuclear Power), регистрираната в Германия, но напълно непозната Bektron-Liaz-Engineering, и три български консорциума - ИПК и УП ЕООД, Консорциум "Електроцентрала Белене" и Консорциум АЕЦ "Белене". Изискванията на България са проектът да се осъществи без държавни гаранции и без дългосрочни договори за изкупуване на електроенергията, напомни министърът на енергетиката Темеужка Петкова при опостестяването на предложенията.

"Очаквано имаме оферта от "Росатом", която вероятно са най-мотивирани и подготвени. За тях това е стратегическа цел - реализиране на такъв реактор в държава от Европейския съюз", коментира пред Bloomberg TV Bulgaria адвокат Николай Кискинов.

Според предварителните очаквания стойността на проекта ще е около 10 милиарда евро. Обявяването на офертите разбуди отново споровете дали изобщо страната има нужда от подобна мощност. Според Станислав Георгиев, изпълнителен секретар на Българския атомен форум "Булатом", отговорът е положителен. "Белене ще произвежда ток, който ще е много по-евтин, казвам го на базата на опита ни с АЕЦ Козлодуй", коментира Георгиев пред Bloomberg TV Bulgaria. Според бившия председател на СДС Мартин Димитров обаче ще е точно обратното. "Енергията от Белене ще е поне два пъти над средната цена на тока в сегашния енергиен микс... Дори докладът на БАН не успя да ни убеди, че България има нужда от други мощности, особено при положение, че животът на 5-и и 6-и блок в АЕЦ Козлодуй може да се удължи поне до 2040 година", заяви Димитров, според когото разходите за втората централа ще са "огромни и натовазващи не само за нас, но и за нашите деца и внуци". ■

Seven companies have applied as a strategic investor for the construction of the Belene NPP, the second nuclear power plant in Bulgaria. Another six are interested in the project as equipment suppliers (General Electric and Framatom) or electricity buyers.

In the unanimous opinion of the experts, the two most serious applications are from Russia's Rosatom and China's CNNC. They also apply for the Korean state-owned KEPCO (through its Korea Hydro & Nuclear Power division), a German-registered but completely unknown Bektron-Liaz-Engineering, and three Bulgarian consortia - IPK and UP EOOD, Belene Power Plant Consortium and Belene NPP Consortium ". Bulgaria's requirements are that the project should be implemented without state guarantees and without long-term contracts for the purchase of electricity, Energy Minister Temenuzhka Petkova reminded while announcing the proposals.

"As expected, we have an offer from Rosatom, which are probably the most motivated and prepared. For them, this is a strategic goal - to realize such a reactor in a European Union country," lawyer Nikolay Kiskinov told Bloomberg TV Bulgaria.

The project is estimated to cost around 10 billion euros. The announcement of the bids has again sparked debate over whether the country needs such power at all. According to Stanislav Georgiev, Executive Secretary of the Bulatom Bulgarian Atomic Forum, the answer is yes. "Belene will produce electricity that will be much cheaper, I say it based on our experience with the Kozloduy NPP," Georgiev told Bloomberg TV Bulgaria. According to former Union of Democratic Forces party chairman Martin Dimitrov, the opposite will be true. "The Belene energy will be at least twice the average cost of electricity in the current energy mix ... Even Bulgarian Academy of Sciences' analysis failed to convince us that Bulgaria needs other capacities, especially given the life of units 5 and 6 at the Kozloduy NPP can be extended until at least 2040," said Dimitrov, adding that the costs for the second plant would be "huge and burdensome not only for us but also for our children and grandchildren." ■

ЕНЕРГИЙНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ

ENERGY SOURCES

ВЪГЛИЩА И ПРИРОДЕН ГАЗ

COAL AND GAS

Плюсове: Големи находища и на двете, евтин добив. Въглищата поддържат много работни места в минната индустрия. Природният газ е най-чистото изкопаемо гориво.

Минуси: Въглищата имат големи парникови емисии, предизвикват смог в градовете и киселинни дъждове. Газът е скъп за транспортиране, политически деликатен в Европа, и все пак има парникови емисии.

Pros: Both in abundant supply. Inexpensive to extract. Coal keeps a lot of jobs in mining industry. Natural gas is the cleanest burning fossil fuel.

Cons: Coal has a lot of greenhouse emissions, causes smog in cities and acid rains. Gas is expensive to transport, politically delicate, and still emits CO2.

ЯДРЕНА

NUCLEAR

Плюсове: Нулеви емисии. Големи запаси от уран. АЕЦ могат да генерират много големи количества енергия.

Минуси: Висока цена заради мерките за безопасност и съхранението на радиоактивните отпадъци. Повредите са редки, но потенциално катастрофални.

Pros: No emissions, abundant reserves of uranium, capable of generating very large amounts of power.

Cons: High costs due to safety and radioactive waste storage. Malfunctions are rare but potentially catastrophic

ПРИЛИВИ

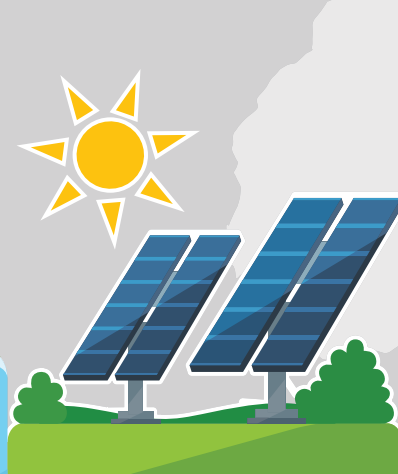
TIDAL

Плюсове: Много предвидими, ефикасни, централите могат да имат дълъг живот (една функционира без проблеми от 1966). Множество подходящи локации, без емисии.

Минуси: Трябва да се строят близо до брега, пречат на риболова, туризма и други индустрии. Строителството им е скъпо.

Pros: Highly predictable, effective, power plants could be very long-lived (one plant still functioning since 1966). Many suitable locations. No emissions.

Cons: Tidal plants need to be build near land and might have negative effects on tourism, fisheries and other industries. Expensive to build.

СЛЪНЦЕ

SOLAR

Плюсове: Най-изобилният източник на енергия, без никакви вредни емисии. Фотоволтаичните системи спокойно издържат по 30 години.

Минуси: Зависими от времето и сезоните, изискват поддържането на резервни мощности. Макар цената на панелите да падна с 80%, все още изискват голяма начална инвестиция и, в повечето случаи, обработваема земя.

Pros: It is the most abundant energy source available, completely non-polluting. Photovoltaic systems last up to 30 years.

Cons: Dependent on the weather and season, supplemental sources needed. Despite the cost of the panels going over 80 per cent down, it still requires high initial investment - and in most cases in Europe, arable land.

БИОМАСА

BIOMASS

Плюсове: Досега, може да ползваме от други индустрии.

Минуси: Емитира газове, както и големи количества азот, които формират градовете.

Pros: Abundant use waste from other industries.

Cons: Emits greenhouse gases as well as a lot of nitrogen oxides that form smog in cities.

ДИ: ПЛЮСОВЕ И МИНУТИ

PROS AND CONS

ВОДА HYDROELECTRIC

Плюсове: Без емисии, надеждни, производството може да се регулира, не натоварват електропреносната мрежа, могат да произвеждат големи количества енергия.

Минуси: Не са приложими навсякъде, строителството им е скъпо, могат да имат негативни социални или екологични ефекти (потопени села или хабитати).

Pros: Emission-free, reliable, output can be regulated, does not put a strain on the grid. Capable of generating large amounts of power.

Cons: Not applicable everywhere, expensive to build, could have a negative social and environmental impact (flooded villages and habitats)

ГЕОТЕРМАЛНА GEOTHERMAL

Плюсове: Много малък ефект върху околната среда, ниски емисии, ефективни и надеждни.

Минуси: Много малко подходящи локации по света и високи първоначални разходи.

Pros: Very small impact on the environment, low greenhouse gas emissions, efficient and predictable.

Cons: Only small amount of suitable locations around the world. High initial costs.

ВЪЛНИ WAVE

Плюсове: Нулеви емисии, голям потенциал (енергийната плътност обикновено е 30-40 киловата на метър). Централите могат да се строят и далеч от брега.

Минуси: Много високи разходи за строителство, но също и за поддръжка.

Pros: No emissions, huge potential amounts of power (the energy density is normally around 30-40 kW for every meter). Plants may be build off-shore.

Cons: Very high building and also maintenance costs.

ВЯТЪР WIND

Плюсове: Без емисии. Земята, на която са построени, все пак може да се използва за земеделие. Могат да се строят и в моретата.

Минуси: Висока начална инвестиция. Зависими от времето, нуждаят се от резервни мощности. Опасни за птиците.

Pros: Emission-free, land could still be used for agriculture, could also be used off-shore.

Cons: High initial investment. Dependant on the weather, supplemental sources necessary. Dangerous for birds.

Eight years after Fukushima, aversion to nuclear power began to diminish. Returning to nuclear power plants will solve many energy problems, but it can create political ones

By KONSTANTIN TOMOV / Photography SHUTTERSTOCK, FILE

"I write this as a warning to the world": this is how the dispatch of Wilfred Burchett, the first foreign journalist to see the impacts of the Hiroshima atomic bomb, begins. It has been 74 years since man has mastered the most powerful element on the planet, but the horror in Burchett's words has never completely subsided. Names like Three Mile Island and Chernobyl periodically fueled it; after Fukushima, it seemed that nuclear power was doomed.

EIGHT YEARS LATER, things seem to have changed dramatically. Projects for new nuclear power plants - advanced or still in their infancy - number well over a hundred. Even Bulgaria's notorious "Second Atomic" at Belene, several times cut and swallowed up with billions without any benefit, seems to be on the way to rebirth (in late August, Energy Minister Temenuzhka Petrova announced that 13 proposals had been received for possible construction of the plant, including seven from strategic investors). The race to build all these new capacities is on course to becoming the new big geopolitical game. What is the explanation for this change? The Economist put it simply: "A world ... needs to generate much more electricity from nuclear power if it is to take

decarbonisation seriously."

Any student could tell you that the beginning of the atomic era was laid on July 16, 1945. In the New Mexico desert, scientists from the Manhattan Project detonate a 20-kiloton TNT plutonium bomb. Less than a month later, the bombing of Hiroshima and Nagasaki will follow.

MUCH LESS PEOPLE KNOW when the age of nuclear power has started. Probably because the event is incomparably more modest in scale: On December 20, 1951, the small EBR I reactor in Arco, Idaho, was able to power four 200-watt light bulbs. Previously, reactors were used to generate electricity, but this is the first one designed specifically for this purpose. In June 1954 in Obninsk, in the then USSR, an atomic reactor was connected to the electricity transmission network for the first time.

The benefits of nuclear energy are undeniable: it is relatively inexpensive (if we do not consider a major initial investment), reliable and also clean - at least in terms of atmospheric emissions. The nuclear fuel waste at the NPP remains extremely dangerous for thousands of years and requires very careful storage - but the quantities are negligible.

The main drawback is the magnitude of the consequences when something unforeseen happens. From the wrecked catastrophe in Kyshtym in the 1950s, the crash in the US Three Mile Island (1979), to the Chernobyl disaster in 1986, nuclear power is saturated with such cases. But by 2011, they were considered either to have already been overcome at the dawn of technology, or to be the product of the shortcomings of the totalitarian system in the USSR. The Fukushima disaster did away with these illusions. On March 11, 2011, the Daiichi Nuclear Power Plant was in top condition, with well-trained personnel and many sophisticated safeguards. None of this helped it against the combination of a powerful earthquake and a huge tsunami. Fukushima has remained in history as the second worst nuclear accident, and the only one after Chernobyl to be rated as the maximum seventh category on the INES scale.

THE FACT THAT EVEN THE RESPONSIBLE and technologically advanced Japanese can do something like this has convinced many that nuclear power is too unpredictable. Japan shut down most of its nuclear power plants and left operational only two of them. Germany has completely abandoned nuclear energy and has emphasized

ДОСИЕТАТА ЗОП

Новата уеб базирана информационно-справочна система на АПИС

the grand Energiewende (energy transition), a plan to switch entirely to renewable energy. Jürgen Trittin, the longtime minister for the environment, assured the Germans that the transition would only cost them about a euro a month for a household - the "price of an ice cream cone". If we look only at the raw statistics, the plan is proceeding well now. The share of renewables in German consumption leaped from just over 3% in the early 1990s to 40% last year.

BUT DESPITE THIS the COUNTRY HAS NOT REDUCED its GHG emissions. Only electricity bills skyrocketed. Today, households in Germany pay 30 cents per kilowatt-hour - exactly three times more than households in Bulgaria (where household electricity remains the cheapest in the EU). Part of the explanation is the cost of building new renewables and the carbon quotas that are included in the cost of energy generated from coal or natural gas. But the other part is rooted in the very nature of RES.

The big problem with wind and sun energy is that we can't control its production. Usually, high production periods (sunny summer afternoons) diverge in time with high consumption periods (such as cooking dinner). And when wind farms and photovoltaics produce more than the grid can absorb, some of them have to be switched off - paying their owners 90% of the cost of the electricity that could potentially be generated.

THE EXCESS ELECTRICITY ON THE GRID in turn causes forced exports to neighbouring countries. In 2017, for example, Germany had to export almost half of its wind power. "Neighbouring countries typically don't want this often unexpected power, and German power companies must therefore pay them to get rid of the excess. German customers have to pick up the bill," noted Scandinavian energy experts Oddvar Lundseng, Hans Johnsen and Stein Bergsmark in an analysis.

At the same time, there are times when solar and wind farms stay idle. Then there is a shortage of electricity in the grid and the electricity

distribution companies have to cut off access to the biggest industrial consumers - at the price of generous compensation for them, which is also at the expense of the German consumer.

The seemingly easy alternative is for Germany to import energy from its neighbours. The problem is that the one from Poland is generated from coal, the Austrian one is from oil and gas, and the French one is mostly from nuclear power plants. In doing so, Germany's commitment to fully clean energy is busted.

PETER ALTMAYER, THE INCUMBENT MINISTER of Economics and Energy in Merkel's cabinet, caused a row in 2013 when he announced that the price of Energiewende could exceed one trillion euros by 2030. Today, this bill seems ever closer to reality.

Certainly, none of this undermines the role of renewables. It is clear that they will have a major share of European energy in the future - but obviously this share may not be 50 or 100 percent, as environmentalists dream. "The big question is what the extra capacity will be for the moments when there is no wind or sun," said Karel Krall, regional manager of CEZ Bulgaria. "Nuclear power is one option, but there are major differences between EU countries on this issue. Some are strongly opposed to it, such as Austria or Germany. For them, natural gas is the only option, but this production is not without emissions either, so it is only an intermediate, transitional solution. Other countries favour nuclear energy - the Czech Republic, Hungary, France ... The EU's strategy has room for nuclear power plants, but what will it be: with the current generation of three and a half, with small modular reactors of a new type or, say, nuclear fusion? I'd rather bet on the latter. The other option is to develop energy storage technologies - for example, through batteries, Power-to-Gas, or something else. There are some early attempts at a low-emission use of coal, gasification of coal plants ..."

ALL OF THOSE SOLUTIONS, HOWEVER, ►

Системата съдържа уникална колекция от събрани, обработени и свързани данни, извлечени от **протоколите на възложителите**, публикувани в **повече от 5 000 профила на купувача**, заедно с пълния набор от документи в Регистъра на обществените поръчки.

Единствено в ДОСИЕТАТА ЗОП достигате до детайлно обработена и систематизирана информация за **всички участници** в обществените поръчки - както за изпълнителите, така и за класираните, некласираните или отстранените от участие фирми и сдружения.

Уникални предимства на системата:

- **Идентифициране** (разпознаване на ЕИК/Булстат) на **всички кандидати**, подали оферти за участие в поръчките - фирми, сдружения и обединения с участниците в тях, **включително подизпълнителите и третите лица**;
- Информация за кандидатствалите по обособени позиции, класиранията и **правните основания за отстраняване**;
- Достъп до пълното досие на поръчката с **възможност за търсене** в документите от профила на купувача - протоколи, доклади на комисиите, решения на възложителите за класиране или прекратяване - за поръчките след 15.04.2016 г.

Чрез ДОСИЕТАТА ЗОП получавате още:

- Известяване за **нови обществени поръчки** и за **нови документи** по обявени поръчки;
- Богат набор от възможности за **справки по различни критерии**;
- Директна връзка с **досиетата** на фирми и организации в системата АПИС Регистър+.

Продуктът Досиетата ЗОП е ценен помощник при подготовката и провеждането на процедури за обществени поръчки и е предназначен за:

възложителите, изпълнителите и консултантите по обществените поръчки.

Осигурява **прозрачност** при възлагането и изпълнението на обществените поръчки чрез достъп до **документите на комисиите** - от приемането на офертите на кандидатите, оценяване на възможностите им съгласно изискванията на възложителите, класиране на участниците, мотиви за отстраняване на участници, до избор на изпълнител/изпълнители (за поръчките с обособени позиции).

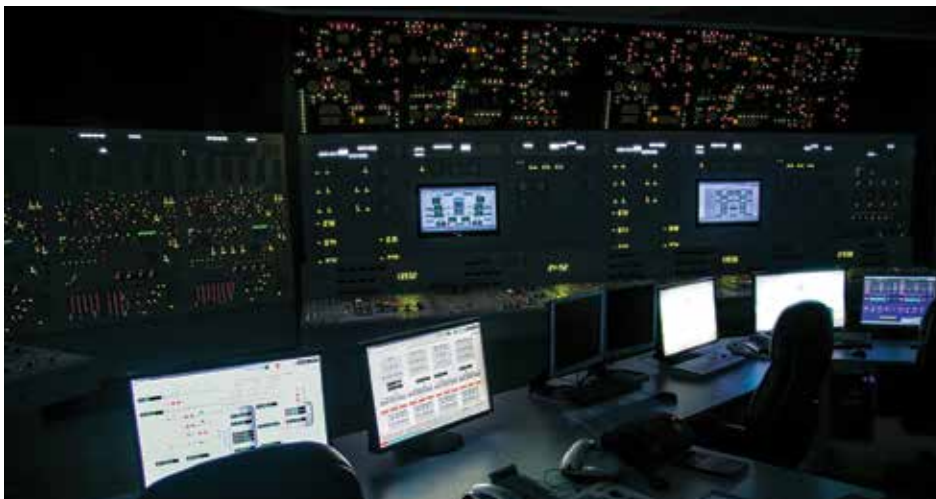
Досиетата ЗОП дава информацията относно:

- **Справки за участието** на кандидатите, подали оферти във всички поръчки;
  - Намиране на **информация за сходни поръчки** по различни критерии - освен от известните начини за справки в АОП, така и търсене по допълнителни критерии като:
    - търсене по стойност на поръчката - по прогнозна и стойност по договора;
    - информация при производство по обжалване;
    - поръчки с изменения в договорите;
    - **пълнотекстово търсене** във всички документи на поръчките, както и търсене само в протоколи, доклади и други документи от профила на купувача;
    - **за поръчките по чл. 20, ал. 3** (под праговете) - дават се освен участниците, подали оферти, също и класираните се, откъдето се вижда **кой е изпълнителят**.
  - Намиране на **специфична информация в протоколите** от работата на комисиите на възложителите по хода на поръчката.
- При съвместно ползване на новия продукт с информационната система за фирмите и организациите - „Апис Регистър+“, може да се види търговското досие на всяка фирма, да се получи информация за брой персонал/служители, получени лицензи и сертификати, както и да се направи справка за икономически свързаните с нея лица.

Цитираните правни текстове отвеждат в продукта „Апис Право“ и свързаните с него продукти на Апис.

Повече информация за продуктите и услугите на АПИС можете да намерите на www.apis.bg

Сертификат по ISO 9001 - 2015

► **REQUIRE** technological breakthroughs that have not yet occurred. Meanwhile, coal and gas replacement capacities are becoming more expensive as they are forced to pay higher greenhouse gas emission quotas - precisely to make renewables more competitive. In just a year, quotas have jumped from 5-6 euros per tonne to over 25 euros per tonne. "If until recently, in the price of one megawatt hour of energy from Maritza East 2, the share of quotas was about 10 levs, it is now approaching 50 levs, it could very soon reach 80 levs," said Karel Krall. "The expectation is that this trend will also deepen and by 2035 the cost per tonne of emissions may reach 250 euros - ten times the current one. That means the demise of traditional coal plants. They simply cannot perform under such conditions. Even natural gas ones will not cope."

The ONLY REALLY EFFECTIVE way to reduce noxious energy emissions is to reduce energy consumption. But the opposite is actually the case: in the aggressive way in which the EU and individual governments impose electric vehicles at the expense of the internal combustion engine, electricity needs will continue to grow. Some experts believe that electric vehicles will solve one of the major problems with wind and solar power - surpluses can be stored in their batteries and fed back to the grid when needed. That sounds appealing, but so far, it's only in theory. No one knows how it would work in practice and how consumers would respond to such a scheme. Small-scale trials do not provide particularly en-

couraging results. And the price is another issue: if there are millions of new entrants to the energy grid who are able to give it energy at random, it will require completely different controls - and a completely different grid, respectively. "This means that the entire network must be digitized. Today, our dispatcher knows where to cut off power when a substation or another segment need a repair. But we must know it, if there are photovoltaics in the area with accumulator batteries or electric cars that return energy into the grid. It will take a very big investment," Karel Krall notes.

THERE IS A MUCH SIMPLER ALTERNATIVE: rely on atomic energy again. It is cheap and predictable - and scary. For ordinary people, fear comes from the sinister experience of Chernobyl and Fukushima. However, for many analysts, the revival of the NPP is also linked to geopolitical risks.

The effect of the "nuclear exodus" in the West has been catastrophic for companies in the sector. The French giant Areva and the American Westinghouse have gone through bankruptcies and restructurings, which have seriously damaged their development. Korea's KERCO suffers from a strong sentiment against nuclear power in its homeland.

THIS CLEARED THE FIELD FOR THE RISE of Russia and China. Russia's Rosatom boasts 33 confirmed orders for new nuclear reactors worldwide, totalling more than USD 130 billion. Some of them are very close to Bulgaria - in Hungary (Paks II) and in Turkey (Mersin). For

Russia, whose economy has always been driven by oil and natural gas exports, this is a good alternative. "Reactor sales carry more money than fossil fuels because they are usually accompanied by a range of different services, including nuclear fuel delivery, engineer training and consulting services," Stepan Solzhenitsyn, energy expert and son of the late Nobel laureate in literature Alexander Solzhenitsyn, commented to The Economist. "Reactor sales bring in more money than fossil fuels, as they are generally accompanied by a suite of services, including the provision of nuclear fuel, training for engineers and regulatory consulting. Each plant is a multi-billion dollar project, unaffected by swings in commodity prices, and locks customers into decades-long relationships with Russia."

The only serious competitor of the Russians is China. Until recently, local companies in the sector were fully committed to meeting growing domestic demands (an urgency, because of coal-fired power plants in major Chinese cities having the most polluted air in the world). But now China is looking outside as well, and the financial strength of state-owned energy giants is greater than that of Russia's. Whatever the outcome of this race, geopolitically, it will be troubling for the West, to which Bulgaria is included. At the same time, the need to reduce greenhouse gas emissions in real terms is becoming ever more pressing. A really complicated dilemma - and the only sure thing is that delaying the decision will make it even more complicated. ■

ЧЕЗ ЕЛЕКТРО БЪЛГАРИЯ

ТОВА Е УСМИВКАТА „АЗ НЕ ЧАКАМ ПО ОПАШКИ“
ПЛАЩАМ БЕЗКАСОВО

ПО БАНКОВ ПЪТ

- ЧРЕЗ БАНКОМАТ
- С ДИРЕКТЕН ДЕБИТ
- С ПЛАТЕЖНО НАРЕЖДАНЕ

ПО ИНТЕРНЕТ

- ИНТЕРНЕТ БАНКИРАНЕ
- ЧРЕЗ СИСТЕМАТА „ЕРАУ“
- ЧРЕЗ СИСТЕМАТА UPAU НА ОББ
- ДИРЕКТНО ПРЕЗ САЙТА НА ТФС И ICARD

Да нестиш от бъдещето

България е доста по-заможна и развита страна, отколкото вярват жителите ѝ. Но по отношение на образователните разходи започва тревожно да изостава

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография ДИМИТЪР КЪОСЕМАРЛИЕВ, SHUTTERSTOCK

Противно на образа, който упорито се опитват да ви наложат и чужди, и наши медии, България не е бедна страна.

Не е и точно богата, разбира се, особено на фона съседите от севера и запада на Европейския съюз, с които непрекъснато се сравняваме. Но всъщност е в горната третина в световен мащаб, ако погледнете Брутният вътрешен продукт на глава

от населението, преизчислен чрез паритета на покупателната способност.

ПО ДАННИ НА МВФ за миналата година на всеки българин се падат по 23 516 долара от БВП - 60-и най-добър показател в света (от 187 държави). Това е доста повече от страни като Мексико, Аржентина, Бразилия и дори Китай. И забележимо повече от съ-

В Китай 5% от доходите на домакинствата отиват за образование, а в Индия - 4%. В САЩ дялът на образователните разходи е 2.5%, а в Европа - едва 1%, и причината не е само в далеч по-високите доходи

седи като Черна гора (19 043), Сърбия (17 555), Северна Македония (15 709). В географска Европа има и страни като Косово (11 552), Грузия (11 485), Армения (10 176), Украйна (9 283) и Молдова (7 305). Дори и те са по-скоро в средата на таблицата. При истински бедните показателите са съвсем различни - например при Етиопия (2332 долара), Буркина Фасо (1996), Мозамбик (1291) и класираната на дъното Централноафриканска република (712 долара).

Дори и като номинален БВП България е много над средата, а в Индекса за човешко развитие на ООН се нарежда сред най-развитите държави (на 51-о място).

ИМА ОБАЧЕ И ЕДИН ПОКАЗАТЕЛ, според който България е по-скоро в Третия свят, отколкото в развития. За съжаление това е тъкмо показателят, от който в най-голяма степен зависи богатството ѝ в бъдеще. Става дума за публичните разходи за образование.

Бюджетът за 2019 отделя за този сектор 3.6% от Брутният вътрешен продукт - един от най-ниските показатели в Европейския съюз. В абсолютен мащаб средствата за образование растат от година на година - но с доста по-слабо темпо от ръста на БВП. Учителските синдикати отдавна настояват за правителствата, които неизменно обявяват образованието за свой приоритет, и да го финансират съответстващо - с поне 6% от БВП.

ФИНЛАНДИЯ, ЧИЕТО НАСЕЛЕНИЕ е с милион и половина души по-малко от това на България, харчи за образование 6.9% от своя БВП. Но финландският БВП е 276 милиарда долара, докато българският е 67 милиарда. Коста Рика инвестира в образование 7.1% от своя брутен продукт. Дори в Кот д'Ивоар публичните разходи за просвета надхвърлят 5.3%. В Руанда, Салвадор, Бенин и даже Афганистан дялът на разходите за образование е по-висок от българския.

Разбира се, механичното сравнение на толкова условни показатели трябва да се прави предпазливо, защото става дума за различни по размер БВП, за различни образователни системи (например в някои страни дялът на частното образование е несравнимо по-висок, отколкото в други) и за различни начални условия (в отделни африкански държави по-големите разходи са свързани с това, че те първа трябва да се строят огромен брой училища). Но все пак това сравнение ясно показва тенденцията: в един свят, който все повече осъзнава нуждата от образование, България рискува да изостане, вместо да догони. А за страна, която е относително бедна на природни ресурси, единственият път към благополучието минава през знанието.

ВЕЧЕ НИКОЙ НЯМА СЪМНЕНИЕ, че автоматизацията и изкуственият интелект ще разрушат напълно сегашния пазар на труда. Това вече започва да се случва: експертите спорят само колко от съществуващите работни места ще погълне "Индустрия 4.0" в следващите 11 години - дали 15, или цели 40 процента. При всички случаи става дума за милиони хора, и в огромната си част засегнатите ще са онези с най-оскъдно образование.

Така че не е случайно, че толкова много страни, особено развиващи се, изведнъж започват да се интересуват силно от образование. Нито пък е изненада бурният ръст на частното образование там, където държавата не реагира достатъчно бързо.

Както отбелязва в един анализ The Economist, няколко фактора тласкат нагоре интереса към частните университети. Споменахме първия - че заради автоматизацията и нуждата от все по-висока производителност работните места за нискоквалифици-

цирани хора стават все по-малко. В допълнение към това новите технологии създават позиции, за които частните училища и университети често са по-способни да създават кадри, отколкото по-тромавите държавни училища и университети. И накрая идват демографските фактори. С нарастването на благосъстоянието по света се появяват все повече хора, които могат да си позволят частно образование за децата си. А застаряващото население на много места (от България до Китай) и намаляващата раждаемост означават, че за образованието на един младеж вече могат да се погрижат по шестима възрастни - родителите, бабите и дядовците.

НО ДА СЕ РАЗЧИТА ЕДИНСТВЕНО на частния сектор в образованието е недостатъчно, а и само би задълбочило и без това дълбоко социално неравенство. Изцяло частно образование има в страни като Хаити, където 80% от учениците ходят в частни училища. В Германия дялът им е едва 5%.

Идеалната рецепта е за широко застъпен частен сектор (защото това гарантира конкуренция и по-високо качество), който обаче се финансира и с публични средства.

Всички останали инвестиции, които прави едно национално правителство, са в настоящето. Единствената, която е насочена изцяло в бъдещето, вероятно наистина заслужава повече внимание. ■

DARBI COLLEGE
since 2007

Британско училище
за средно образование в България

Cambridge Assessment
International Education
Cambridge International School

Програми IGCSE и A Level
Прием след 7., 8., 9. и 10. клас
Подготовка за най-елитните университети

The Leaders of Tomorrow are at DARBI Today!
darbicollege.com

In China, 5% of household's income is spent on education, while in India, it is 4%. In the USA, the share is 2.5%, and in Europe - only 1%, and the reason is not only in far higher incomes

SAVING FROM THE FUTURE

Bulgaria is a much more prosperous and developed country than its residents believe. But in terms of education costs, it is beginning to alarmingly lag behind

By KALIN ANGELOV / Photography DIMITAR KYOSEMARLIEV, SHUTTERSTOCK

Contrary to the image that the foreigners and our media have been persistently trying to impose on you, Bulgaria is not a poor country.

It is not exactly rich, of course, especially against the background of the neighbours from the north and west of the European Union, which we compare with all the time. But actually, it is in the top third globally, if you look at the per capita GDP, calculated by purchasing power parity.

IMF FIGURES SHOW that last year, every Bulgarian contributed USD 23,516 to the GDP - the 60th best indicator in the world (out of 187 countries). This is far more than the amount for Mexico, Argentina, Brazil and even China. And noticeably more than neighbours such as Montenegro (USD 19,043), Serbia (USD 17,555), Northern Macedonia (USD 15,709). In geographical Europe, there are also countries such as Kosovo (USD 11,552), Georgia (USD 11,485), Armenia (USD 10,176), Ukraine (USD 9,283) and Moldova (USD 7,305). Even they are more or less in the middle of the table. For the truly poor, the indicators are quite different - for example, Ethiopia (USD 2,332), Burkina Faso (USD 1,996), Mozambique (USD 1,291) and the bottom-ranked Central African Republic (USD 712). Even as nominal GDP, Bulgaria is well above the middle, while in the UN Human Development Index ranks among the most developed countries (51st).

HOWEVER, THERE IS ONE INDICATOR which puts Bulgaria rather in the

Third World than in the industrialised one. Unfortunately, this is precisely the indicator on which its wealth in the future depends most - public spending on education.

The 2019 budget earmarks 3.6% of the GDP to this sector - one of the lowest in the European Union. Overall, education funds are growing year by year, but at a much slower pace than the GDP growth. Teachers' unions have long urged governments that have consistently declared education a priority, to also fund it accordingly - with at least 6% of the GDP.

FINLAND, whose population is one and a half million less than Bulgaria, spends 6.9% of its GDP on education. But Finnish GDP totals USD 276 billion, while Bulgaria's is USD 67 billion. Costa Rica invests 7.1%. Even in Côte d'Ivoire, public spending on education exceeds 5.3%. In Rwanda, El Salvador, Benin and even Afghanistan, the slice of education spending is bigger than Bulgaria's.

Certainly, the simplified comparison of such conditional indicators has to be done with caution, because it is about different GDPs, different educational systems (for example, in some countries the share of private education is incomparably higher than in others) and different basic conditions (in some African countries, the higher costs are associated with the need to build a huge number of schools). Yet this comparison clearly illustrates the trend: in a world that is increasingly aware of the need for education, Bulgaria risks falling behind rather than catching up. And for a country relatively poor in natural resources,

the only path to prosperity is through knowledge.

THERE IS NO LONGER ANY DOUBT that automation and artificial intelligence will completely do away with the current labour market. This is already happening: Experts argue just how much of the existing jobs will be absorbed by Industry 4.0 in the 11 years to come - whether 15 or 40 percent. In any case, it is about millions of people, and the vast majority will be the ones with the poorest education.

So, it is no coincidence that so many countries, especially developing ones, are suddenly becoming very interested in education. Nor is it surprising to see the rapid growth of private education where the state does not respond quickly enough.

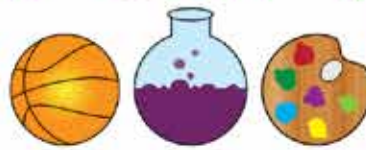
As The Economist notes in an analysis, several factors are driving up the interest in private universities. We mentioned the first one - that because of automation and the need for higher productivity, jobs for low-skilled people are becoming scantier. Moreover, new technologies are creating positions for which private schools and universities are often more capable of staffing than the more cumbersome public schools and universities. Finally, demographic factors interfere. With the rise of wealth all across the world, more and more people are emerging who can afford private education for their children. While the aging population in many places (from Bulgaria to China) and the declining birth rate mean that six adults - parents and grandparents - can now take care of the education of a single young person.

BUT THE PRIVATE SECTOR'S reliance on education alone is insufficient, and it would only deepen the already abysmal social inequality. Fully private education is available in countries like Haiti, where 80% of students go to private schools. In Germany, their share is a mere 5%.

The ideal recipe is a widespread private sector (since it guarantees competition and higher quality), but it is also reliant on public funds.

All other investments made by a national government are in the present. The only one that is entirely forward-looking, probably really deserves more attention. ■

FUN DAY

Всяка събота през
учебната година от
10:00 до 15:00 часа.

За деца от 4-14
годишна възраст.

FUNsaturDAYs dedicated to ENGLISH

Преподаватели
от Англия и
Америка

Разнообразни
ателиета
по изкуства

Атрактивни
спортове

Нова тема
всяка събота

10% отстъпка
за ранни
записвания до
15.09.2019

A woman's face is the central focus, with various colorful rectangular and vertical overlays in shades of blue, red, green, and yellow. In the top left corner, the text 'AUBG EXECUTIVE MBA' is enclosed in a white double-line square border.

AUBG EXECUTIVE MBA

APPLY BY NOVEMBER 1

GET INSPIRED AT WWW.AUBG.EDU/EXECUTIVE-EDUCATION

47%

AVERAGE
SALARY
INCREASE

US

AMERICAN
DIPLOMA

EU

EUROPEAN
DIPLOMA

SMART VERSITY

MAKE A SMART CHOICE

SMART LEARNING

Receive high-quality American education delivered entirely in English and get both a U.S. and European diploma. AUBG is accredited by the same body that accredits Harvard, MIT and Yale in the U.S.

SMART COMMUNITY

Experience diversity in our inclusive community with students from 40+ countries. Enjoy a wide variety of exciting events and activities on campus and get the best out of your college years.

SMART TOMORROW

Prepare for exceptional professional achievements worldwide - 99.8 % of AUBG alumni get employed or enrolled in grad school within a few months of graduation.

денят се познава по —————   www.bgonair.bg

БЪЛГАРИЯ СУТРИН

с Гергана Венкова и Златимир Йочев

ВСЕКИ ДЕЛНИК
06:30 - 09:30

НАЙ-ДОБРИТЕ УЧИЛИЩА ЗА БИЗНЕС ЛИДЕРИ

Образованието има безброй различни равнища. Едно от най-рядко споменаваните - но и от най-годохните за университетите - е така нареченото Executive Education. На практика това е обучение за висши ръководни кадри за бизнеса - следващата стъпка след MBA. Стоотици учебни заведения по цял свят го предлагат и според собствената им браншова асоциация генерират над 2 милиарда долара годишно от него. Авторитетният The Financial Times всяка година подготвя своя класация на най-добрите училища за Executive Education. Подреждането е базирано на множество критерии, включително обстойни анкети сред студенти и компании, участвали в курсовете. И тази година, както и миналата, първото място в ранглистата е поделено между швейцарския Международен институт за развитие на мениджъри (UMD) и бизнес училището на Станфордския университет.

1. Management Development IMD	Швейцария / Switzerland
2. Stanford Graduate School of Business	САЩ / USA
3. University of Chicago: Booth	САЩ / USA
4. University of Michigan: Ross	САЩ / USA
5. Insead	Франция / France
6. IESE Business School	Испания / Spain
7. University of Oxford: Saïd	Великобритания / UK
8. ESMT Berlin	Германия / Germany
9. Columbia Business School	САЩ / USA
10. University of Pennsylvania: Wharton	САЩ / USA
11. HEC Paris	Франция / France
12. Washington University: Olin	САЩ / USA
13. Center for Creative Leadership	САЩ / USA
14. University of Toronto: Rotman	Канада / Canada
15. Fundacao Dom Cabral	Бразилия / Brazil
16. London Business School	Великобритания / UK
17. Esade Business School	Испания / Spain
18. Stockholm School of Economics	Швеция / Sweden
19. Shanghai Jiao Tong University	Китай / China
20. University of Virginia: Darden	САЩ / USA

Данни The Financial Times

The best schools for business leaders

Education has many different levels. One of the least mentioned ones - but also the most lucrative for universities - is the so-called Executive Education. In practice, this training for senior business executives is the next step after an MBA. Hundreds of educational establishments around the world offer it and, according to their own industry association, generate over USD 2 billion annually from it.

The reputable Financial Times releases a ranking of the best schools for Executive Education. The ranking is based on a variety of criteria, including extensive surveys of students and companies participating in the courses. This year, like last year, the top place in the rankings is shared between the Swiss Institute for Management Development (UMD) and the Stanford Graduate School of Business.

Cardiff
Metropolitan
University

ВИСШЕ
УЧИЛИЩЕ ПО
МЕНИДЖМЪНТ

**Инвестирай в бъдещето си
Британски бакалавърски и MBA
програми в България**

**BA (Hons) International
Business Management**

**Master of Business Administration
MBA**

<https://sofia.vum.bg>
office@sofia.vum.bg
02 4219595

WE ORGANIZE EVENTS
YOU GET UNRIVALLED
EXPERIENCE!

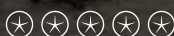
WEDDING
EVENTS

INDIVIDUAL APPROACH

CORPORATE
& BUSINESS EVENTS

DEDICATED TEAM

SATISFACTION
& SPLENDOR

Destination Burgas
SEA GARDEN

WWW.HOTELPRIMORETZ.BG

✉ info@hotelprimoretz.bg   #Primoretz   +359 56 812345 / +359 56 910913

82 | **УБИЙСТВЕНА БУКВА**

DIAL M FOR MURDER

68 | **ИНТЕРВЮ: БРАМ ШОТ**
INTERVIEW: BRAM SCHOT

74 | **БЪДЕЩЕ ОТ ФРАНКФУРТ**
FUTURE FROM FRANKFURT

МОГАТ ЛИ КРЪГЛИТЕ ПИСТИ ДА СПАСЯТ ЛЕТИЩАТА?

CAN ROUND RUNWAYS SAVE AIRPORTS?

Кръглите писти са нещо обичайно в автомобилния спорт - например прословутата италианска "Нардо", където се тестват някои от най-бързите коли на планетата. Кръгла писта на летище обаче звучи като първоаприлска шега. И въпреки това един холандски инженер на име Хенк Хеселинк настоява, че тъкмо кръглите писти могат да спасят задушаващите се понастоящем граждански летища.

В последните години въздушният трафик се увеличи в пъти и ако полетът ви все по-често закъснява, причината е най-вече в претоварените летища. Проблемът тепърва ще се влошава - Международната асоциация за въздушен транспорт (IATA) пресмята, че сегашните 3.9 милиарда пътници годишно ще станат 7.2 милиарда до 2035 година.

В същото време пренаселването и разширяването на големите градове означава, че повечето летища нямат капацитет да се разширяват безкрайно. На помощ идва кръглата писта на Хеселинк - с 3 км дължина, тя може да се използва едновременно от няколко кацачи и излитачи машини, и при това ще намали нивата на шума и негативния ефект от насрещния вятър при излитане и кацане. Холандецът настоява, че една писта по неговия дизайн може да поеме толкова трафик, колкото четири нормални прави писти. Компании от пет държави (Холандия, Германия, Франция, Полша и Испания) вече работят по пилотни проекти за изграждането на подобни летища.

Can Round Runways Save Airports?

Circular car tracks are common in motor racing - for example, the famous Italian Nardo racing track, where some of the fastest cars on earth are tested. However, a round runway sounds like an April Fool's Day joke. Nonetheless, a Dutch engineer called Hank Hesselink insists that the round runways can save currently stranded civilian airports.

In recent years, air traffic has increased several-folds and if your flight is delayed ever more often, the reason is mostly in congested airports. The problem will only get worse - the International Air Transport Association (IATA) estimates that the current 3.9 billion passengers annually will rise to 7.2 billion by 2035.

At the same time, the congestion and expansion of large cities means that most airports do not have the capacity to expand indefinitely. The Hesselink Circle Runway comes to the rescue. Three km in length, it can be used by several landing and take-off machines at a time, reducing noise levels and the adverse effects of headwinds on take-offs and landings. The Dutchman insists that the track he designed can take in as much traffic as four normal conventional runways. Companies from five countries (the Netherlands, Germany, France, Poland and Spain) are already working on pilot projects to build similar airports. ■

ПЪРВАТА ЧУЖДА ПЛАНЕТА С ВОДА

THE FIRST ALIEN PLANET WITH WATER

Откриването на нови планети вече не вдига онзи шум, на който се радваше преди десетина години. Когато през 2015 група астрономи намериха подобна планета в орбита около червено джудже на около 110 светлинни години от нас, те дори не си дадоха труд да ѝ измислят име, а само код - K2-18b. Но сега нещата ще се променят, защото снимки от телескопа "Хъбъл" показват, че планетата има атмосфера с високо съдържание на водни пари - по същество първото небесно тяло извън Слънчевата система, на което сме откривали вода. Надеждите са с дълго отлаганото изстрелване на новия космически телескоп "Джеймс Уеб" да научим повече детайли.

The discovery of new planets no longer kicks up the racket of a decade ago. When a group of astronomers found a similar planet in orbit around a red dwarf about 110 light-years away in 2015, they didn't even bother to come up with a name, and just put a code - K2-18b. But now things will change, because photos from the Hubble Telescope show that the planet has an atmosphere of high water vapour - literally the first celestial body outside the solar system that we have found water on. Hope is, with the long-delayed launch of the new James Webb Space Telescope to learn more details. ■

IT IS A FINTECH WORLD. SEPA CYBER, A DRIVING ENGINE FOR BUSINESSES

Fintech - short for "Financial Technologies" consists of businesses that aim at providing financial services by making use of software and modern technology. Its progress has significant impact over the way, people run their businesses and manage their savings and expenses. Each and every fintech company has a service offer, which may be used by any business, that strives to involve innovation in its development. Therefore, fintech companies are considered to be the new global players in the finance industry.

According to KPMG, the fintech companies have established themselves as one of the fastest-developing sectors in the last decade. This leads to the question: What impact can a fintech company have to the business?

We will introduce a company, established in 2018, which already grabbed the attention of many users, experts and specialised media – namely SEPA Cyber Technologies. Despite its start-up status, the company has been built on solid experience, innovations, trustworthy customer service and scalability. This company satisfies the financial needs of its customers with the provision of a technology-based open ecosystem.

SEPA Cyber Technologies has international presence with its offices in Europe, the Middle East and Asia. The company has five global data centres, which are used to collect, process and store data for the company's customers. Two of those are in Sofia and Varna, Bulgaria. Other two in Greenwich UK, and the last two are in the German cities of Bremen and Munich.

The services they offer are based upon their own core banking system, SEPA White CoreX, through which the service platform SEPA MuSe is integrated. Based on the SEPA White CoreX, the SEPA MuSe services are able to be integrated successfully with the business of each customer. SEPA White CoreX offers innovative solutions for banking and finance and the government and retail sectors. Through it, a wide range of services, designed to offer solutions for payment processing in each area are implemented. SEPA White CoreX is a payment platform which places automatization and scalability at the basis of any business operation. The platform itself does not only manage payments, but it provides security and international expandability for its users. The infrastructure of SEPA White CoreX provides industry leading reliability and security.

Using cutting-edge technologies, implemented through their main engine SEPA White CoreX, SEPA Cyber Technologies offers an opportunity

Left Side: CEO Marvin Blazhevski
Right Side: CEO Apostolos Pagkoutsos

for companies from all over the world to create or to connect to existing online banks, crypto currency portals, programs of debit and credit cards, POS connections, SEPA/IBAN SWIFT and many more, which can guarantee competitiveness and economy efficiency. The company also provides a secure system of internet payments in order to provide full protection for the card holder data, which is used during transaction between websites, payment terminals and users. Relevant to this, SEPA Cyber Technologies will be introducing shortly its new product SEPAid, which is a specialised KYC service (Know Your Customer). This is especially important for fintech companies as it allows them to verify information provided by their potential customers and to prevent illegal activities such as money laundering, skipping imposition or financing of terrorism.

SEPA Cyber Technologies offers SaaS (Software as a Service) solutions. What does that practically mean? Customers can avoid considerable investments in both hardware and software and instead pay only for the services they decide to use based on their business plan. This helps the customer to reach the market within a reasonable budget and in very

short time. Last, but not least, SEPA Cyber Technologies offers such services always and only as "White Label", so that any company can launch a product branded with its own logo and brand name.

The fintech companies can be considered as the leaders shaping the future of financial operations. They offer a set of usually innovative products and services which help the businesses offer easy to use, and fast services. SEPA Cyber Technologies is one of these companies, which has proven itself as a financial industry specialist. SEPA Cyber Technologies is a company, which offers modern products and services with added value in the financial services sector and enables the creation of innovative scalable businesses for its partners and clients. Considering all of these remarkable achievements which we featured above, one can certainly make the prediction that SEPA Cyber Technologies will be the next leader of the digital market.

SEPA
CYBER TECHNOLOGIES

НАЙ-МЪДРО Е ДА ТЪРСИМ ПАРТНЬОРИ ЗА АВТОНОМНОТО УПРАВЛЕНИЕ

Брам Шот, главен изпълнителен директор
на Audi, прег Bulgaria ON AIR

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография КОЛЕЛА, AUDI

Нещата никак не изглеждаха добре за Audi в края на миналата година. Компанията още плащаше цената за Дизелгейт, тогавашният ѝ шеф Руперт Щадлер трябваше да се оттегли заради съдебното разследване срещу него, а затрудненията с новия тестов цикъл за вредни емисии значително спънаха продажбите.

През декември за нов главен изпълнителен директор бе назначен Брам Шот. Холандецът, който има три десетилетия опит в Daimler и Volkswagen, обеща да преобрази Audi. Седем месеца по-късно компанията отчете 8% марж на печалбата за полугодieto - почти три пъти над показателя на BMW и почти шест пъти повече от тази на Daimler. КОЛЕЛА, автомобилното шоу на Bulgaria ON AIR, разговаря с Шот по време на автомобилния салон във Франкфурт. Темите: бъдещите му планове и очертаващите се

проблеми с новите лимити за вредните емисии.

Г-н Шот обявихте амбициозен план да реструктурирате компанията, да намалите разходите и да спестите 15 милиарда евро в следващите четири години. Как се развива този план? Маржът на печалба в Audi за полугодieto бе значително по-висок от този на конкурентите, това изненада ли бе?

Не, не беше изненада, защото направихме онова, което искахме. Нуждаехме се от тези 15 милиарда за инвестиции в бъдещето. Трябва да преобразим компанията, защото и от гледна точка на търсенето всичко се променя. Самият автомобилен бизнес се преобразява. Като компания трябва да се развиваш поне със същата скорост като бизнеса, ▶

► В който оперираш.

Така че не, не е изненада. Знам какво искам да направя и къде искам да стигна. Затова и целта ни е толкова ясно поставена. Зная, че е амбициозна. Но се доближаваме до нея. До този момент сме изпълнили доста повече от половината, така че съм много оптимистично настроен. Обичам цели, които изглеждат трудни и далечни. Не искам да посягаме само към най-ниския плод на дървото. Уверен съм, че ще се справим.

Догодина се задава нова вълна от европейски лимити за парниковите емисии. Доколко постижимо е покриването им, като имаме предвид намаляващия дял на дизела и растящия дял на SUV моделите - две тенденции, които всъщност увеличават емисиите на въглероден диоксид? Каква ще е ролята на електрическото задвижване в решаването на този проблем?

Разбира се, че е предизвикателство. Но дяло ми винаги казваше, че нуждата е майка на откритията. Новите лимити са нещо трудно, но в същото време и хубаво, защото ни принуждават да работим върху нови, интелигентни решения. Покриването им не е лесно, но е постижимо. Електрификацията е главният стълб в стратегията ни, инструментът, с който ще постигнем целите. Затова представихме Audi e-tron, затова ще пуснем електрическия Sportback догодина, затова и в края на 2020-а ще имаме вече 12 електрифицирани модела на пътя, от които пет - чисти електромобили... През 2025 година вече ще имаме 30 електрически модела. Наистина вярваме в електричеството. Така че предизвикателството е голямо, но ще се справим.

Мнозина в автомобилната индустрия смятат, че европейската политика в сектора е отживелица, която не отговаря на променените условия, на растящия протекционизъм в глобален мащаб. Чуваме и мнения, че европейските политици натискат за налагането на електромобилите, без обаче да подкрепят това с почти никакъв принос за създаването на необходимата инфраструктура. Смятате ли, че правителствата и Еврокомисията биха могли да направят повече по въпроса?

Всички заедно носим тази отговорност. Не мисля, че трябва да свеждаме въпроса до нас срещу тях. И едните, и другите са отговорни да вкараме тази планета в по-добра форма, отколкото е в момента. Абсолютно всеки има своята роля за това. И по-неже ние в автомобилната индустрия още имаме да си допишем домашното в тази област, не е съвсем уместно да гледаме и критикуваме другите. Още имаме работа за вършене.

Според мен отношенията са добри. Водим открит диалог с правителствата. Те искат ние да свършим определени неща, ние искаме известна подкрепа от тях. Това е нормалният начин да се случват нещата. Разбира се, бихме желали малко повече помощ за електрическата инфраструктура, за зарядните станции. Но докато и двете страни не си напишат напълно домашното, още не е време да се сочим с пръст. Трябва да работим заедно.

Върват упорити слухове за бъдещо тясно сътрудничество или дори сливане между групата Volkswagen и Tesla. Не очаквам да коментирате тях, но има ли потенциал според вас в евентуално такова партньорство - било с Tesla, било с някой технологичен гигант?

Според мен като цяло е много мъдро нещо

да търсиш сътрудничество в онези области, където то е възможно. Вземете например автономното управление - за да има смисъл от него, накрая трябва да имаме една стандартизирана технология. Еднакви сензори, еднакви радари, еднакви камери... Това не е област, в която искаш твоят бранд да се отличава от другите. Тогава защо да не си сътрудничим? Така ще е по-ефективно, по-бързо, изобикновен мисля, че това е правилният начин.

За нас основен приоритет е да търсим синергии вътре в групата, на базата на технологиите, с които вече разполагаме. След това вече от нас зависи да преценим дали да потърсим и подкрепа отвън. Да разработваме и проектираме съвместно, но само по определени теми. Това би било умна политика.

Вие самият казахте наскоро, че новите технологии и променящите се регулаторни изисквания ще прибавят госта към себестойността

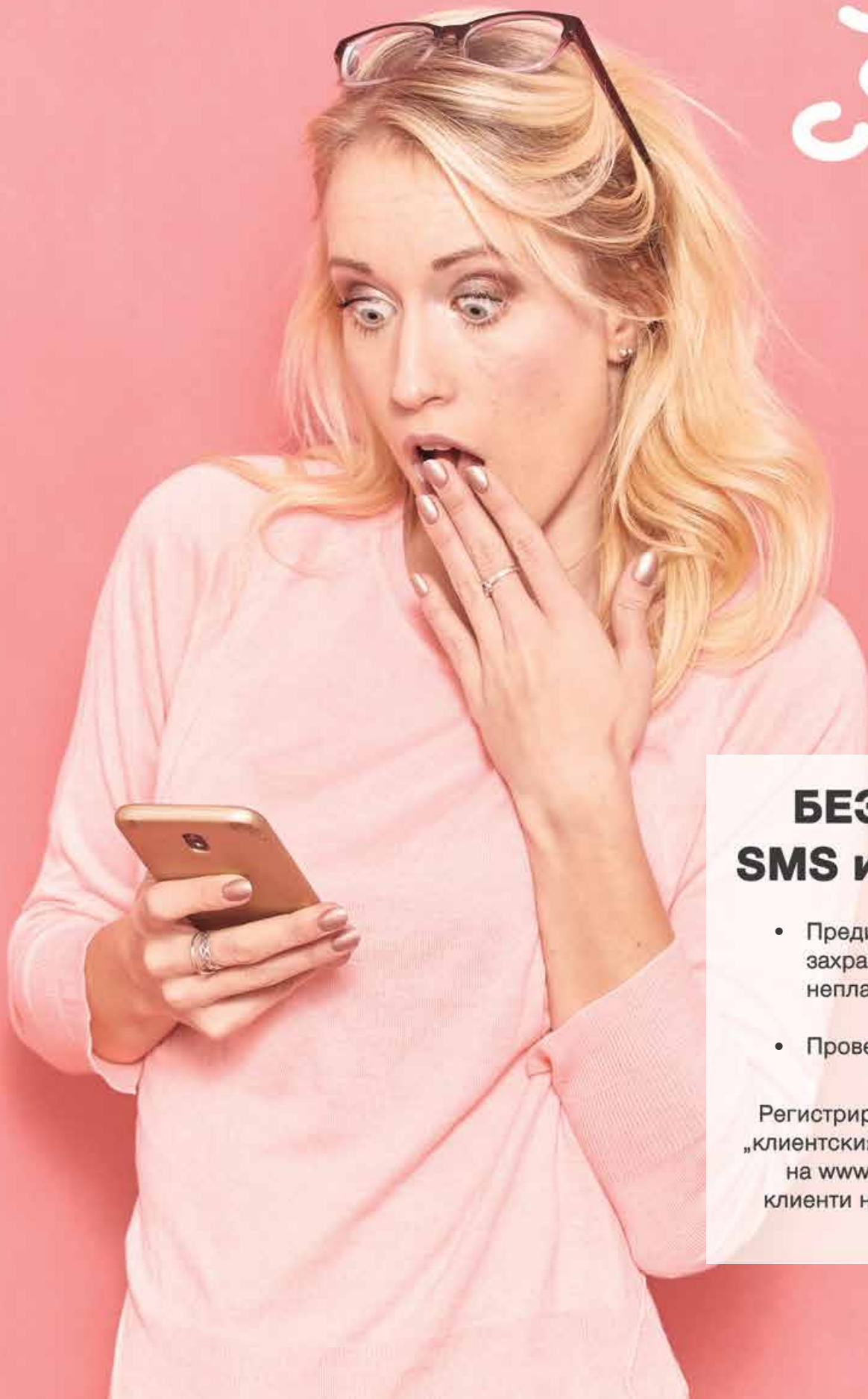
на автомобилите, и тези допълнителни разходи ще бъдат прехвърлени към крайните клиенти. Не вървим ли към едно бъдеще, в което обикновените хора вече няма да могат да си позволят да купят автомобил, а само да го наемат или споделят?

Не. Това е малко ограничен начин да се гледа на нещата. Онова, което казах, е, че електрификацията ще изисква много инвестиции, и това ще повиши цената. В същото време при дизеловите и бензиновите двигатели също трябва доста допълнително развитие в близките 6-7 години, което също добавя разходи. Но не значи автоматично, че цялата тази допълнителна цена ще се прехвърли към клиентите. Те също искат да получават разумен баланс между онова, което инвестират, и онова, което получават в замяна. От нас зависи да понижим разходите, да постигнем икономии от мащаба, да потърсим нови интелигентни решения, за да смъкнем себестойността надолу. Защо не можем просто да увеличим цената, при положение, че доходите на обикновения европейец не растат по същия начин. Първоначално цената ще скочи заради новите технологии, но трябва да създаваме нови решения, да пестим от мащаб и да търсим нови партньорства, за да я понижим отново. ■

ЧЕЗ ЕЛЕКТРО БЪЛГАРИЯ

“ПАК СЪМ
ЗАБРАВИЛА ДА
ПЛАТЯ ТОКА!”

БЕЗПЛАТНО SMS известяване

- Преди прекъсване на захранването поради неплатено задължение
- Проверка на сметка с SMS

Регистрирайте се с SMS с текст „клиентския Ви номер“ на 170077, на www.cez.bg, в център за клиенти на ЧЕЗ или на каса на Изипей.

IT IS A VERY CLEVER THING TO COOPERATE WHERE YOU CAN DO IT

Bram Schot, Chief Operating Officer of Audi, talks to Bulgaria ON AIR

By KONSTANTIN TOMOV / Photography WHEELS, AUDI

Things definitely didn't look bright for Audi last year. The company was still paying the price for Dieselgate, its then CEO Rupert Stadler was forced to withdraw because of the ongoing investigation against him, and the difficulties with the new harmful emissions test cycle affected the sales amounts significantly.

In December, Bram Schot was appointed CEO. The Dutch with three decades of experience at Daimler and Volkswagen promised to transform Audi. Seven months later the company reported an 8% profit margin for the first half of the year - almost three times the result reported by BMW and nearly 6 times the one of Daimler. KOLELA talked with Schot during the Frankfurt Motor Show about his plans for the future and the expected problems with the new limits for harmful emissions.

Mr. Schot, you announced an ambitious plan to restructure the company, cut its costs and save 15 billion euros by 2022. How is

it evolving so far? Audi's profit margin for the first half was much higher than the one reported by your competitors, did that come as a surprise?

No, it didn't, because we did what we wanted to do. We needed those 15 billion for investments in the future. We've transformed the company because the demand side of everything is changing. The car business as such is transforming.

So no, it's not a surprise. I know what I want to do and where I want to end up. That's why I got my targets actually straight. It's ambitious, I know, but we are coming around.

What we've currently achieved and are executing is much more than a half of my targets and I'm very optimistic. I love targets that are really far-fetched, not something that is a low-hanging fruit. I'm very optimistic to achieve those targets.

There is a new wave of CO2 emissions targets coming to Europe next year. How challenging will it be to cover those now that the

SUV share is rising and diesel share is plunging - two trends that are actually increasing the CO2 emissions? What's the role of electrification in the solution of this problem?

Of course, it's challenging. My grandfather always said that necessity is the mother of invention. It's challenging but it is also good because we have to work on new creative solutions. I think it is not easy, but it is achievable. For us electrification is a main pillar in our strategy, the tool that will help us achieve our targets. That's why we introduced the e-tron, that's why we are introducing the Sportback this year, that's why in the end of 2020 we'll have 12 electric cars on the road, of which five fully electric... In 2025 we'll have 30 cars on the road that are electrified. So we really believe in that - it's challenging, yes, but we'll achieve it.

Many experts in the car industry think that the European policy is a bit outdated today in the age of rising global protectionism. There are also opinions that the European politicians who are pushing electromobility upfront are not making sufficient effort to back up with infrastructure. Do you think that the governments and the European Commission could do more about that?

We both have responsibility there. I think it is not an issue of us and them, we both have responsibility to get this planet in a better shape than it is currently in. And everybody is playing his role. So as long as we in the car industry have some homework to do, I think it is not appropriate to look at others who still have homework.

I think our relations are OK. We discuss with each other, they want us to do something, we want some support from their side. That's the normal way of doing. Of course, we'd like to have a little bit more help on the infrastructure for charging electric cars. But as long as we both still have homework to do, it's not the time to point fingers at each other, but to work together.

There have been wide-spread rumours about a close cooperation coming between Volkswagen and Tesla. I'm not expecting you to comment on them, but do you see a potential in a hypothetical cooperation - either with Tesla or with any technological giant?

In general, I think it is a very clever thing to cooperate where you can do it. If you look at autonomous driving, in the end we'll have a standardized technology: same radars, same cameras, same sensors... In the end of the day you cannot differentiate your brand over a different technology. Then why not cooperate? It's more efficient, you get more speed, I think it's a normal thing to do. For us priority number one is getting synergies and focusing on technologies that are in the company and in the group. After that it's up to us together with the group to look if we could get some help outside and take some co-designing and co-development on specific issues. I think it is very clever.

You recently said that new technologies and regulatory requirements are coming with additional costs that will be passed on the customers. Car prices have already increased significantly in the last decade, are we heading towards a future when ordinary people will no longer be able to afford owning a car and will be forced to rent or share one?

No, that's a little bit of a limited version. What I said is that as electrification needs a lot of investments, we'll have costs that go up. At the same time, if you look at diesel engines and petrol engines, they'll also have a development stage until 2024-2025 which will also add costs. But it doesn't mean that these added costs have to get back to the market. Customers also want to have a balance between what they invest and what they get for their money. So it is up to us to lower the costs, get more scale, try to find intelligent solutions in order to get the cost down. Because we cannot simply raise the price, considering that the average income of the average European is not going up the same way. At first the price will go up because of the new technologies, but we have to try to find financing solutions, get more scale, cooperate in order to get this initial cost that is going up to go down again. ■

DENTAL CLINIC EO Dent

ДЕНТАЛЕН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ

Подарете си красива усмивка в ЕО Дент и решете своите проблеми със зъбите за една седмица в България. Цялостна грижа - от избелване до имплантология, 3D диагностика, лечение с лазер, фасети и циркониеви конструкции. В ЕО Дент можете да заспите (със специална упойка-седация) и да се събудите с преобразена усмивка.

Всичко това е реалност в дентални клиники ЕО Дент.

Над 15 години опит, доверие и сигурност!

ЕО Дент е клиниката, която преобрази усмивките на много известни личности - Силвестър Сталоун, Йордан Йовчев, Катерина Евро, Татяна Лолова, Николета Лозанова и много други.

DENTAL TOURISM IN BULGARIA

Treat yourselves to a beautiful smile at EO Dent and find a solution to your teeth problems during one week in Bulgaria.

Complete care for your smile - from teeth whitening to implant dentistry, 3D diagnostics, laser treatment, veneers and zirconia constructions. In EO Dent you can fall asleep (with special anesthesia) and wake up with transformed smile.

All this is reality in the EO Dent dental clinics. Many years of experience, confidence, and security.

EO DENT is the clinic that has transformed the smile of many celebrities - Silvester Stallone, Yordan Yovchev, Katerina Evro, Tatyana Lolova, Nikoleta Lozanova and many others.

Implantology - music and harmony

www.eo-dent.com info@eo-dent.com implantology.eo-dent.com

tel. +359 888 46 46 66, +359 888 14 10 10, +359 888 500 522

[f EODent](#) [@eo.dent](#)

БЪДЕЩЕ ОТ ФРАНКФУРТ

FUTURE FROM FRANKFURT

Франкфуртският автомобилен салон е най-големият в Европа, и дава възможност на публиката да надникне в близкото и по-далечното бъдеще на автомобилите. Някои от колите, които впечатлиха нашите пратеници.

The Frankfurt Motor Show is known for hosting the top new production cars – and fans also get a glimpse of the future as manufacturers unveil their latest concept models. Some of the cars that impressed our team there.

BMW Vision 4

Mercedes Vision EQS

Mercedes Vision EQS

Hongqi S9

Volkswagen ID.3

Audi AI:Trail

Land Rover Defender

Иновации в сигурността от Mercedes
Innovative safety by Mercedes

Land Rover Defender

Lamborghini Sian

Lamborghini Sian

Byton M-Byte

Новото BMW X6 в цвят Vantablack - най-черния възможен
The new BMW X6 painted with the special Vantablack colour

Porsche Taycan

Класически Mercedes от изложението Heritage
A classic Mercedes from the Heritage exposition

Bansko hosts
Alpine Ski World Cup
Women 2020
25-26 January

**WORLD SKI
AWARDS**

BOOK NOW

ШАНСЪТ ДА ПОСЕТИШ МИЛАНО ТАЗИ СЕДМИЦА Е 4 ОТ 7.

МИЛАНО | от € 64 еднопосочна цена | от € 126 двупосочна цена

Цената е крайна и включва: Всички такси, 1 бр. ръчен багаж до 10 кг + 1 бр. дамска чанта/лаптоп, кетъринг на борда, безплатен чек-ин. Чекиран багаж може да се заплати преди полет на летище или в офис на издателя на билета. Цена на първо парче багаж до 23 кг - 20 евро на посока. Авиокомпанията предлага цени и с включен чекиран багаж. Вижте всички предложения и резервирай на www.air.bg

България Ер
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

THERMA VILLAGE SPA AND SPORTS COMPLEX - AN OASIS THAT HAS REVIVED THE ECOLOGICALLY CLEAN AND PICTURESQUE COASTAL VILLAGE OF KRANEVO

On the Black Sea coast amid the well-known resorts Golden Sands and Albena is where the new environmental and large-scale complex Therma Village – Kranevo is located, covering an area of 4 hectares, which is receiving guests all year round. Two 5-star hotels with outdoor and indoor pools with mineral water, spa centres with lye treatment, an outdoor Olympic-size swimming pool, an indoor ice skating rink Black Sea Ice Arena, designed both for professional sportsmen and ice skates fans, eight luxury two-storey villas named after 8 Italian romantic cities, a special "Therma Camp&Pool" building for accommodation of athletes and their trainers, sports grounds, an equipped beach, restaurants, bars, a pizzeria, and a park area for leisure.

This is the perfect place for respite for those who love nature, the rest of full value and the ecology.

„Therma Village - ecology, sports, health!“ - this is the motto of the village which may boast of visitors from all over the world, even from countries such as China and India.

The ice skating rink Black Sea Ice Arena is the third largest one near a seashore in the world after those in Dubai and Sochi, it has been an arena for many world-renowned figure skaters such as Evgeni Plushenko, Albena and Maxim Staviski, the teams of "HC Dynamo Moscow" - ice hockey, the Bulgarian Curling Federation, Evgenia Radanova - Bulgaria's world-renowned short track speed skating champion, and many others.

The village is a wonderful place for a family vacation and for all those who want to escape from the busy schedule daily life, and at the same time an arena for many sport events. Teams from all over the world are holding their sports camps in it, and in September this year the complex will host the European Beach Tennis Championship. From November 1st onwards the guests will be enjoying a football field as well, with dimensions 60x40 m, and from the year 2020 onwards 4 clay tennis courts will shine on the territory!

The design decision of the owners for the rooms to be with a various design is a unique one: "Lavanda", "Africa" and "Sun" - every detail fills one with a sense of romance and creativity! The youngest guests of the complex are joyful too, who may be accommodated in specially furnished rooms with characters from the well-known films "Spiderman" and "Frozen".

The complex is open all year round, the enormous space and the beautiful nature, the warm pools with mineral water and the wide beach are a prerequisite for the organising of romantic weddings, incentive trips and congress tourism, team building and seminars. The "Zeus" hall, which has an area of 300 square metres, is famed for its beautiful decors, panoramic view and the longest chandelier in Bulgaria, is an incredible place for the holding of all kinds of events!

The spa centres in the two hotels in the complex are ready to welcome anyone for wellness and balneo tourism. The programs are prepared by specialists and are being applied by professionally trained therapists! Uniquely and only in Therma Village you may find a cryo cabin - a functional method for therapy of many physiological conditions and the newest massage technology - a Fohow bioenergy massager.

www.thermavillage.com

For bookings and questions:

Tel.: +359 882 97 50 56 or at reservations@thermavillage.com

For bookings and questions regarding accommodation of sports groups:
contact telephone +359 884 12 02 37 or at sportdepartment@thermavillage.com

For bookings and questions regarding business events and special occasions:
contact telephone +359 885 910 810 or at events@thermavillage.com

УБИЙСТВЕНА БУКВА

Обмислихме го много внимателно, преди да го кажем:
това M2 Competition е най-доброто BMW в момента

Всеки ще ви каже, че BMW е съкращение от Bayerische Motoren Werke, тоест баварски моторни работилници.

Но в нашите леко вдетинени съзнания BMW е също съкратено от Бързо, Малко и Весело.

ТАЗИ ПРЕДСТАВА, ВКОРЕНЕНА от машини като епохалното 2002 Turbo или първото M3 E30, напоследък понесе много удари.

Днес емблемата с баварското каре се слага върху двутонни мастодонти, компактни електромобици и дори миниванове с предно предаване.

Но има и една кола, която е като индугенция за всички грехове. Заради нея бихме

простили на BMW на практика всичко. Тази кола се нарича M2. И току-що стана още по-добра. Запознайте се с BMW M2 Competition.

В ГАМАТА НА БАВАРЦИТЕ има госта мощни и по-бързи машини. Но именно тази наточена "двойка" най-добре запазва духа на славното минало. И ни напомня, че не карате BMW, за да стигнете от точка А до точка Б. При истинското BMW целта е самото каране.

Досегашната "обикновена" M2 имаше много предимства пред по-големите си роднини - беше по-забавна, по-пъргава и също така чувствително по-евтина. Имаше обаче и един недостатък: докато M3 и M4 ползваха специално разработения в Гархинг мотор

S55, M2 трябваше да се задоволи с пролетарския N55 от стандартната Пета серия.

СЕГА НАЙ-ПОСЛЕ НЕПРАВДАТА е поправена и Competition версията получава истинския M-двигател - с три литра обем, шест цилиндъра в редица и два турбокомпресора. Разликите са чувствителни: олекотен колян вал, подсилени бутала, съвсем различни клапани, активна изпускателна система. Единствено мощността е намалена малко в сравнение с M3 и стига до 410 конски сили - което пак е с 40 повече от досегашния модел.

Снабдена с launch control, тази кола се изстрелва от 0 до 100 км/ч за съвсем малко над 4 секунди - всъщност по-бързо от Aston

тано го определи един колега.

Има и още една причина да предпочитаме M2. За разлика от по-големите му братя, тук от BMW не са прекалили с технологиите. Няма адаптивно окачване, няма безброй досадни възможности за настройване на всеки елемент от колата, няма и никому ненужни електронни глезотии. M2 има всичко необходимо и почти нищо излишно, което да ви отвлича от истински важното. Тоест от карането.

В същото време то може да бъде изненадващо спокойно и овладяно в града. Дори и звукът от ауспуха може да се превключи на по-дискретни нива, а разходът се задържа около 11-12 литра на сто. Задната седалка е за заблуда на противника, но пък багажникът спокойно побира 390 литра, повече от сегашния Volkswagen Golf.

ПОСЛЕДНОТО АСО В РЪКАВА на тази кола е цената ѝ. Буквата М никога не е била особено изгодна, разбира се. Но този Competition започва от относително умерените 125 000 лева. При това те, колкото и да е нетипично за BMW, включват доста оборудване - например 19-цоловите джанти, спортния диференциал, кожения салон. Не включват автоматичната трансмисия с гва съединителя, която ще ви глътне още почти 8 хиляди, специалните спортни спирачки за 3200, и спортните седалки за 3000 лева. Но дори и с тях M2 е малко по-изгодна оферта от Porsche 718 например. И е с почти 35 хилядарки под следващата най-достъпна М-кола в момента. Да не говорим, че единствено в цялата гама отговаря на нашия девиз: Бързо, малко, весело. ■

BMW M2 Competition

2979

см работен обем (l6)
cc inline-6

410

к. с. максимална мощност
hp max power

550

Нм максимален въртящ момент
Nm max torque

4.2

секунди 0-100 км/ч
seconds 0-100 km/h

Martin DBS или Lamborghini Gallardo. Но ще я оцените истински не по това как ускорява, а как завира.

СПЕЦИАЛНИЯТ ДИФЕРЕНЦИАЛ с ограничено приплъзване разпределя идеално въртящия момент към задните кола. Електронната стабилизация се грижи все пак да не се престараете. Но сега вече има и динамичен режим, който ограничава намесата и само до спешни случаи - и позволява доста веселба.

Това M2 не е кой знае колко леко - всъщност тежи с почти половин тон повече от първото M3. Но се усеща като лъстовичка заради конете и приятно директния волан. Стандартната версия е с шестстепенна

ръчна кутия, което ще зарадва пуританите. Ние тествахме вариант със спортния седемстепенен Steptronic и, честно казано, нямаме никакви забележки. Смените са светкавични и точно навреме, така че дори не се изкушихме да ползваме планките за ръчно превключване.

ВИЗУАЛНО НЯМА ДА ИМАТЕ НИКАКВИ проблеми да отличите M2 от обикновената Серия 2 купе - следата му е по-широка с цели 8 сантиметра, да не говорим за преработените брони, престилки, калници и множеството карбонови елементи. Допълнителен опознавателен знак е и този уникален за модела цвят. Нарича се Хокенхайм сребърно - или цвят мастика, както замеч-

DIAL M FOR MURDER

After a careful consideration, we reached the conclusion that the M2 Competition is currently the best BMW

By KONSTANTIN TOMOV / Photography WHEELS

Everyone will tell you that BMW stands for Bayerische Motoren Werke, or Bavarian Motor Works. In our slightly immature minds, however, the acronym also stands for Brisk, Mini and Whimsical.

THIS IDEA, ROOTED by such machines as the epic 2002 Turbo or the first M3 E30, has lately taken some serious hits. The logo with the Bavarian lozenge can nowadays be found on two-tonne land yachts, compact electric cars and even front-wheel drive mini vans. A car exists, however, that is an indulgence for all the sins. Thanks to it, we would forgive BMW practically for everything. This car is the M2 and it just got better. Meet the new BMW M2 Competition.

THERE ARE MUCH MORE POWERFUL AND FASTER cars among BMW's ranks, but it is precisely this souped-up 2 Series that best preserves the spirit of the glorious past and serves to remind that one does not drive a BMW in order to get from point A to point B. The real BMWs are driven for the sake of driving. The previous "regular" M2 had many advantages compared to its bigger relatives - it was more fun, nimble and significantly cheaper. It had one drawback. While the M3 and M4 had the S55 engine, which was specially developed at Garching, the M2 used the proletarian N55 engine from the standard 5 Series.

THIS HAS FINALLY BEEN REMEDIED and the Competition version now has the true M Series 3 litre, inline six, twin-turbocharged engine. The differences are sizeable: a forged crankshaft,

reinforced pistons, completely different valves and an active exhaust system. Only the power is a little less compared to the M3 and reaches 410 hp, which is still 40 hp more than the previous M2 model.

Equipped with launch control, this car goes from 0 to 100 km/h in just over four seconds, which is still faster than Aston Martin DBS or Lamborghini Gallardo. Its forte, however, is not the acceleration, but the way it handles.

THE SPECIAL LIMITED SLIP DIFFERENTIAL distributes the torque perfectly to the rear wheels. The electronic stability takes care that the driver does not get carried away, but now it has a dynamic mode that limits its intervention to emergencies only and allows for much fun. This M2 is not especially light, as it weighs almost a tonne more than the first M3. It does not feel heavy, however, thanks to its horse power and pleasantly direct steering.

The standard version is equipped with a six-speed transmission, which will bring joy to the puritans. We tested the one with the sport seven-speed Steptronic and, quite frankly, had no complaints. The shifting is lightning-fast and spot on, so we were not even tempted to use the paddle shifters.

THE M2 IS VISUALLY EASILY DISTINGUISHED from the regular 2 Series coupe. Its track is 8 cm wider, while it's needless to mention the redesigned bumpers, fenders, splitters and numerous carbon fiber elements. Another distinctive feature is the unique colour for this

model, called Hockenheim Silver, which a colleague of mine dreamily likened to ouzo.

There is yet another reason to choose the M2. Unlike with its bigger brothers, BMW did not overindulge in high-technology features here. There is no adaptive suspension, countless annoying options to regulate every element of the car, there are no unnecessary electronic bells and whistles. M2 has everything it needs and almost nothing it does not that could distract one from what really matters - driving.

Meanwhile, the car can be surprisingly calm and contained in the city. Even the exhaust sound can be turned down to more discrete levels, while fuel consumption revolves around 11-12 l/100 km. The rear seat is rather a decoration, but the trunk capacity is 390 litres, which is more than the current Volkswagen Golf.

THE LAST CARD UP THIS CAR'S SLEEVE is its price. M has never stood for cost-efficiency, but this Competition starts at the rather modest 125,000 leva. As unusual for BMW as this may be, this price includes quite significant options, such as 19-inch wheels, sports differential, leather seats. The dual-clutch automatic transmission is not included and will cost almost 8,000 leva more, the special sports breaks - 3,200 leva, and the sports seats - 3,000 leva. Even with all of these included, the M2 is still a better bargain than the Porsche 718, for example. It also costs 35k less than the next cheapest M model. It's needless to say that this one is the only M model that fits our acronym for BMW: Brisk, Mini and Whimsical. ■

90 | **УЛИЧНА КУЛТУРА**
STREET CULTURE

100 | **РЪЧЕН БАГАЖ**
HAND LUGGAGE

106 | **"АЙРЪНМЕН" - СПОРТ ИЛИ ИЗТЕЗАНИЕ**
IRONMEN - SPORT OR TORTURE

АФИШ

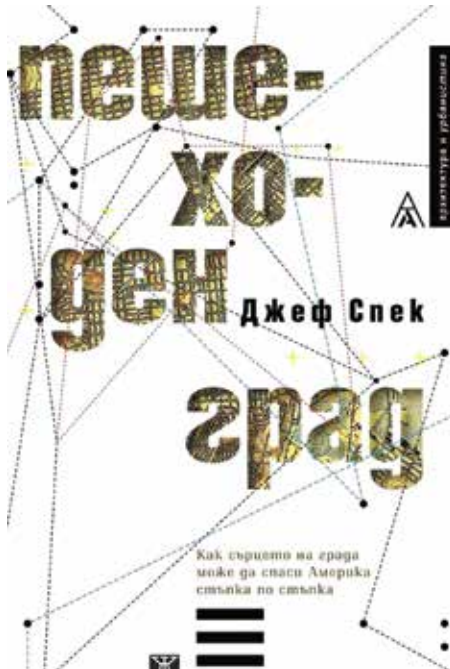
Събитията
и нещата, за
които ще се
говори през
септември

ФЕСТИВАЛ

ЕВРОПЕЙСКИ ДНИ НА НАСЛЕДСТВОТО // Събитието, организирано в партньорство на Френския институт със Столична община и Министерство на културата, цели да насърчи интереса към културното наследство чрез безплатен достъп до забележителни архитектурни сгради в София и страната. Повече от 40 сгради, сред които Президентството, Народна библиотека, Софийски университет, Военната академия, ще отворят врати за всеки, който приема архитектурата като жива среда, а не паметник на културата.

21 – 22 септември, София

КНИГА

ПЕШЕХОДЕН ГРАД // От излизането си през 2012 г., книгата на Джеф Спек е неизменно ръководство не само за архитекти и инженери, но и за хора които се занимават или просто интересуват от градоустройство. В основата на книгата е, че един добър град трябва да подканва към ходене пеша, а самото ходене да е полезно, безопасно, удобно и интересно. С много примери от САЩ, но и от света, Спек дава насоки за това как един град да обслужва жителите си, а не обратното.

Изд. „Жанет 45“

КЛАСИКА

КОНЦЕРТ НА ЕЛИНА ГАРАНЧА // Преди няколко месеца най-известното мецосопрано в момента откри сезона на Метрополитън опера с новата продукция на “Самсон и Далила”. Талантът и изключителната техника ѝ осигуряват чести гостувания във Виенската и Берлинската Щатсопера, Баварската опера в Мюнхен, Карнеги Хол в Ню Йорк и Уигмор Хол в Лондон. В София Гаранча ще пее любими арии от Пучини, Верди и Чилеа под диригентството на Карел Марк Чичон.

23 септември, Зала 1 на НДК, София

EN

FESTIVAL

EUROPEAN HERITAGE DAYS // The event is a partnership between the French Institute, the Capital Municipality and the Ministry of Culture and aims to encourage the interest in cultural heritage with the aid of free access to some remarkable architectural works in Sofia and the rest of the country. More than 40 buildings, amongst which is the Presidency, the National Library, the Sofia University, the Military Academy, will open their doors for anyone who accepts architecture as a living environment, and not merely as a cultural monument.

21 – 22 September, Sofia

BOOK

WALKABLE CITY // Ever since its debut in 2012, Jeff Speck's book is a keystone item not only for the architects and engineers, but also for the people involved or generally interested in city planning. The fundamental thesis of the book is that a good city is predisposing to walking, and the latter is healthy, safe, convenient and interesting in itself. With a myriad of examples from the USA and around the globe, Speck gives advice on the matter how a city could be of service to its inhabitants, and not the other way around.

Publisher “Janet 45”

CLASSIC

CONCERT OF Elina Garanča // A few months ago World's most famous mezzosoprano opened the season at the Metropolitan Opera with the new rendition of “Samson and Delilah”. Her immense talent and perfect technique often get her to be a guest in the Vienna and Berlin State Opera Houses, the Bavarian Opera House in Munich, Carnegie Hall in New York and Wigmore Hall in London. In Sofia, Garanča will sing favourite arias from Puccini, Verdi and Cilea under the baguette of Karel Mark Chicon.

23 September, Hall 1 of the National Palace of Culture, Sofia

Events and
things that
will be
discussed in
September

POSTER

КИНО

ЩИГЛЕЦЪТ // Екранизацията по наградения с „Пулицър“ роман на Дона Тарт е истинско-то изпитание за режисьора Джон Кроули, отговорен за номинирания за „Оскар“ „Бруклин“. Историята на Тيو Декър – момче, което губи майка си при терористичен атентат в Ню Йорк и е отгледано от заможно семейство, преплита минало и настояще, както и реални факти и размисли на самия Декър. В ролите са Ансел Елгорт, Никол Кидман, Джефри Райт, Фин Улфхарг, Сара Полсън.

От 13 септември по кината

КОНЦЕРТ

MICHAEL BUBLE // Концертът на канадският изпълнител е част от мащабно световно турне, посветено на последния му гесетни студийен албум Love. Той се превърна в неговото завръщане към музиката, след като прекъсна кариерата си заради сериозно заболяване на едно от децата си. В София лиричният Бубле ще изпълни песни от него, както и добре познатите и дарил го с известност "For Once in My Life", "Feeling Good", "Save the Last Dance for Me", "Haven't Met You Yet".

14 септември, зала „Арена Армеец“, София

ИЗКУСТВА

НОЩ НА МУЗЕИТЕ И ГАЛЕРИИТЕ // Каква е нашата идентичност, пазим ли и как семейната памет, смеем ли да преминаваме личните си граници и кога - това са въпросите в програмата на емблематичния за Града пог менетата фестивал, който тази година е под мотото „Общо място“. 130 събития на 75 различни локации със световни и български куратори са част от програмата.

13 – 15 септември, Пловдив

EN

CINEMA

THE GOLDFINCH // The film as per the "Pulitzer" prize winning novel by Donna Tartt became the real challenge for the director John Crowley, who is responsible for the creation of the Oscar nominee "Brooklyn". The story of Theo Decker – a boy who loses his mother to a terrorist attack in New York and has been raised by a wealthy family, as the novel takes us between the past and present, as well as it gives us facts and thoughts of Decker himself. Starring in the film are Ansel Elgort, Nicole Kidman, Jeffery Wright Finn Wolfhard, Sarah Paulson.

Premiers September 13th in your local cinema.

CONCERT

MICHAEL BUBLE // The Canadian singer is coming to our stage as part of his worldwide tour dedicated to his latest (tenth) studio album called Love. This album became his returning point to music after he stopped his career due to serious illness of one of his children. In Sofia, the lyrical Buble will perform some of his new songs, as well as some of the classics, which made him a star like "For Once in My Life", "Feeling Good", "Save the Last Dance for Me", "Haven't Met You Yet".

September 14th "Arena Armeec" hall, Sofia

ARTS

MUSEUM AND GALLERY NIGHT // What is our identity, are we good at keeping and how do we treat family history, do we dare to cross our own boundaries and when – those are the questions to be answered by the program of the emblematic festival, held in the city of seven hills, which has a new motto for this year – "Common ground". 130 events over 75 different locations with international and Bulgarian curators are part of the program.

13 – 15 September, Plovdiv

Текст: КРИСТИНА НИТОХОСЯН / ВЪЗ: КРИСТИНА НИГОХОСЯН

ЗАСТРАХОВКА

ЗАЩИТЕН ДОМ

ЛЯТНА ПРОМОЦИЯ

ПОГРИЖЕТЕ СЕ ЗА СПОКОЙСТВИЕТО И СИГУРНОСТТА НА ВАШИЯ ДОМ!

Застраховка „Защитен дом“ от ЗАД „Армеец“ осигурява пълно застрахователно покритие на двигимо и недвижимо имущество срещу:

- Пожар, мълния, експлозия;
- Природни бедствия;
- Земеетресение;
- Аварии от ВиК;
- Късо съединение и токов удар;
- Кражба и грабеж, злоумишлени действия на трети лица (вандализъм);
- Други рискове, в зависимост от конкретните нужди на застрахования.

Застраховка „Защитен дом“ е на промоционална лятна цена с 45% допълнителна отстъпка от 1 юни до 30 септември 2019 г.

За повече информация посетете интернет страницата на дружеството www.armees.bg или се обадете на националния ни номер 0700 1 3939.

facebook.com/zad.armees

ONE DANCE WEEK

ПЛОВДИВ 2019
Европейска столица на културата

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

© Chris Herzfeld

A SIMPLE SPACE

GRAVITY & OTHER MYTHS (АВСТРАЛИЯ)

18 октомври, 20:00 и 19 октомври, 11:00

Пловдив, Дом на културата "Борис Христов"

| за лица над 7 години |

Билети на касите на EasyPay
и онлайн в мрежата на epaygo.bg

NOKIA

10 ГОДИНИ
VIVACOM

H2O

e-tron

Гравитация? Електричеството може повече.
Новият изцяло електрически Audi e-tron.

УЛИЧНА КУЛТУРА

За един град може да научиш много от най-популярните му улици.
Ето онези в София, които носят свой собствен облик и история

Текст КРИСТИНА НИГОХОСЯН / Фотография SHUTTERSTOCK

Улиците на един град са като негови кръвоносни съдове. За разлика от площадите, които са като острови на спокойствието, улицата е място, което предполага ходене, оглеждане и опознаване. И макар да се променят с времето почти като живи организми, някои от най-емблематичните улици на София носят със себе си повече история, отколкото популярните забележителности.

"ВИТОША". „Витошка“, както е позната на столичани и гости на столицата, за София е това, което е „Шанз-Елизе“ за Париж или „Ла Рамбла“ за Барселона. Започва от площада с църквата „Света Неде-

ля“ и свършва в началото на Южния парк. Място за скъпи бутици и модерни заведения, тя е пешеходна от 2006, а от няколко години е спряно и движението на трамваите по нея. Развива се като основна търговска улица след Освобождението – преди това е незабележителен път, около който се намират някогашните квартали Коручешме и Башчешме. Сегащото си име получава за първи път през 1883 г. с идеята, че води към планината Витоша – и до днес гледката на зелените ѝ склонове ще ви възнагради, ако се разхождате по булеварда в посока юг. От 1934 до 1946 носи името „Царица Йоана“, а след това за близо двадесет години се нарича „Йосиф Сталин“. Първоначалното название е възстановено ►

Статуята на Алеко Константинов
The statue of writer Aleko Konstantinov

► през 1961. По нейно протежение след Освобождението се изграждат първите жилищни блокове в София, а с течение на годините от двете ѝ страни са построени някои от най-представителните сгради в София – Духовната академия и Съдебната палата по проект на арх. Никола Лазаров. На мястото на някогашните Пехотни казарми през 1985 пък е издигнат Националният дворец на културата – една от задължителните спирки за всеки турист в София. Друго любимо място за снимки и селфита на „Витошка“ е статуята на българския писател Алеко Константинов край входа на метростанция „НДК“.

„ЦАР ОСВОБОДИТЕЛ“. Улицата, която е служела за „представителни“ разходки на софиянци след Освобождението, е преименувана на „Цар Освободител“ през 1889, преди това се е наричала „Истанбул гъжасеси“. На нея се намират редица забележителни софийски сгради, например Народното събрание на България – една от първите обществени сгради, построени

след Освобождението, чиито строеж завършва през 1928. Точно срещу Народното събрание се намира и паметникът на Цар Освободител (руския император Александър II), дело на италианския скулптор Арналдо Дзоки. На дъга срещуположни ъгъла на „Цар Освободител“ се издигат сградата на Ректората на Софийския университет и къщата на Яблански. Строителството на Ректората има драматична история – първоначалният проект е на френския архитект Жан Бреасон, но той се оказва прекалено амбициозен за българската действителност, преработен е от арх. Йордан Миланов, а строителството започва през 1924. Впоследствие Бреасон печели дело за нарушени авторски права, а Миланов издъхва няколко години по-късно на строежа от тежка простуда. Къщата на Яблански е проектирана от арх. Фридрих Грюнгангер по поръчка на финансиста Димитър Яблански, който за кратко е и кмет на София. Построена е в стил необарок, а голяма част от мебелите са доставени от Виена. След 9 септември сгра-

дата е национализирана и предоставена за резиденция на китайското посолство в страната. Днес е реновирана почти в автентичния си вид. Сред останалите забележителни сгради от двете страни на „Цар Освободител“ са Централният военен клуб, главната сграда на Българската академия на науките, Руската църква „Николай Чудотворец“, комплекс „България“, къщата на д-р Сърмаджиев, която понастоящем е резиденция на Турското посолство.

„ГРАФ ИГНАТИЕВ“. Това е една от най-оживените, а в последната година – и най-споменаваните улици в София. В момента тя е обект на мащабен ремонт, а реакциите на столичани и живеещите около нея са противоречиви. Въпреки това обаче „Графа“, както я познават софиянци, си остава основна артерия в града. Наречена е на руския дипломат Николай Павлович Игнатиев, изиграл важна роля за сключването на Санстефанския договор и възстановяването на българската държава през 1878. Преди това се нарича „Самоковска улица“,

Софийски Хали
Central Sofia Market Hall

защото някога е преминавала в път в посока град Самоков. Първите трамваи в София започват да се движат именно по нея през 1901. По протежението ѝ са три от най-известните площади в столицата - „Гарибалди“, „Славейков“ и „Патриарх Евтимий“. На нея се намира и църквата „Свети Седмочисленици“ - една от най-старите сгради в София. Строена е през 1528 по заповед на Сюлейман Великолепни. Известна е като „Черната джамия“ заради минарето от черен гранит, което обаче пада при земетресение през XIX век. Осветена е за църква през 1903.

"МАРИЯ ЛУИЗА". Районът около този булевард дълги години е неснователно занемарена част от София. В близост се намира Женският пазар - съществува на днешното си място от 1910. Дотогава седмичният пазар на столицата се случвал край джамията Баня Баши. За повече от век съществуване Женски пазар не е претърпял кой знае какви трансформации и тук все още може да откриете буквално всичко -

от плодове и зеленчуци до грънци, галоши, въжета. Околностите му са нещо като Ориенталския квартал на София - магазинчетата за подправки и наргилета, месарниците с агнешко и телешко, закусвалните и дори бърснарниците носят типичния дух на Близкия Изток и северна Африка, откъдето са собствениците им. Няколко наистина забележителни сгради са разположени от двете страни на „Мария Луиза“. Централните софийски хали са проект на арх. Наум Торбов, завършени през 1911 и наскоро върнали си първоначалната функция - на закрит пазар. Реставрацията на красивата фасада в стил сецесион приключи през 2000 година.

В близост е Софийската синагога - най-голямата сефардска синагога в Европа, както и въобще третата най-голяма на континента. Строена е по проект на архитект Фридрих Грюнангер, който ползва за образец разрушената синагога във Виена. Когато продължите по улицата в посока Министерски съвет достигате до джамията Баня баши - единствената

действаща джамия в столицата. Неин автор е известният османски архитект Мимар Синан, а строежът завършва в края на XVI век. Името ѝ буквално означава „много бани“ - напомняне за местоположението ѝ до минерални извори. Ако погледнете към Витоша, докато сте пред джамията, ще видите силуета на църквата „Света Неделя“. Православният храм има дълга и драматична история. През X век е построена дървената църква, която съществува чак до средата на XIX век, когато по проект на архитектите Васильов-Цолов е изградена в познатия ни днес вид. В нея се палят мощите на сръбския крал Стефан Урош II Милутин (причината църквата да е известна като „Свети Крал“ сред по-възрастните софиянци), както и с кървавия атентат в нея през 1925 г., когато загиват 213 души.

"СЛАВЯНСКА". Улицата носи името на читалището „Славянска беседа“, основано през 1881. То е знаково място за културния живот на столицата в края на XIX и на ►

Паметникът на Цар Освободител пред Народното събрание
The statue of Tzar Osvoboditel in front of the National Assembly

Street culture

A city's most popular streets tell much about it. Here are the ones in Sofia that have an atmosphere and a history of their own

By CRISTINA NIGOHOIAN / Photography SHUTTERSTOCK

A city's streets are its blood vessels. Unlike the squares that are some sort of islands of peace, the street is the place where one walks, looks around and gets to know. Though they change with time almost like living creatures, some of Sofia's most emblematic streets are imbued with more history than the popular landmarks.

VITOSHA. "Vitoshka", as known to locals and visitors, is for Sofia what Champs-Élysées is for Paris or La Rambla for Barcelona. It starts from the square in front of Sveta Nedelya (Holy Sunday) Church and ends at the Sothern Park. A place for expensive boutiques and fashionable bars and restaurants, it was made pedestrian in 2006 and trams were removed a few years back. It was developed as a major street

for trading after the Liberation from Ottoman rule. It had been an obscure road before with the old quarters of Kuruçeşme and Başçeşme. It got its current name in 1883, the idea being that it takes you to Vitosha Mountain. You can enjoy the sight of its green slopes if you walk on it to the south. It was called "Tsaritsa Giovanna" from 1934 to 1946 and then "Joseph Stalin" for twenty-odd years. Its initial name ►

► чалото на XX век. Първата софийска театрална трупа е основана там и по-късно се превръща в трупата на Народния театър, тук е основано Националното филхармонично общество, от което поставя основите на Музикалното училище и Софийската опера. Разположена в близост до софийския „Бродуей“ (улица „Раковски“, с основните софийски театри по протежението ѝ), на „Славянска“ има какво да се види. В единия ѝ край - на номер 2, се намира една от сградите на арх. Фингов, строена през 1912 и украсена с множество декорации. На другия е Мавзолеят на княз Александър Батенберг, построен през 1897. Тук са Министерството на правосъдието и Министерството на енергетиката, както и изключителната сграда на Народен театър „Иван Вазов“, дело на виенските архитекти Фердинанд Фелнер и Херман Хелмер. Нашата най-любима сграда на „Славянска“ обаче се намира на ъгъла с улица „6-и септември“ - това е кооперацията, построена по проект на арх. Георги Овчаров с неговия характерен почерк, където той живее до смъртта си през 1953. ■

Булевард "Витоша"
Vitosha Boulevard

PRESTIGE
Deluxe Hotel Aquapark Club

- ✓ May – from 32 Euro
- ✓ June – from 39 Euro
- ✓ July – from 54 Euro
- ✓ August - from 79 Euro
- ✓ September – from 34 Euro

ДЪЛБОЧИНАТА НА БАСЕЙНА Е 1.35 м

RESERVATIONS:
00359 893 323129
reservations@prestigeaquahotel.com

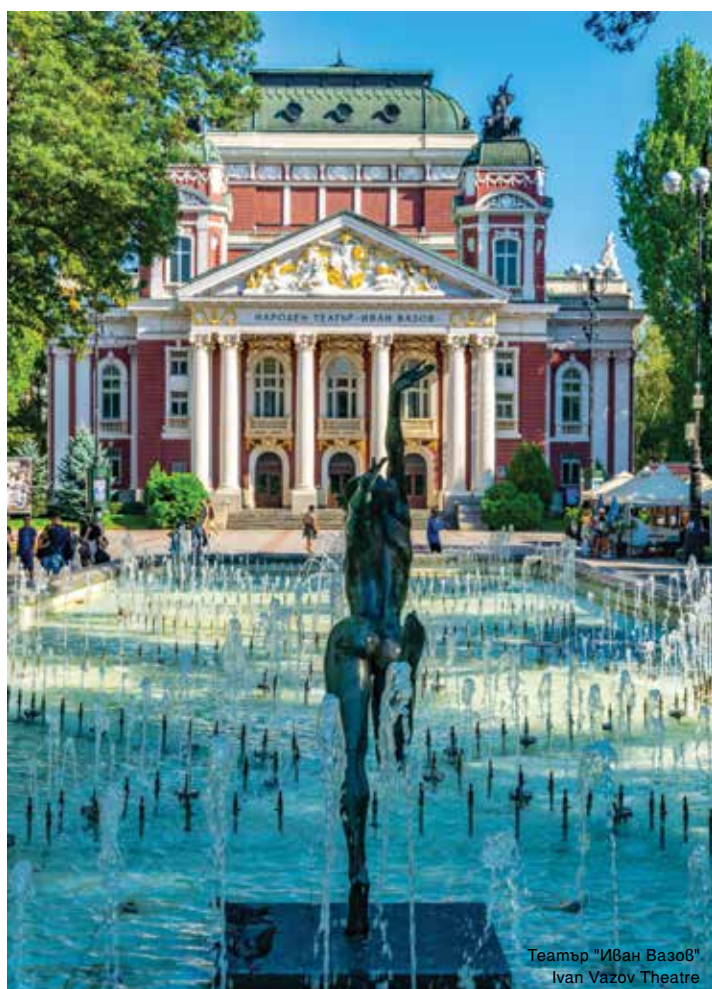
www.prestigedeluxeaquapark.com

ALL INCLUSIVE

Рuinите на Сердика на площад "Независимост"
Ruins of Serdika on Independence Square

Театър "Иван Вазов"
Ivan Vazov Theatre

Площад "Славеиков"
Slaveikov Square

Close by is the Sofia Synagogue, Europe's largest Sephardic synagogue and the continent's third largest. It was designed by architect Friedrich Grünanger who was inspired by Vienna's destroyed synagogue

► was restored in 1961. The first housing buildings were erected there after the Liberation and some of Sofia's most representative buildings were subsequently built along it: the Ecclesiastical Academy building and the Palace of Justice building blueprinted by architect Nikola Lazarov. The National Palace of Culture, a must-see in Sofia, rose in 1985 to replace the Infantry Barracks.

The statue of writer Aleko Konstantinov in front of the NDK tube station is another favourite site for taking pictures.

TSAR OSVOBODITEL (LIBERATOR). The street that served as "show-off" walks for Sofia residents after the Liberation was renamed "Tsar Osvoboditel" in 1889. It had previously been called "Istanbul Caddesi". It harbours a number of remarkable buildings like the National Assembly (Parliament) building, one of the first public buildings after the Liberation, completed in 1928. Just opposite the National Assembly is the Monument to Tsar Liberator (Russian Emperor Alexander II), designed by Italian sculptor Arnaldo Zocchi. The two opposite corners of Tsar Osvoboditel are occupied by the Sofia University building and the Yablanski House. The Sofia University building has a dramatic history. The initial blueprint belonged to French architect Jean Bréasson but it proved too ambitious for the Bulgarian reality. It was reworked by Bulgarian architect Yordan Milanov and construction work started in 1924. Subsequently Bréasson successfully appealed the copyright in court, while Milanov died several years later on the construction site due to severe cold.

Financier Dimitar Yablanski, a mayor of Sofia for a time, commissioned the Yablanski House to architect Friedrich Grünanger. It is a Neo-Baroque building and most of the furniture was imported from Vienna. After the communist takeover of 9 September 1944, the building was nationalised and given to the Chinese Embassy. Today it is renovated to authenticity. Other remarkable edifices along Tsar Osvoboditel include the Central Military Club, the seat of the Bulgarian Academy of Sciences, the St. Nikolay Chudotvorets (Miracle-Maker) Russian Church and Dr Surmadzhiev's House, currently the residence of the Turkish Embassy.

GRAF (COUNT) IGNATYEV is one of the busiest and much talked-about streets in town of late. It is being thoroughly reconstructed only to stir controversial reactions among Sofia residents. Nonetheless, "Grafa", as it is known to the locals, is still a major street. It is named after Russian diplomat Nikolay Pavlovich Ignatyev who played a key role in the drafting of the San Stefano Peace Treaty and the restoration of Bulgarian statehood in 1878. It used to be called "Samokovska Street" because it was leading to a road taking you to the town of Samokov. It saw Sofia's first trams in 1901. Three of Sofia's most famous squares are located along it, Garibaldi, Slaveykov and Patriarch Euthymius, as well as Sveti Sedmochislenitsi (Seven Saints) Church, one of Sofia's oldest buildings. It was built in 1528 on orders by Sultan Suleiman the Magnificent. It is also known as the Black Mosque for its minaret made of black granite that fell during an earthquake in the 19th c. It was turned into a church in 1903. ►

RAMADA
BY WYNDHAM
SOFIA CITY CENTRE

★★★★★
VICTORIA SPA
THE REAL ASIAN SPA

Victoria spa is the biggest spa in Sofia, situated in Ramada Princess hotel on 3500 sm .
There are on your disposal:

INDOOR SWIMMING POOL ; CHILDREN POOL;
VITAMIN BAR; FITNESS CENTER & SPORTS HALL
FOR GROUP CLASSES; FINNISH SAUNA, SALTED
SAUNA, STEAM BATH; TURKISH BATH HAMMAM
WITH ORIENTAL PEELING / kese /; 8 LUXURY
MASSAGE ROOMS WITH JAKUZZIES; COSMETICS;
V.I.P SPA APARTMENT; HAIR DRESSERS SALOON
WITH MANICURE & PEDICURE; SUN BED; MORE
THEN 150 DIFFERENT MESSAGES AND SPA
RITUALS; INTERNATIONAL SPA TEAM FROM BALI,
THAILAND AND THE PHILIPPINES;
5 STARS SERVICE

+ 359 895 79 29 38
www.victoria-spa.com

Софийска Синагога
Sofia Synagogue

► **MARIE LOUISE.** The area around this boulevard used to be unjustifiably neglected. Close by is Zhenski Pazar (Ladies' Market), founded in 1910. The weekly market in Sofia had been staged before around Banya Bashi Mosque. The market has been almost intact for over a century now and you can find literally everything here: from fruit and vegetables, to earthenware, galoshes, ropes. The neighbourhood is some sort of Oriental quarters with its spice and hookah shops, the mutton and veal outlets, the eateries and even the barber's shops bearing the typical atmosphere of the Middle East and North Africa where their owners come from. Marie Louise boasts several remarkable buildings. Tsentralni Hali (Central Sofia Market Hall) was designed by architect Naum Torbov. Completed in 1911, it has recently been restored to its original purpose of a roofed market. The restoration of the magnificent Secession façade was completed in 2000.

Close by is the Sofia Synagogue, Europe's largest Sephardic synagogue and the conti-

nent's third largest. It was designed by architect Friedrich Grünanger who was inspired by Vienna's destroyed synagogue. Striding on to the Council of Ministers you reach Banya Bashi Mosque, the only active mosque in Sofia. It was designed by eminent Ottoman architect Mimar Sinan and was completed in late 16th c. Its name means "many baths" to echo its location close to the mineral springs. If you look at Vitosha Mountain while at the mosque, you will see the silhouette of Sveta Nedelya Church. This Orthodox temple has a long and dramatic history. A wooden church was erected on the site in the 10th c. which existed till the mid-19th c. when the present-day church was built on a blueprint by architects Vasilyov and Tsolov. It keeps the remains of Serbia's King Stefan Uroš II Milutin. This is why elderly Sofia residents know the church as Sveti Kral (Holy King). It was notorious for the bloody bomb attempt in 1925 that killed 213 people.

SLAVYANSKA bears the name of the Slavyanska Beseda community centre founded in

1881. It is a characteristic site of Sofia's cultural life of late 19th c. – early 20th c. The first theatre troupe was instituted there, later transformed as the troupe of the National Theatre. The National Philharmonic Society was set up here as well – the basis of the Music School and the Sofia Opera House. Located near Sofia's "Broadway" (Rakovski street, housing virtually all Sofia theatres), Slavyanska street is worth visiting. At No. 2 is a building designed by architect Fingov, erected in 1912 and richly decorated. On the other end is the Mausoleum of Prince Alexander of Battenberg built in 1897. The Ministries of Defence, Justice and Power Generation are also located here as is the majestic Ivan Vazov National Theatre designed by Viennese architects Ferdinand Fellner and Hermann Helmer. Our most favourite Skavyanska building, however, is located on the corner with 6th September street – a building designed by architect Georgi Ovcharov that characterises his style. He lived there till his death in 1953. ■

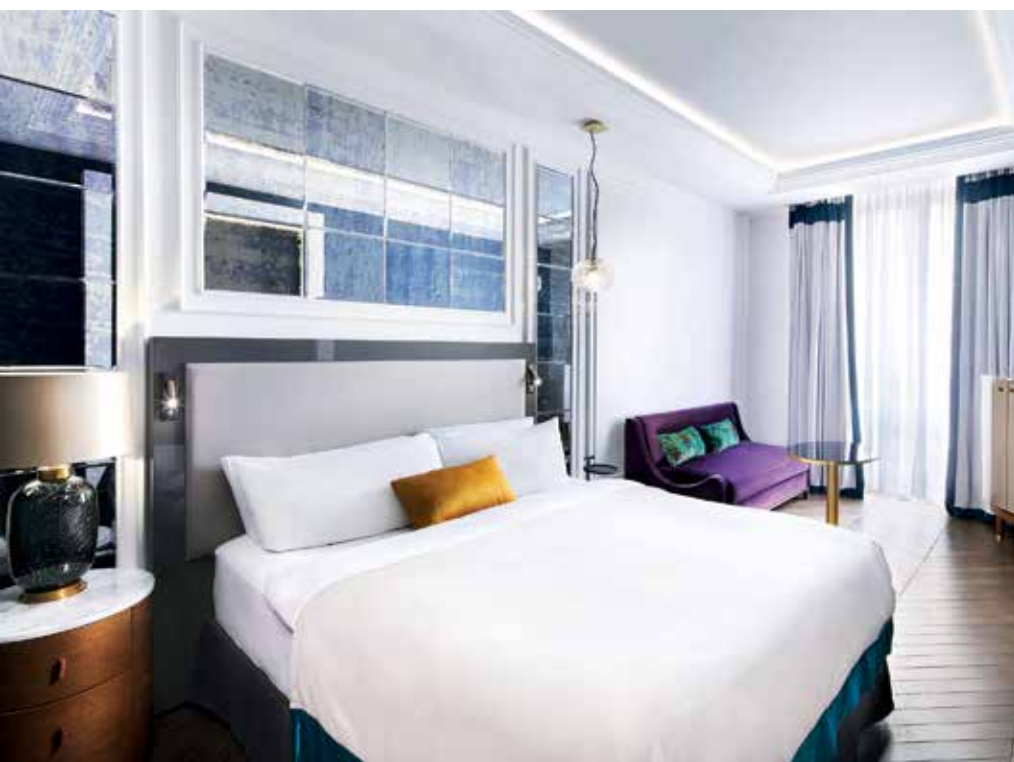

 SOFIA HOTEL
 BALKAN
 SOFIA
 THE
 LUXURY
 COLLECTION

AN ICONIC LANDMARK OF SOFIA

In the heart of the Bulgarian capital, within a walking distance from its business and commercial districts and the Government Offices, Sofia Hotel Balkan, a Luxury Collection Hotel, is recognized as the city's grand hotel.

It features 185 beautifully appointed, soundproofed guest rooms, luxurious brand new rooms and magnificent suites with stunning views over the city.

Sofia Hotel Balkan offers its guests, both business and leisure, an exceptional experience of Bulgaria's finest culture and service. Its several stunning venues, luxurious ballrooms, conference halls are perfect for your most important meetings and special events.

The new Lobby Bar "Basilica" with its art deco elements is an elegant and tempting venue where you can relish your morning coffee, midday lunch, after-work drink or have your business meetings.

Sofia Hotel Balkan is part of Marriott International and it belongs to The Luxury Collection brand, a curated ensemble of the world's most iconic hotels. As such it participates in the Marriott Loyalty Program with which every guest or event organizer, if a member, can earn and redeem points, enjoy elevated Elite benefits and consistent Elite status recognition across all Marriott brands.

Feel the authentic spirit of Bulgaria and create beautiful memories in this emblematic hotel.

The fully renovated ostentatious Restaurant "Labels" offers the best ingredients for an exceptional dining experience, a fine mixture between Continental cuisine and the renowned Bulgarian tradition in hospitality and smart service.

5 Sveta Nedelya Square, 1000 Sofia, Bulgaria
 T +359 2 937 8787 E reservation@sofiabalkan.net,
www.sofiabalkan.com

1.

2.

3.

РЪЧЕН БАГАЖ

Септември е идеалното време за уикенд пътувания. А за тях не ви трябва нищо повече от това, което може да се събере в малка пътна чанта

Повечето авиокомпании днес позволяват едва 8 kg ръчен багаж (в Bulgaria Air са 10). За свикналите с разнообразието или суетните това може да изглежда крайно недостатъчно. Когато обаче направите проста сметка какво ви трябва и колко тоалета ще смените за един уикенд, нещата стават много по-прости. Освен това няма да ви се налага да мъкнете тежък куфар, да чакате на лентата с багаж или да рискувате нещата ви да бъдат загубени.

Какво ще облечете за полета

Изберете за пътуването най-обемните си и тежки дрехи, и аксесоари. Това обикновено са върхната дреха, ръчна чанта и единият от двата чифта обувки, с които ще разполагате за уикенда си. Във все още топлите дни може да се наметнете с лек пуловер или парка. Най-добре пътувайте със затворени удобни обувки, независимо дали става дума за кецове Converse или мокасини Tod's. Другите ви най-вероятно ще са джипанки или равни сандали, които няма как да се деформират в багажа. Изберете чантата, с която ще бъдете през следващите два дни - достатъчно голяма, за да събира телефона, книгата, тоалетната чантичка, таблета ви и достатъчно неутрална, за да върви с всичко.

Дрехи, които са взаимно съчетаеми

Пригответе чифт джинси, едни къси панталони, 2-3 тишърта и една рокля за разкош. Денят ви вероятно ще мине под знака на шортите, а когато вечерите са хладни, може да разчитате на джинсите и парката си. Помислете и за 1-2 аксесоара – едър гердан в цвѐта на обувките ви или пък широк шал, който може да ползвате и като парео за плажа. Навитият в кръг колан, пъхнат в закопчаната яка на ризата, ще я предпази от деформиране (ако ви е хрумнало, че ви се носи риза).

Козметика в удобни опаковки

Купете шампоан и балсам в разфасовки за път и преди да завинтите капачката им, сложете парче опаковъчно фолио, за да предотвратите разливане. Ако искате да вземете само малко количество серум или фон дьо тен, пресипете продукт от голямата опаковка в контейнерчета за леци. Не забравяйте, че пастата за зъби може да се ползва и за подсушаване на някоя новопоявила се пълчица, а червилото ви идеално ще се справи и в ролята на руж. Вече много марки предлагат продукти за многофункционална употреба. Такова е сухото масло Nuxe Huile Prodigieuse, което може да се ползва за тяло, коса и дори като лек дневен аромат, както и мулти стикът на Nars, подходящ за клепачи, скули и устни. ■

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

HAND LUGGAGE

September is the ideal time to go on a weekend trip. And to get one of these right all you really need could fit easily into a small road bag.

Most airlines on the market today allow merely 8 kg of hand luggage (Bulgaria Air gives you 10). For someone accustomed to variety or for the fashion guru this may seem like something that shall not do. However, if you come to think a bit about it and how many outfits would you change within that one weekend, things become much simpler. Other than that, you will not be bothered to carry your hefty case, nor to wait by the luggage line or worst of all – risk your belongings getting lost along the way.

What to wear for the flight?

Choose the heaviest and most voluminous clothes and accessories. These, most frequently are your coat, handbag and one of the two pairs of shoes at your disposal during that one weekend. If it is still warm outside, you can take on a lite sweater or a mackintosh. It is best to travel with closed and comfortable shoes – it does not matter if these are sneakers Converse or moccasins Tod's. Your other shoes will most likely be flip-flops or sandals which cannot get deformed in your luggage. Choose your handbag carefully – it must be big enough to fit your phone, a book, the toilet bag, your tablet and neutral enough so that it goes along with your clothes.

Clothes, which go along together

Take a pair of jeans, shorts, 2-3 t-shirts and one dress to impress. Your day will most likely go by wearing your shorts, and when the evenings get a bit chilly you can rely on your jeans and the mackintosh. Also think about 1-2 accessories – a large collier in the color of your shoes or a wide scarf, which may also be used as a pareo to go the beach. The belt, which has been rolled and put inside the closed collar of the shirt will save it from deforming (if you had the idea to take a shirt with you).

Cosmetics in convenient packages

Buy small packs of shampoo and conditioner and before you screw the caps back on, put a little bit of clear wrapper to prevent spillage.

If you want to get just a tiny bit of serum or foundation makeup, then take a small amount in containers used for eye lenses. Never forget that toothpaste can be used to dry up a pesky pimple and the lipstick is ideal to get you covered if you do not have rouge. Nowadays it is very common for brands to give you multi-purpose products. Such is the case with the dry oil Nuxe Huile Prodigieuse, which can be applied to the body, to your hair or even as a mild daytime perfume; another such case is the multi-stick offered by Nars, which is suitable for eyelids, cheeks and lips.

1. Theory
2. Tod's
3. Nuxe
4. Bernadette
5. Emme Parsons
6. MadeWorn
7. RtA
8. Converse
9. Moncler
10. Burberry

В куфара на Екатерина Карпузова

Екатерина Карпузова е Управляващ директор на Байер България ЕООД. Преди това е била главен оперативен директор „Фармацевтични продукти“ в Словакия. Нещата, без които не тръгва на път:

Тетерер Moleskine Classic и писалка LAMY:

Всичко записано на хартия има по-голяма възможност за реализация. Най-важните опорни точки за седмицата са предварително записани и по време на пътуване човек има възможност отново да премисли статуса на всички проекти и актуалните приоритети.

iPad: при пътуване удобството и скоростта на преглед на информация са на първо място. Всички данни са много лесно достъпни. Запазвам и редица хубави електронни книги или интересни статии, за които има време по време на пътуване.

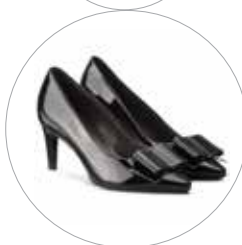
Аромат Light Blue на Dolce & Gabbana: всяка дама има и нужда от аромат, изпитан във времето. Същевременно такъв, който да не е много натрапчив за околните. За мен една от най-класическите и красиви „невидими“ композиции е Light Blue на Dolce & Gabbana.

Комплект с адаптер и пойнтер: в случай на професионално представяне е необходима и добра подготовка. Малък адаптер за проектор, лазерна показалка, няколко батерии и зарядно са винаги с мен по време на бизнес пътуване.

Чифт елегантни обувки Peter Kaiser: винаги е важно човек да има и един допълнителен чифт добре поддържани обувки в куфара си. Всяко пътуване е непредвидимо: от климатичните условия до бизнес изискванията за облекло, които могат да се променят в последния момент.

Малко празно място за подарък: винаги оставям и малко празно място в случай, че намеря нещо красиво по път, което да подаря на любимо дете от семейството ми. Приятно приключение е да намеря нещо символично, което е типично за съответната държава и култура. Всяко място има ценна история и вярвания, които винаги ни обогатяват поне мъничко. ■

In the Suitcase of Ekaterina Karpuzova

AEkaterina Karpuzova is Managing Director of Bayer Bulgaria EOOD, and a former Chief Operating Officer of Bayer's Pharmaceutical products division in Slovakia. Things she doesn't travel without:

Moleskine Classic Notebook and LAMY Pen: Everything has a greater conversion potential on paper. The most important starting points for the week are pre-recorded and during the journey I have the opportunity to rethink the status of all projects and current priorities.

iPad: When traveling, the convenience and speed of viewing information comes first. All data is very easily accessible here. I also keep a number of nice ebooks or interesting articles for travel time.

Light Blue scent by Dolce & Gabbana: Every lady also needs a time-tested scent. At the same time, one that is not very intrusive to others. For me, one of the most classic and beautiful 'invisible' scents is Dolce & Gabbana's Light Blue.

Set with adapter and pointer: A truly professional presentation requires some preparation. A small projector adapter, laser pointer, several batteries and a charger are always with me on a business trip.

A pair of Peter Kaiser shoes: It is always important to have an extra pair of well-maintained shoes in your suitcase. Every trip is unpredictable: from the climatic conditions to the business requirements for last-minute clothing changes.

A little free space for a gift: I always leave a little space in my suitcase for a beautiful souvenir to give to a beloved child from my family. It is a pleasant adventure to find something symbolic that is typical of the country and culture in question. Every place has a valuable history and beliefs that always enrich us at least a little. ■

Samsnite

BY YOUR SIDE

СПЕСТЯВАШ, ДОКАТО ПЪТУВАШ

ВЗЕМИ СВОЯТА
VISA CCB-BULGARIA AIR ОТ ЦКБ
СЪС СПЕЦИАЛНИ УСЛОВИЯ

- Дълъг гратисен период при пазаруване и теглене на пари в брой
- Безплатна застраховка при пътуване в чужбина
- Отстъпка от пълната стойност на самолетния билет при заплащането му с карта Visa "CCB-Bulgaria Air" в България или на www.air.bg:
  - 5% отстъпка при плащане с Visa Gold "CCB-Bulgaria Air"
  - 3% отстъпка при плащане с Visa Classic "CCB-Bulgaria Air"
- 5% отстъпка при покупка на стоки с картата на борда на самолетите
- Безплатен превоз на два багажа, всеки с тегло до 23 кг.

Допълнителна информация за кредитни карти Visa "CCB-Bulgaria Air" можеш да получиш на тел.: *5050 или 02 9266 500
www.ccbank.bg

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

FONDÉ EN 1838

Champagne
DEUTZ
AY- FRANCE

JAPAN WINE CHALLENGE 2018 BRONZE

THE CHAMPAGNE & SPARKLING WINE WORLD CHAMPIONSHIPS 2018 GOLD

INTERNATIONAL WINE CHALLENGE SILVER

Plata / Silver 2018 CIVE

Wine Spectator 91/100

Wine Spectator 92/100

Историята на DEUTZ Champagne започва през 1838г, като една от най-старите къщи производители на шампанско. Основатели са немците Пиер Хуберт Гелдерман и Уийлям Дютц, които през 19ти век, едва в зората на развитието на шампанско се преселват от Ахен в Шампан и започват производството на вино. Още тогава Дютц набира популярност и се превръща в предпочитана напитка на кралски особи, лидери и държавни глави. Днес, Deutz Champagne притежава свои собствени лозя с площ 250 хектара, 80 % от които са GRAND CRU и PREMIUM CRU - едни от най-добрите в Шампан. Семейните традиции на къщата за производството и качеството на магията наречена Дютц остават непроменени и до днес. Всяка една бутилка отлежава 60м под земята във впечатляващите 3км изби.

За стила на къщата можем да говорим с три думи - СВЕЖЕСТ, ФИНЕС И ЕЛЕГАНТНОСТ. Силна идентичност, много изчерпателен диапазон от вина и изключителна форма на бутилката. Нещо, с което любителите на тази напитка веднага ще разпознаят на рафта сред останалите вина. Deutz Brut Classic и Deutz Rose са двете и единствени нон-винтидж шампански от колекцията на Deutz, които изграждат почерка на избата. Отнема 3 години докато се насладим на тези вина, 4,5 и дори 6 години за шампански Винтидж Брут, Винтидж Розе и Блан Де Блан 2018; и минимум 8 до 10 години за кюве виното в памет на покойния Уийлям Дютц и другите две от престижното трио - Амур Де Дютц Брут и Амур Де Дютц Розе, плод на вдъхновяващата и нестихваща любов към виното.

Разпространява се от LUXURY TRADE
BULGARIA

horizont

HOTEL•RESTAURANT•TERRACE BAR•CLUB

АКО ПОСРЕЩАШ УТРОТО
С КАФЕ В ГРАДИНА,

COMPLEX HORIZONT

SEA GARDEN / PRIMORSKI PARK

9000 VARNA, BULGARIA

TEL.: +359 884 75 40 75

HORIZONT.BG

IF YOU GREET THE MORNING
DRINKING COFFEE IN A GARDEN

ЕСЛИ ВЫ ПРИВЕТСТВУЕТЕ УТРО
С ЧАШЕЧКОЙ КОФЕ В САДУ

ЗАЛЕЗА ИЗПРАЩАШ С ЧАША ВИНО
И ПРЕСНИ МОРСКИ ИЗКУШЕНИЯ

ENJOY THE SUNSET WITH A GLASS OF
WINE AND FRESH SEA DELIGHTS

ЛЮБУЕТЕСЬ ЗАКАТОМ С
БОКАЛОМ ВИНА И СВЕЖИМИ
МОРСКИМИ ИСКУШЕНИЯМИ

club horizont

А НОЩТА СИ ПРЕКАРВАШ В ТАНЦИ,
ТВОЙ Е ЦЕЛИЯТ ХОРИЗОНТ.

AND SPEND THE NIGHT IN DANCING
YOURS IS THE HORIZONT.

А НОЧЬ ПРОВОДИТЕ В ТАНЦАХ
ТОГДА ВЕСЬ ГОРИЗОНТ ВАШ.

"АЙРЪНМЕН" - СПОРТ ИЛИ ИЗТЕЗАНИЕ

226 километра плуване, колоездене и марафон -
това е наистина надпревара за "железни" човече

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Мястото на срещата е Хавай. Датата - 8 октомври. 1500 смелчаи застават на старта на най-култовото атлетическо състезание на планетата. Или най-сагистичното, както го определят други.

ЕКСТРЕМНИЯТ ТРИАТЛОН, наречен Ironman (Железен човек), би могъл и да е доста приятно изживяване, като се има предвид, че първият му етап е в лазурносините заливи на Мауи, вторият - по склоновете на фантастично красивите вулкани на острова, а третият - в разцъфналите тропически градини. Би могъл, ако не бяха дистанциите: 3.8 км плуване, 180 километра колоездене, 42 км марафон. Очевидно е, че далеч не всеки би издържал подобно нечовешко натоварване, затова участниците минават през серия пресявки, преди да се класират за коронния старт на Хавай.

Местата във финала на Веригата са 1500 - нито едно повече, нито едно по-малко. Кандидати не липсват - по дан-

ни на асоциацията над 60 000 души по света практикуват този най-убийствен за тялото спорт. "Човек просто иска да види докъде се простират възможностите му", обяснява Франко Артобалди, един от дебютантите в тазгодишния "Айрънмен". 34-годишният жител на Брешиа успя да се добере до финалния старт едва след четири години усилени тренировки. Но въпреки натрупания опит не смее да си поставя по-високи цели от най-простата - да завърши. "Важното е да си там, да покажеш сам на себе си на какво си способен". Мнозина не успяват дори в това - рядко финишират повече от половината участници. В точно 40-годишната история на надпреварата (тазгодишното издание бе юбилейно) има и три смъртни случая - един от удавяне, два - от изтощение.

МОРСКАТА ПЕХОТА. Ironman се заражда в Хавай още през 60-те, но в началото няма нищо общо с олимпийските идеали и принципите на Кубертен. Убийствената комбинация от плуване, колоездене и марафон е разработена за американските ▶

► морски пехотинци - идеалната тренировъчна система, която да превърне бойците в истински супермени. Дори и ползвачите се със зловеща слава армейски спортни инструктори обаче не посмели да съберат трите старта в един ден. Плувното състезание (3.8 километра) се провеждало в Уаїкики, седмица по-късно била колоезджаната обиколка на остров Оаху (180 км), а чак след месец - марафонът, който се провеждал в Хонолулу на класическата дистанция от 42 195 метра. През 1978 възникнал спор между победителите в трите старта - чий успех е най-стойностен. Капитан Джон Колинс предложил да проверят - трите старта да са не само в един ден, но и "прикачени" един към друг. Състезателят, току-що излязъл от водата след изнурителното плуване, трябвало веднага да се метне на велосипеда, а накрая да си пробва силите и като бегач на дълги дистанции. "Който финишира пръв, ще е нашият Железен човек", обяснил Колинс, като определил и лимит във времето - общото разстояние от 225.8 километра да бъде изминато за максимум 17 часа.

РЕЗУЛТАТИТЕ. Навремето първият победител Гордън Халър регистрира време от 11 часа, 46 минути и 58 секунди. Тази година германецът Ян Фродено успя да спечели с време 8:06:30 часа (негови сънародници

заеха също второто, третото, петото и седмото места). При жените швейцарката Даниела Риф записа 8:46:46 часа. "Слизането под границата от 9 часа бе най-големият триумф в живота ми", признава Франко Артобалди. "Две години се изтезвах като някакъв религиозен фанатик, сам се наказвах с все по-тежки и по-тежки тренировки, но накрая го постигнах". Артобалди се насочил към триатлона случайно - контузията провалила кариерата му като плувец. Негов приятел му предложил на шега да се пробва в старта на "Айрънмен" в Клагенфурт. "Още след първото състезание се запалих страхотно".

ПРЕМИЯТА. Дълги години се искаше гост-а любов към чистия спорт, за да се занимаваш с триатлон. Дори и най-добрите атлети трудно припечелваха повече от 100 000 долара годишно. Но в последно време наградните фондове нарастнаха значително. Преди десетилетие финалната фаза в Хавай раздаваше премии от общо 70 000 долара; тази година наградният фонд на юбилейната надпревара бе 650 000. Но, както обяснява Артобалди, премията е последното, за което трябва да мисли състезателят в "Айрънмен". "Да си правяш предварително сметки за класирането е фатална грешка. Отчаяното бързане може да ти гарантира само едно:

предсрочно отпадане" споделя италианецът. "По-добре е да отделиш малко време за почивка, отколкото да докараш организма си до ръба на рухването. Друго важно правило е да не хвърляш всички сили само в дисциплината, в която си най-силен. Напротив, в нея е необходимо да се пестяш, за натрупаш резерви за другите етапи, в които не си толкова добър".

КЛИМАТЪТ. Представете за райския климат на Хавайските острови много бързо се изпаряват от главите на участниците в "Айрънмен". Приказносините води на Пасифика са госта студени по това време на годината и изсмукват бързо силите на плуците. На сушата пък атлетите твърде скоро се убеждават, че уж поносимата температура от 35 градуса е съчетана с висока влажност на въздуха и дишането е затруднено максимално. По високите пътеки пък често духа вятър, толкова силен, че отделните пориви събарят състезателите от велосипедите им.

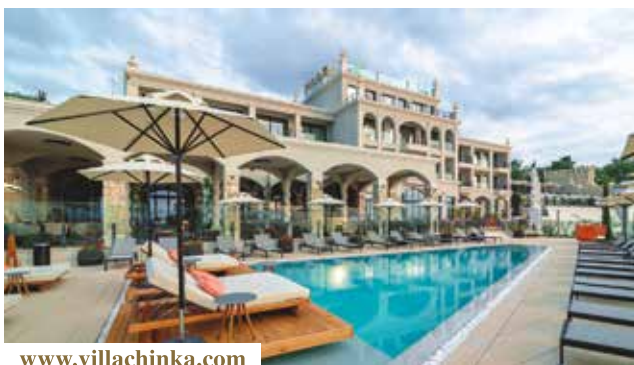
Стартът е в седем сутринта, а по-слабо подготвените финишират някъде след полунощ. Само луната става свидетел как тези човешки развалини с мъка пресичат финалната линия. Струва ли си да се подложиш на такива мъки само заради усещането за приключение? Всеки трябва да си отговори сам. ■

**SEPTEMBER
SPECIAL DEAL**

www.astorgardenhotel.com

www.villachinka.com

**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

**Prices from
107 BGN**
per person per day

All INCLUSIVE ULTRA PLUS

+359 52 817 700

**VILLA
CHINKA**
ASTOR GARDEN
HOTEL
Sts. Constantine and Helena Resort

**Prices from
656 BGN**
per person per day

Special SPA & Wellness package
in Astor Garden Hotel

+359 52 817 760

Graffiti Gallery Hotel

65 Knyaz Boris I Blvd.
9000 Varna, Bulgaria

T: +359 52 989 900
reservations@graffithotel.com

**BEYOND
BUSINESS**

The offer is valid:
01.10 - 20.12.2019
www.graffithotel.com

SPECIAL PACKAGE

Two nights in Single Deluxe Room:

190.00 EUR

10 % discount for lunch or dinner orders
in Graffiti Café and Red Canapé restaurant

The special rate Includes:

- Breakfast
- Indoor parking (upon availability)
- Priority for early check-in (upon availability)
- Free entrance to business center Chester
- Daily refill of coffee and mineral water in your room
- Safety deposit box

COOK'S CLUB SUNNY BEACH HOTEL

HERE COMES THE FUN!

NEWLY RENOVATED FOR SEASON 2019

CC
COOK'S CLUB
NEW GENERATION HOTELS

**PRICES FROM 65 BGN
PER PERSON**

- Designed for a new generation of travelers
- Free sunbeds and parasols at the beach
- Near the ancient city of Nessebar
- All day and night DJ's at the pool
- Adults-only 16+

www.cooksclub.com

reservations.sunnybeach@cooksclub.com
8240 Sunny Beach Resort, Bulgaria
Tel.: +359 550 77 500

Throughout Europe for you

GLS transports over 430 million parcels per year throughout Europe. Every day more than 14,000 employees and about 19,000 vehicles are on duty for 220,000 customers.

For you in Bulgaria in cooperation with

Ironman - Sport or Torture

A 226 km swim, a bicycle ride and
a marathon — indeed, this is a race for "iron" people

By KALIN ANGELOV / Photography SHUTTERSTOCK

Hawaii is the meeting place. The date — October 8. 1500 adventurers line up along the start line of the most prestigious athletic competition on the planet. Or the most sadistic one, as others define it.

THE EXTREME TRIATHLON, called Ironman, could have been quite a pleasant experience, having in mind that its first stage is in the azure blue Maui bays, the second — on the slopes of fantastically beautiful volcanoes on the island, and the third — in the blooming tropical gardens. It could have been, if it wasn't for the distances: a 3.8 km swim, a 180 km bike ride, a 42 km marathon. It's obvious that hardly anyone would endure such an inhuman strain; that's why the participants go through a series of sifting out, before qualifying for the crown start in Hawaii.

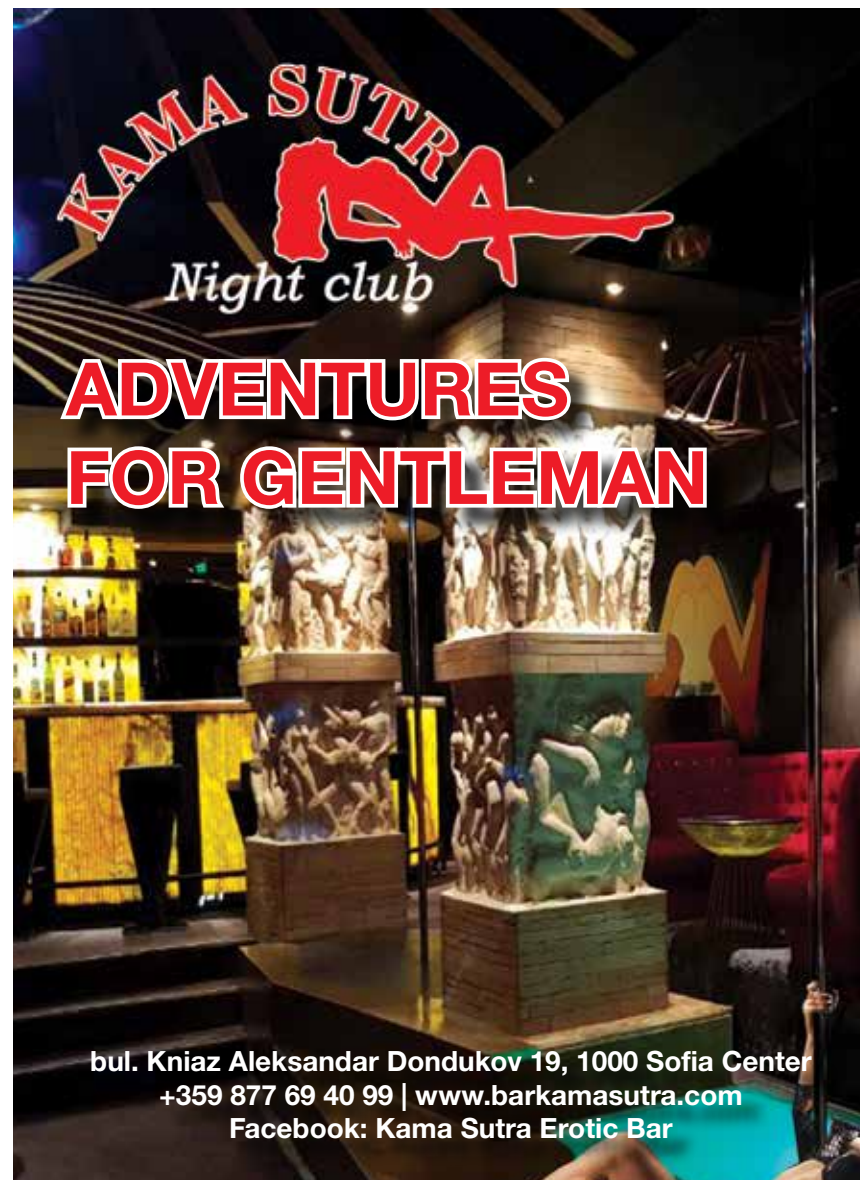
The places at the end of the chain are 1500 — no more, no less. There are plenty of pretenders — according to the association, more than 60,000 people around the world practise this deadliest for the body sport. "One just wants to test their own abilities", Franco Artobaldi explained, one of the debutants in this year's Ironman. 34-year-old Brescia resident managed to get to the final start only after four years of hard training. Despite the gained experience, however, he doesn't dare to set higher than the simplest one goals — to complete it. "What's important is to be there, to show yourself what you're capable of". Many fail even in this — rarely more than half of the participants finish. During the exactly 40-year history of the race (this year's edition was anniversary) there have been three deaths — one by drowning, two — by exhaustion.

MARINE CORPS. Ironman was established in Hawaii as early as the 1960s, but in the beginning it had nothing to do with the Olympic ideals and Coubertin's principles. The deadly combination of swimming, cycling and a marathon was developed for the US marines — the perfect training system, turning soldiers into real supermen. However, even the army sports instructors, notoriously sinister, didn't dare to bring together the three starts in one day. The swimming competition (3.8 km) used to take place in Waikiki, a week later was the Oahu Island cycling tour (180 km), and only a month later — the marathon that took place in Honolulu with the classic distance of 42,195 metres.

In 1978 a dispute among the winners in the three starts arose — whose success was most valuable. Commander John Collins suggested to find out — not only have the three starts in one day, but also to make them "attached" to one another. The athlete who had just come out of the water after the exhausting swim, immediately had to get on the bike, and finally try themselves as a long distance runner. "Whoever finishes first, will be our Iron Man", Collins explained and set a time limit — the total distance

of 225.8 km had to be covered for a time limit of 17 hours.

THE RESULTS. Once, the first winner Gordon Haller recorded a time of 11 hours, 46 minutes and 58 seconds. This year Germany's Jan Frodeno managed to win with a time of 8:06:30 hours (his fellow-countrymen took the second, third, fifth and seventh places). Switzerland's Daniela Ryf dominated the women's field with a time of 8:46:46. ►

bul. Kniaz Aleksandar Dondukov 19, 1000 Sofia Center
+359 877 69 40 99 | www.barkamasutra.com
Facebook: Kama Sutra Erotic Bar

ЛАРНАКА УДЪЛЖАВА ЛЯТОТО И Е ТВОЯ С ВКЛЮЧЕН БАГАЖ. ИСТИНА Е!

ЛАРНАКА

от
€ 69
еднопосочна
цена

от
€ 140
двупосочна
цена

Цената е крайна и включва: всички такси, 1 бр. ръчен багаж до 10 кг + 1 бр. дамска чанта/лаптоп, 1 бр. чекиран багаж до 23 кг., кетъринг на борда, безплатен check-in. Виж всички предложения и резервирай на www.air.bg

България Ер
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

**Bloomberg
TV Bulgaria**

THE NEXT BIG THING

4TH ANNUAL CONFERENCE

17.10.2019
NDK, HALL 6

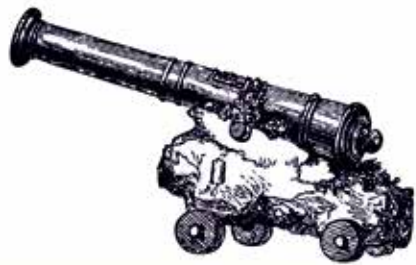
REGISTER NOW
tnbt.bloombergtv.bg

-10% OFF **PROMO CODE:**
flight2019

general partners:

Villa Chinka Restaurant Italian chic & Mediterranean taste
@villachinka | #VillaChinka Restaurant Sts. Constantine & Helena Resort +359 882 002 003

STS. CONSTANTINE AND HELENA RESORT VARNA

BALCHIK

**ДИРЕКТНО ОТ
ИНВЕСТИТОР**

MY-HOME.BG

+359 888 323 432

► "Going below the 9 hours limit was the greatest triumph in my life", says Franco Artobaldi. "For two years I have tortured myself like a religious fanatic, I've punished myself with increasingly hard practice, but in the end I did it." Artobaldi took up triathlon by chance – an injury ruined his swimming career. As a joke, a friend of his offered him to try Ironman in Klagenfurt. "After the first race I was crazy about it".

THE PRIZE. For many years quite a lot of love of the clean sport was required to practise triathlon. Even the best athletes hardly earned more than 100,000 dollars a year. Lately, however, prize funds have grown considerably. A decade ago the final stage in Hawaii awarded prizes of a total of 70,000 dollars; this year the prize fund of the anniversary race was 650,000. But, as Artobaldi explained, the prize is the last thing an Ironman triathlete should think about. "Reckoning without your host about the qualifications is a fatal mistake. Desperate haste can guarantee you just one thing: an early drop out", the Italian said. "It's better to take a little time to rest than to bring your body to the brink of collapse. Another important rule is not to put all your eggs in the discipline you're strongest at. On the contrary, it's necessary to save up, to accumulate resources for the other stages you're not that good at".

THE CLIMATE. The idea of the Hawaiian paradise climate quickly vanishes from the heads of the Ironman participants. The clear blue waters of the Pacific are quite cold at this time of the year and quickly exhaust swimmers. Yet, on land athletes are soon convinced that the supposedly bearable temperature of 35 degrees is combined with high humidity, making breathing as hard as possible. What's more, there's often wind blowing on the high trails – so strong that the gusts blow racers off their bikes. The start is at seven in the morning, and the less prepared ones finish sometime after midnight. The moon is the only witness of how these human ruins struggle to cross the finish line. Is it worth undergoing such torments only for the sake of the sense of adventure? Everyone must find the answer themselves. ■

Velvet

Velvet Night Club
 velvet.club
 0876 391 374
0885 182 145

www.velvet.bg | bul. Pencho Slaveykov 12A, Sofia

Бъди различен, дори в сферата на забавленията! Излез от стереотипите! Стани част от проекта стриптиз клуб VELVET... Еротични вечери с красиви и запомнящи се момичета! Нощен клуб и стриптиз бар VELVET София е мястото, където удоволствието никога не свършва. Сам избираш как да продължи партито! Нашите момичета ще осъществят всичките Ви идеи. Забавлението при нас е от най-висок клас. Посетителите ще се насладят на танците на някои от най-красивите стриптизёрки и танцьорки в София. За Вашето добро настроение ще се погрижат 30 красиви, артистични и предизвикателни момичета. Всяка от тях е ангел с адски пламък в очите, способна да завладее вниманието Ви с индивидуална програма и зашеметяващи танци.

Be different, even in the field of entertainment! Get out of stereotypes! Become part of Strip Club Project VELVET... Erotic nights with beautiful and memorable girls! Night club and Strip bar VELVET Sofia is a place where pleasure never ends. You choose how the party goes on! Our girls will make all your dreams come true. We offer high class entertainment. The visitors will enjoy the dances of some of the most beautiful, artistic and seductive dancers. We have 30 girls with angelic look and flame in their eyes, capable of capturing your attention with an individual program and amazing dances, they will take care of your well-being.

EROTIC BAR

THE ART OF SEDUCTION IN SOFIA CITY

- * OVER 20 GORGEOUS GIRLS IN SOFIA
- * BREATH-TAKING STRIPTEASE SHOWS
- * AEROBATIC DANCERS
- * PROFESSIONALLY CHOREOGRAPHED SHOWS
- * PREMIUM BEVERAGES AND FIRST CLASS SERVICE

0877 948 375
 eroticbarsofia@gmail.com
 Cherni Vrah Blvd 31
 eroticbarsofia

Ресторант с магазин за вина и гурме продукти от Италия, и чисти фермерски стоки от България

La Bottega Monte
бул. „Черни Врх“ 191
088 93 444 93
www.labottega.bg
facebook://La.bottega.Sofia

В полите на Витоша, в зелената градина или в обширния салон на ресторант La Bottega Monte ще ви посрещнат с интересно меню с традиционни италиански ястия. Магазинът разполага с огромен избор на италиански вина, дегустирани и избирани внимателно лично от сомелиерите на La Bottega, от световните винени изложения. Магазинът изобилства от гурме продукти от Италия - премиум сирена, паста, сосове, трюфелови продукти и др. От малки български ферми пък могат да бъдат намерени чисти млечни и месни продукти. На бътчър корнера може да си изберете бутиково месо, а на джелато корнера - лично да наблюдавате сътворяването на истинско италианско джелато.

you may take your choice of boutique meat, and at the gelato corner - watch in person the making of real Italian gelato.

A restaurant with a store for wines and gourmet products from Italy, and organic goods from Bulgaria

La Bottega Monte
191 „Cherni Vrah“ Blvd.
088 93 444 93
www.labottega.bg
facebook://La.bottega.
Sofia

At the foot of the Vitosha mountain, in the green garden or the spacious hall of the La Bottega Monte restaurant you will be welcomed with an interesting menu with traditional Italian meals. The store offers a huge selection of Italian wines, tasted and carefully chosen personally by the sommeliers of La Bottega, from the world wine exhibitions. The store is bristling with gourmet products from Italy - premium cheeses, pasta, sauces, truffle products and others. And organic dairy and meat products from small Bulgarian farms may be found there as well. At the butcher corner

Bedroom Premium Club

София, ул. Леге 2
телефон: 0888 764 422, 0888 860 666
e-mail: reservation@bedroom.bg
www.bedroom.bg

bedroom
PREMIUM CLUB

Bedroom Premium Club

2, Lege Street, Sofia, Bulgaria
Phone: +359 888 764 422, +359 888 860 666
e-mail: reservation@bedroom.bg
www.bedroom.bg

Bedroom Premium Club е емблема на нощния живот в България с 13-годишна история. Това е мястото с най-доброто авангардно шоу и еуфорична атмосфера в София. Клубът налага забавление от ново измерение с неповторимият си дизайн и изяви на световноизвестни гуджеи.

Bedroom Premium Club отговаря на най-високите европейски стандарти - първокласно обслужване, перфектен звук, мултимедийно шоу, екстравагантни танцови спектакли, VIP зона, служители, паркиращи автомобилите.

Bedroom Premium Club е ненадминат по своя интериорен дизайн - античен храм, в който бъдещето е добавено към миналото с нови архитектурни елементи в синтетичен модерен растер, екрани с 3D video mapping, метални перфориран пана. Използвани са над 6 вида висококачествени материали - дърво, метал, камък, стъкло, естествена кожа, натурален текстил. Акцент в интериора е таванът на клуба - уголемена проекция на картината "Shhh", в която са събрани забранени образци от еротичното изкуство.

Клубът притежава динамично осветена сцена с интегриран catwalk, който дава възможност за разгръщане на мащабна балетна хореография. Традиционно в програмата участват над 15 артисти, които превръщат всяка вечер в неповторимо изживяване.

Bedroom Premium Club създаде собствена публика и издигна нощния живот в България до най-високи стандарти!

Bedroom Premium Club is an emblem of nightlife in Bulgaria with a 13-year history. This is the place with the best avant-garde show and euphoric atmosphere in Sofia. The club establishes itself with amusement of a new dimension with its unique design and the appearances of world-famous DJs. Bedroom Premium Club complies with the highest European standards - first class service, perfect sound, multimedia show, extravagant dance spectacles, VIP zone, employees who are parking the automobiles. Bedroom Premium Club is unmatched in its interior design - an ancient temple, in which the future is added to the past with new architectural elements in a synthetic modern raster, screens with 3D video mapping, metal perforated panels. Over 6 types

of high quality materials have been used - wood, metal, stone, glass, leather, natural textiles. An accent in the interior is the ceiling of the club - a magnified projection of the "Shhh" painting, in which forbidden specimens of erotic art have been brought together.

The club has a dynamically lit stage with an integrated catwalk, which provides an opportunity for the implementation of large-scale ballet choreography. Over 15 artists are traditionally participating in the programme, who are transforming each night into a unique experience.

Bedroom Premium Club created a public of its own and raised the nightlife in Bulgaria to the highest standards!

Spaghetti Company

Сердика център, бул. Ситняково №48
тел. 02/ 841 28 18
Mall Bulgaria 102 et 3 до кино Арена
бул. Витоша 150, тел: 02/ 88 10 100
Работно време: понеделник - неделя от 10:00 до 00:00 ч.
spaghetticompany@mail.bg

Pizza, pasta, modernista и ТИ!

Мястото, известно с изключителна италианска кухня. Обстановката, която вдъхновява срещите, които винаги оставят у теб чувството, че си в сърцето на града!

Всеки от ресторантите Spaghetti Company носи свое собствено усещане. Независимо къде те отведат пътищата на София, в ресторантите от веригата намиращ себе си сред изискана и творческа обстановка, модерен дизайн и оригинална италианска кухня, специално създадена под черпака на Маестро Марко Лукиари.

Домът на италианската кухня е наблизо. Тук е, за да намиращ винаги себе си, приятели, делови партньори или нови срещи. Кухнята ни е палитра от италиански вкусове. Към това добавяме специална селекция от вина, музика и събития. Можеш да споделиш тук всяко късно сутрешно кафе, работен обяд, лежерен следобед или дълга вечеря. И всеки път ще бъде различно.

И както казва нашият главен готвач Марко Лукиари – „Има неща, за които няма сезони“. Има и такива места. Spaghetti Company е едно от тях.

Pizza, pasta, modernista and YOU

The place, famous for exquisite Italian cuisine. The atmosphere, inspiring meetings that always leave you feeling in the heart of the city!

Each of the Spaghetti Company restaurants brings its own touch. No matter where Sofia roads take you, in the restaurant chain you find yourself amongst elegant and creative atmosphere, modern design and original Italian cuisine especially prepared by Maestro Marco Luchiani's ladle.

The home of Italian cuisine is nearby. It's right here, so you can always find yourself, friends, business partners or new encounters. Our cuisine is a palette of Italian flavours. We add a special selection of wine, music and events. Here you can share every late morning coffee, business lunch, a casual afternoon or a long dinner. It will be different each time.

As our chef Marco Luchiani says – "There are things of no particular season". There are such places. Spaghetti Company is one of them.

Spaghetti Kitchen*Bar

София, площад Св. Неделя 3
www.spaghetti-kitchen.bar
e-mail: office@spaghetti-kitchen.bar
тел.: 089 304 66 66

**SPAGHETTI
KITCHEN★BAR**
EAT • DRINK • SOCIALIZE

Spaghetti Kitchen*Bar

3, Sveta Nedelya Square, Sofia
www.spaghetti-kitchen.bar
e-mail: office@spaghetti-kitchen.bar
phone: +359 89 304 66 66

Ако трябва да забодем карфица в центъра на София, ще бъде точно тук – на площад Света Неделя 3, при чисто новият Spaghetti Kitchen*Bar. Отправяйки се към парадния вход, виждаме едно съвсем различно място – интериор на няколко нива и съвсем различни зони с много акценти и детайли, живеещи в пълна хармония.

Вкусната обиколка на мястото започва с това, с което обикновено свършваме – десерта. На входа ни посреща витрина с авторски десерти, приготвени на място от майстор сладкарите на Spaghetti Kitchen.

Ако си решил да преоткриеш италианската храна, просто се отдай на прясна паста и добре препечена по ръбчетата пица в Morello фурната. Разбира се, Италия не е самотна на Вкусната карта, която стои пред нас. Тръгваме на околосветско пътешествие с японското патешко, норвежка сьомга, октопод от Санторини, както и няколко предложения от българската кухня. Зоната с прошутто бара пък е прекрасно място за вино и тапаси. Новаторските коктейли, които се предлагат, са истинско произведение на алкохолното изкуство.

Накрая – Spaghetti Kitchen*Bar е мястото, на което можеш да се срещнеш с приятели, да хапнеш хубава храна или да пиеш любимия си коктейл в приятна атмосфера.

If we need to put a pin in downtown Sofia, it will be right here – at 3 Sveta Nedelya Square, at the brand new Spaghetti Kitchen*Bar. Heading for the front door, we see a completely different place – interior on several levels and completely different zones with a lot of highlights and details, living in perfect harmony.

The delicious tour of the place begins with what we usually end with – dessert. A window with original desserts, prepared here by Spaghetti Kitchen's pastry chefs, welcomes us at the entrance. If you've decided to rediscover Italian food, just indulge in fresh pasta and crispy pizza round the edges in the Morello oven. Italy, of course, is not alone on the delicious map we have in front of us. We set off on a round-the-world trip with Japanese duck, Norwegian salmon, Santorini octopus, as well as a few offers from the Bulgarian cuisine. What's more, the prosciutto bar zone is a great place for vino and tapas. The innovative

cocktails they offer are a real work of the alcoholic art.

In a nutshell – Spaghetti Kitchen*Bar is the place where you can meet friends, eat good food or have your favorite cocktail in a pleasant atmosphere.

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР

Всички пътници на България Ер имат право на превоз на безплатен ръчен багаж в салона и регистриран багаж /в багажника на самолета/, в зависимост от избраната тарифа. Безплатните норми за брой и тегло на багажа могат да бъдат различни, в зависимост от класата на пътуване /бизнес или икономична/, както и от тарифата, по която е издаден билета. Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на България Ер, които трябва да имате предвид.

Авиокомпания България Ер въвежда по линиите си правила за превоз на багаж за билети, издадени след 2 май 2011 г. Системата **PIECE CONCEPT** се базира на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатен багаж както следва:

Класа на обслужване	Норма на безплатен багаж	Такси за багаж
Икономична класа	1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55х40х23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп	Първи брой регистриран багаж до 23 кг и до 158 см*: • Вътрешни полети – 15 евро на посока • Международни полети – 20 евро на посока

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажниците на самолета безплатен багаж както следва:

1. По международни и вътрешни линии

Класа на обслужване	Норма на безплатен багаж
Бизнес класа	2 броя с общо тегло до 15 кг. (размери 55х40х23см всеки) и 1 дамска чанта/лаптоп 2 броя чекиран багаж до 32 кг. до 158 см* всеки**
Икономична класа	1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55х40х23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп 1 брой чекиран багаж до 23 кг и до 158 см*

2. Изключения

Вид карта	Пояснения
Златна карта FLY MORE	2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**
За билети заплатени с карта VISA Platinum от ЦКБ	2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**
За билети заплатени с кобрандирана карта България Ер и ЦКБ	2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**
За членове на програмата „CCB Club“	2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**
Моряци	2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**
Бебета от 0-2 години	В случай, че тарифата по която е издаден билета на възрастният, придружаващ бебето позволява 1 брой чекиран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой чекиран багаж до 10 кг. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти, в случай, че количката не е предадена/получена на/от самолета.

* Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l +h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по таксата за трети свръхбагаж.

** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на: притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club, или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и България Ер или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на тел.: +359 2 4020 400 или на е-мейл: callfb@air.bg за преиздаване на билета с право на 2 броя безплатен багаж. Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Ер, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен чекиран багаж по тарифа без багаж. Правото на два броя багаж за притежатели на златна карта FLY MORE и CCB Club и за билети, заплатени с кобрандирана карта България Ер и ЦКБ и карта Visa Platinum от ЦКБ, е само за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания България Ер.

ПЪТНИКЪТ МОЖЕ ДА ПРЕВОЗВА И ПОВЕЧЕ ОТ БЕЗПЛАТНАТА НОРМА БАГАЖ СРЕЩУ ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗАПЛАЩАНЕ.

3. Такси за свръхбагаж - Международни линии

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг	50 евро
За големина на багажа между 158 см* и 203 см*	70 евро
За големина на багажа между 203 см* и 280 см*	100 евро
Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см*	50 евро
Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до 158 см*	100 евро

Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

4. Такси за свръхбагаж - Вътрешни линии

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг	20 евро
За големина на багажа между 158 см* и 203 см*	30 евро
За големина на багажа между 203 см* и 280 см*	40 евро
Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см*	20 евро
Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до 158 см*	50 евро

5. Специални категории багаж

Спортна екипировка	Превоза на спортна екипировка не влиза в нормата на безплатния чекиран багаж. Таксува се 50 евро в посока, като допълнително парче чекиран багаж. Екипировката трябва да е с максимални размери до 23 кг и до 203 см* Изключения: Безплатен превоз на 1бр. ски/сноуборд екипировка за всички директни полети, оперирани от България Ер.
Велосипеди	Приемат се за превоз в специална опаковка (картон или специален калф). Максимални размери на опаковката 160 x 90 x 25 см. Изисква се предварително потвърждение на услугата в резервацията. Международни линии: 70 евро в посока. Вътрешни линии: 30 евро в посока.
Оръжие	Превозът на огнестрелни оръжия и боеприпаси се извършва съгласно изискванията на Международната асоциация за въздушен транспорт /IATA/. Не се потвърждава на codeshare полетите на България Ер. Превозът на огнестрелни оръжия не може да бъде потвърден в случаите, когато авиокомпания България Ер е партньор по полет. Превозът на огнестрелни оръжия и боеприпаси, различни от спортно оръжие и боеприпаси, е забранен. В някои случаи, превоз на огнестрелни оръжия и боеприпаси за ловни и спортни цели, може да бъде разрешен. Пътникът трябва да се свърже с България Ер и да предостави информация за вида на оръжието, серийния му номер и припасите, които се внасят в резервационната система. Всички огнестрелни оръжия и боеприпаси, се приемат само като багаж за транспортиране в багажниците на самолета и в никакъв случай в салона с пътниците. Трябва да са разделно и подходящо опаковани, като теглото на мунициите не бива да надвишава 5 кг. Пътникът трябва да има всички документи, изисквани от закона и подзаконовите актове, приложими за превоз за съответната държава. България Ер си запазва правото да откаже превоз на огнестрелни оръжия и боеприпаси. • Ловни пушки и патрони – комплект до 15 кг: такса 50 евро в посока. • Ловни пушки и патрони- при общо тегло над 15 кг: такса 70 евро в посока. • Късо огнестрелно оръжие (пистолет): такса 20 евро в посока. Лобната пушка и патроните се считат за едно парче регистриран багаж и се таксуват с еднократна такса за обслужване. Този вид багаж не се включва в безплатната норма и таксата се прилага независимо от това дали пътникът има други чекиран багаж.
Домашни любимци в пътническата кабина /PETC/	Приемат се само кучета и котки. България Ер не приема за превоз животни до и от Великобритания. При пътуване с домашен любимец /куче или котка/, е необходимо при закупуването на билет да свържете с авиокомпанията за потвърждение. Максимално тегло на животното и клетката – до 8 кг. За полети FB1431/1432 до и от Париж, където опериращ превозвач е Air France, максималното тегло е 6 кг. Максимални размери на клетката – 48 x 35 x 22 см. Не се включва в безплатната норма багаж. Заплаща се такса от 50 евро в посока.
Домашни любимци в багажника /AVIH/	Приемат се само кучета и котки. България Ер не приема за превоз животни до и от Великобритания. Без ограничение в теглото на животното. Максимални размери на клетката – 110 x 65 x 70 см. Не се включва в безплатната норма багаж, заплаща се такса: • при тегло на животното и контейнера до 32 кг - 80 евро в посока • при тегло на животното и контейнера над 32 кг - 120 евро в посока Изключения: • Животни с тегло с контейнера над 32кг не се приемат за превоз до/от Брюксел. • Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго (напр. Американски питбул териер, Стафордширски бултериер, Американски стафордширски териер, Бултериер , Американски буюдо, Додо Аржентино, Кангал (Анатолийска овчарка), Кавказка овчарка, Ротвайлер, Родезийски риджбек). Условия за превоз на живи животни в багажника на самолетите /AVIH до 32 кг./ • Транспортният контейнер трябва да е достатъчно голям, за да може животните да стоят в естествената си позиция, да могат да се обърнат и легнат; • Транспортният контейнер трябва да е проектиран така, че да не пропуска течности, напр. обилчовани с абсорбиращ материал като например одеяло; • Контейнерът трябва да е устойчив на опити за излизане. Препоръчват се здрави пластмасови или дървени контейнери от безвреден и нетоксичен материал. Не се допускат клечки от телени мрежи; • За да се избегне нараняване на животното, вътрешността на контейнера не трябва да има остри ъгли, ръбове или пирони; • Транспортните контейнери трябва да имат вентилационни отвори от четирите страни.

За смесени превози с участието на България Ер и други партньорски авиокомпани в маршрута могат да бъдат прилагани други условия за багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage and checked baggage (in the luggage compartment of the airplane) depending on the chosen tariff. Free allowances for pieces and weight of baggage may vary depending on the travel class (business or economy) and the tariff on which the ticket has been issued. Baggage transportation on regular lines also conforms to some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider.

Bulgaria Air introduces rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued after May 2, 2011. The **PIECE CONCEPT** system is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

TARIFFS WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a tariff that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

Class of service	Allowance for free of charge baggage	Fees for checked baggage carriage
Economy class	1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag	First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm *: <ul style="list-style-type: none"> • Domestic flights – EUR 15 per direction • International flights – EUR 20 per direction

TARIFFS WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a tariff that includes checked baggage, is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

1. International and Domestic flights

Class of service	Норма на безплатен багаж
Business class	2 pieces with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag 2 pieces checked baggage up to 32 kg, up to 158 cm* each**
Economy class	1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag 1 piece checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*

2. Exceptions

Card type	Explanations
Gold card FLY MORE	2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**
For tickets paid with VISA Platinum card by CCBank	2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**
For tickets paid with co-branded card Bulgaria Air / CCBank	2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**
For members of the 'CCB Club' programme- free checked-in baggage	2 pieces of 23 kg. Third piece is charged as third excess baggage**
Seamen	2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**
Infants 0-2 years of age	If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg. Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over/to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft. The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over/received at the aircraft.

* The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.

** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage. Possession card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage. The right to two pieces of luggage for holders of Gold Card FLY MORE and CCB Club and tickets paid with co-branded card CCB and Bulgaria Air and Visa Platinum card from CCB is only on flights where the operating carrier is Bulgaria Air.

THE PASSENGER MAY CARRY MORE THAN THE FREE BAGGAGE ALLOWANCE AT ADDITIONAL COST.

3. Excess baggage fees – International flights

Baggage weight between 23 kg and 32 kg	EUR 50
Baggage dimensions between 158 cm and 203 cm	EUR 70
Baggage dimensions between 203 cm and 280 cm	EUR 100
Extra piece – second bag up to 23 kg x 158 cm	EUR 50
Extra piece – third bag up to 23 kg x 158 cm	EUR 100

Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

4. Excess baggage fees – Domestic flights

Baggage weight between 23 kg and 32 kg	EUR 20
Baggage dimensions between 158 cm and 203 cm	EUR 30
Baggage dimensions between 203 cm and 280 cm	EUR 40
Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm	EUR 20
Extra piece – third bag up to 23 kg up to 158 cm	EUR 50

5. Special categories of baggage

Sport equipment	Transportation of sport equipment is not included in the quota of checked baggage. It is charged as an extra piece of checked baggage EUR 50 in direction. The equipment must be of maximum weight and dimensions 23 kg and 203 cm* Exception: Free carriage of 1 piece of ski / snowboard equipment for all flights operated by Bulgaria Air.
Bicycles	Accepted for carriage in special packaging (cardboard or a special case). Maximum size of package 160 x 90 x 25 cm. This service requires pre-confirmation in the reservation. International flights: EUR 70 per direction. Domestic flights: EUR 30 per direction.
Firearms	Carriage of firearms and ammunition is carried out according to the requirements of the International Air Transport Association /IATA/. It is not confirmed on codeshare flights of Bulgaria air. Carriage of firearms and ammunition other than sport weapons and ammunition is prohibited. In some cases, carriage of firearms and ammunition for hunting and sporting purposes may be permitted. The passenger should contact Bulgaria Air and provide information on the type of weapon, its serial number and the ammunition, which will be entered into the reservation system. All firearms and ammunition will be accepted only as baggage and must be transported in the luggage compartment of the airplane and under no circumstances in the passenger cabin. They must be suitably packed separately and the weight of the ammunition should not exceed 5 kg. The passenger should have all documents required by law and regulations applicable to carriage for the particular state. Bulgaria Air reserves the right to deny carriage of firearms and ammunition. • Hunting rifles and cartridges – total weight up to 15 kg: fee EUR 50. • Hunting rifles and cartridges – total weight over 15 kg: fee EUR 70. • Short-barrel firearms (pistol): fee EUR 20. Hunting rifles and cartridges – total weight up to 15 kg: fee EUR 50 per direction. • Hunting rifles and cartridges – total weight over 15 kg: fee EUR 70 per direction. • Short-barrel firearms (pistol): fee EUR 20 per direction.
Pets in the passenger cabin /PETC/	Only dogs and cats are accepted. Bulgaria Air does not accept for carriage live animals to and from Great Britain. If traveling with a pet /dog or cat/, please be advised to contact the airline for confirmation at the time of purchase of your ticket. Maximum weight of the pet and the cage – up to 8 kg. For flights FB1431/1432 to/from Paris, where operator is Air France, the maximum weight of the pet and the cage is 6 kg. Maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. Not included in the free baggage allowance. A fee of EUR 50 per direction applies.
Pets in the hold /AVIH/	Only dogs and cats are accepted. Bulgaria Air does not accept for carriage live animals to and from Great Britain. Without limitations in the weight of the pet. Maximum dimensions of the cage - 110 x 65 x 70 cm. Not included in the free baggage allowance, a fee apply as follows: • for total weight of the pet and the container up to 32 kg - EUR 80 per direction • for total weight of the pet and the container above 32 kg - EUR 120 per direction Exceptions: • Animals weighing over 32kg together with the container are not accepted for carriage to / from Brussels. • Fighting and dangerous breeds are accepted for carriage only as cargo (example: American Pit Bull Terrier, American Staffordshire Terrier, Staffordshire Bull Terrier, Bull Terrier, American Bulldog, Dogo Argentino, Karabash / Kangal / Anatolian Shepherd Dog, Caucasian Ovcharka / Caucasian Shepherd Dog, Rottweiler, Rhodesian Ridgeback). Conditions of carriage of live animals in the aircraft hold /AVIH/ • The transport container must be large enough for the animal to stand in its natural position, to turn around and to lie down; • The transport container must be designed to be leakproof, e.g. lined with absorbent material such as blankets; • The container must be escape proof. We recommend sturdy plastic or wood containers made from harmless and non-toxic material. Wire-mesh cages are not allowed; • To prevent the animal from injuring itself, the interior of the container must not have any sharp corners, edges or nails; • Transport containers must have ventilation holes on at all four sides.

For partner flights involving Bulgaria Air and other partner airlines, other luggage conditions may apply.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

FIT TO FLY

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

Ходила

10 пъти

Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

Глезени

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

Колене

30 пъти

Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

Рамене

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

Крака

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Загържете така 15 секунди.

Гръб и ръце

15 пъти

Поставете и двете стъпала на пода и стегнете корема. Наведждайте се напред, докато ръцете ви не опрат пръстите на краката.

EN

Feet

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

Ankles

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

Knees

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

Shoulders

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

Legs

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

Back and arms

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

Да се лети не е страшно

- Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности
- Екипажът на вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит
- Самолетите на България Ер са с безпречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция
- Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задръжайте въздуха няколко секунди, преди да го издишате

EN

Relax!

- Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives
- The crew in control of the plane is highly trained and experienced
- Bulgaria Air aircraft are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence
- Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly

По време на полет

- Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на дъвка също помага
- Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета
- Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението
- Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките
- Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе

EN

During the flight

- Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum
- Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching
- Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation
- Removing your shoes may provide you with more comfort
- Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee

Как да се приспособим по-бързо към часовите разлики

- Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата ви дестинация, като вечерта преди по лета си легнете един час по-рано или по-късно
- Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета
- Яжте богати на протеин храни в подходящи за новата часова зона отрязъци от денонощието
- Когато пристигнете на избраната от вас дестинация, направете си кратка разходка
- Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина

EN

Reducing jetlag

- Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later
- Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol
- Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone
- At your destination, take light exercise – such as a walk
- Spend at least 30 minutes in daylight

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Вашето здраве

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да ви предложат лекарства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, който е най-подходящ за вас.

Вашият багаж

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма ви. Да седнеш в креслото уморен и загъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще ви трябва по време на полета.

Срокът за явяване на летището

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

Вашата сигурност

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте.

Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж.

Не оставяйте багажа си без надзор.

Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния ви багаж, летищните служби за сигурност ще ви забранят да ги качите в самолета.

Вашият ръчен багаж

Сложете тежките предмети под седалката пред вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

Пушенето

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички

България Ер ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета на България Ер.

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flightdeck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

полети на България Ер. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

Упътванията за безопасност

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на България Ер ще ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред вас.

Кабинен екипаж

Кабинният екипаж на България Ер се грижи да ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги убедомявате за потребностите си.

При пристигане

Пазете багажите си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

Your security

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

Your hand luggage

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

Smoking

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

The safety briefing

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

Your cabin crew

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

At the destination airport

Have you luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

Your health

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always consult a doctor to determine which are suitable for you.

Your luggage

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

Your check in deadline

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

- всякакви видове огнестрелно оръжие;
- катапулти и харпун;
- имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки;
- оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане;
- пожарогасител;
- електрошокови уреди;
- брадви, секири, сатъри, томахаки;
- лъкове, къси копия;
- всякакви заострени метални предмети,

- които могат да послужат за нараняване;
- ножове, независимо от предназначението им;
- саби, мечове;
- бръснари, скалпели;
- ножици, с режеща част по-дълга от 6см;
- бормашины, отвертки, клещи, чукове;
- кънки за лег;
- всички видове спортни стикове, бухалки, щетки и тояги;
- всички видове оборудване за бойни

- спортове;
- амуниции, гранати, мини, военни експлозиви;
- детонатори;
- газ и газови контейнери;
- всякакви пиротехнически средства;
- хлор, парализиращи спрейове, съзотворен газ;
- терпентин, разреждател и аерозолна боя;
- напитки с над 70% съдържание на алкохол;

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

From 6 November 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

- all types of firearms;
- catapults and harpoons;
- replica or imitation firearms, toy guns;
- component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices);
- fire extinguishers;
- stun or shocking devices;
- axes, hatchets, meat cleavers; machetes;
- arrows and darts;
- any type of sharpened metal objects, which could cause injury;

- all types of knives;
- sabers, swords;
- open razors and blades, scalpels;
- scissors with blades more than 6 cm in length;
- drills, screwdrivers, crowbars, hammers;
- ice skates;
- any type of sport bats, clubs, sticks or paddles;
- any martial arts equipment;
- ammunition, grenades, mines, explosives

- and explosive devices;
- detonators;
- gas and gas containers;
- any pyrotechnics;
- chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas;
- turpentine and paint thinner, aerosol spray paint;
- alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

НОВИ ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА ДЕЦА

От 1 юли 2012 година авиокомпания България Ер променя правилата за превоз на непридружени деца

За **НЕПРИДРУЖЕНО ДЕТЕ (UNACCOMPANIED MINOR - UM)** се смята дете, от 3 до 12 години, което по време на полета не се придружава от родител/настойник или друг пътник-придружител. Деца до 3 години не могат да ползват услугата непридружено дете

ПРИ УСЛУГАТА ПРЕВОЗ НА НЕПРИДРУЖЕНО ДЕТЕ (UM) служители поемат детето от изпращача на отправното летище, придружават го по време на всички летищни формалности и го предават на посрещача. Услугата е задължителна за деца на възраст от 3 до 5 години и възможна при поискване за деца с навършени 5 години.

ФОРМУЛЯР – ИНФОРМАЦИЯ ОТ РОДИТЕЛ/НАСТОЙНИК: Задължителен документ, в който се вписва пълна информация за детето, както и имената, адресите и телефони на изпращача и посрещача.

ЕСКОРТ – Стюардеса, която пътува с детето и се грижи за него по време на полета. За да бъде осигурен ескорт, агентът, създател на резервацията на детето, внася SR UMNR с неговата възраст и рождена дата, както и информация за посрещача и изпращача – имена, телефон за връзка и пълнен адрес. Запитването се прави поне две седмици преди полета. В рамките на 3 дни служителите от отдел Спейс контрол дават отговор на молбата. При потвърждение Спейс Контрол запазва място на стюардесата на желания полет и уведомява агента, който създава EMD в резервацията на детето в размер на дължимата сума за тази услуга.

ЗАДЪЛЖИТЕЛНАТА ИНФОРМАЦИЯ за потвърждаване на услугата UMNR включва три имена, възраст и рождена дата на детето; три имена, телефон за връзка и пълнен адрес на посрещача и изпращача. Непридруженото дете трябва да носи със себе си валиден паспорт. За вътрешните полети паспортът може да бъде заменен с акт за раждане – оригинал или нотариално заверено копие.

- Авиокомпания България Ер не приема непридружени деца, трансфериращи на летище София. Изключения се правят само при предоставени контакти на трансферния пункт.
- Деца до 3 години не се приемат за превоз без придружител.
- Деца, навършили 5 години, се приемат за превоз без придружител и се обслужват по реда за непридружени деца – UM.

ЗАПЛАЩАНЕ ЗА ПРЕВОЗА на непридружени деца: за всяко непридружено дете, независимо от възрастта, се събира UM такса в размер на 40 евро на отсечка за международни полети и 20 евро за вътрешни линии, като за София – Лондон таксата е 50 евро, а за Лондон – София 50 паунда. Една стюардеса може да придружава две деца от едно семейство – братя и сестри, които пътуват заедно, като се заплаща една UM такса за двете деца.

Допълнителни условия:

- от 3 до навършване на 5 години: за детето се заплаща пълната тарифа за възрастен пътник без детско намаление, плюс 50% от едноръчната тарифа в М класа за стюардесата-придружител. Всички дължими летищни такси за маршрута по билета също се събират;
- от 5 до 7 години: плаща се 100% от тарифата за възрастен пътник;
- от 8 до 11 години: плаща се детски билет с приложимото по съответната тарифа детско намаление;
- по желание на родителите, деца от 12 до 18 години могат също да ползват услугата UM срещу заплащане на UM таксата.

NEW RULES FOR TRANSPORTING CHILDREN

From the 1st of July 2012, Bulgaria Air is changing its rules regarding transporting unaccompanied children.

AN UNACCOMPANIED MINOR (UM) – is any child of 3 to 12 years of age who is not accompanied by parent/guardian or another passenger-companion on the same flight. Children of less than 3 years of age may not use the service for unaccompanied minor.

THE SERVICE "TRANSPORT OF AN UM" means that employees of Bulgaria Air take the child from the person that escorts him or her to the departure airport, accompanies the child through all airport formalities, and brings him to the person that will collect the child at the destination. The service is mandatory for children between 3 and 5 years old, and optional for children who have already turned 5 years.

FORM – INFORMATION FROM THE PARENT/GUARDIAN: A mandatory document that contains full information about the child, as well as names, addresses and telephone numbers of the persons who will be escorting the child to the departure airport and from the destination airport.

ESCORT – A flight attendant who travels with the child and cares for him or her during the flight. To provide an escort, Bulgaria Air requires the travel agent that books the flight for the child to submit SR UMNR with the child's age and date of birth, as well as information about the person who will deliver the child to the departure airport, and the person who will collect him or her from the destination airport – their full names, telephone numbers and full addresses. This service should be requested at least two weeks prior to the flight. Staff members from the Space Control Department will reply to your inquiry within 3 business days. Upon confirmation, Space Control books a place for the flight attendant on the desired flight and informs the travel agent who issues an EMD on the child's reservation in the amount of the sum payable for the service.

MANDATORY INFORMATION for the confirmation of the UMNR service includes the child's full name, age and date of birth, as well as the full names, telephone numbers and complete addresses of persons delivering the child to the departure airport and those who are collecting him or her at the destination airport. The UM must have a valid passport on him/her. For domestic flights the passport may be replaced by a birth certificate or a copy of it certified by a Notary.

- Bulgaria Air does not accept unaccompanied minors who transfer at Sofia Airport. Exceptions are made only when contact information has also been submitted for the persons who will take care of the child at the point of transfer.
- Children under 3 years of age cannot travel unaccompanied.
- Children who have turned 5 are permitted to travel unaccompanied and are served according to the rules for unaccompanied minors.

THE PRICE FOR THE TRANSPORT OF UM SERVICE:

For an unaccompanied child, regardless of age, a UM fee of EUR 40 per international flight segment and EUR 20 for domestic flights is collected, for Sofia - London the fee is EUR 50 and for London - Sofia GBP 50.

One flight attendant can escort two children from the same family simultaneously - brothers and sisters traveling together, and in that case one UM fee is collected for both children.

Additional conditions:

- For children between 3 and 5 years old: the price is the full adult tariff without a children's discount, plus 50% of the one-way tariff per segment in M class for the escorting flight attendant. All applicable airport fees for the route of the flight are also collected;
- Age 5 - 7: the customer pays 100% of the tariff for an adult passenger;
- Age 8-11: the customer pays a children's tariff (with the applicable child discount from the respective tariff);
- Upon parental request, children aged between 12 and 18 years old may also make use of the UM service if the UM fee is paid.

THE FACE OF

Bulgaria Air

National Carrier **www.air.bg**

Airbus A320-214

**Airbus A319-112
Airbus A319-111**

Boeing 737-300

Embraer 190-100

CODESHARE PARTNERS

Co-operative and marketing abetments with other airlines are an integral part of Bulgaria Air operating policy. Code sharing agreements enable travelers to take advantage of a greatly enhanced spectrum of global destinations with the minimum of procedural inconvenience.

SOFIA – MOSCOW

Both airlines operate codeshare flights between Bulgaria and Russia.

VARNA/BOURGAS – MOSCOW

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – PARIS

Both parties operate and have a seat exchange programme.

SOFIA – ROME

Both parties operate and have a seat exchange programme.

SOFIA – MILAN

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – MADRID, MADRID – LAS PALMAS,
MADRID – TENERIFE

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – AMSTERDAM

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – BUCHAREST

Jointly operated services using Tarom aircraft and crew.

SOFIA – PRAGUE, PRAGUE – BUDAPEST

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – BELGRADE

Jointly operated services using Air Serbia aircraft and crew.

SOFIA – ATHENS

Both parties operate and have a seat exchange programme.

SOFIA – VARNA, SOFIA – BURGAS, SOFIA – LARNACA

Jointly operated services using Bulgaria air aircraft and crew.

ATHENS – LARNACA, ATHENS – BEIRUT, ATHENS – TEL AVIV,

ATHENS – EREVAN, ATHENS – NICE, LARNACA – TEL AVIV

Jointly operated services using Aegean aircraft and crew.

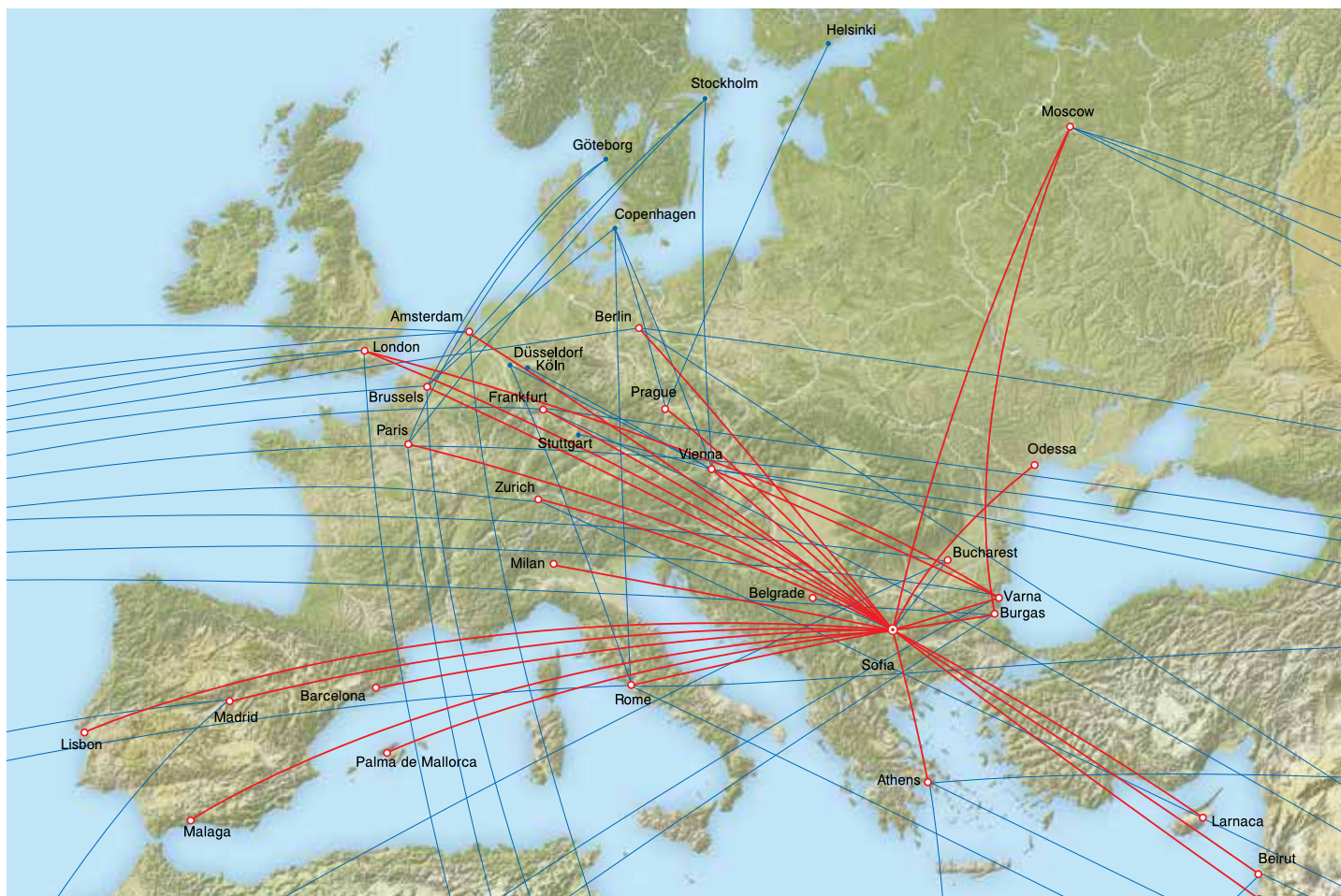

SOFIA – MILAN

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящи на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отзоворят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

INTERLINE PARTNERS:

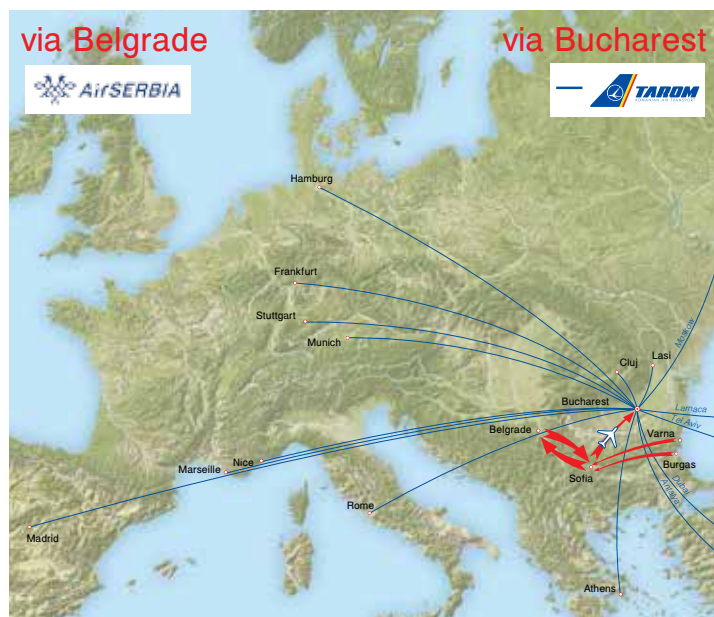
Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двесте авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

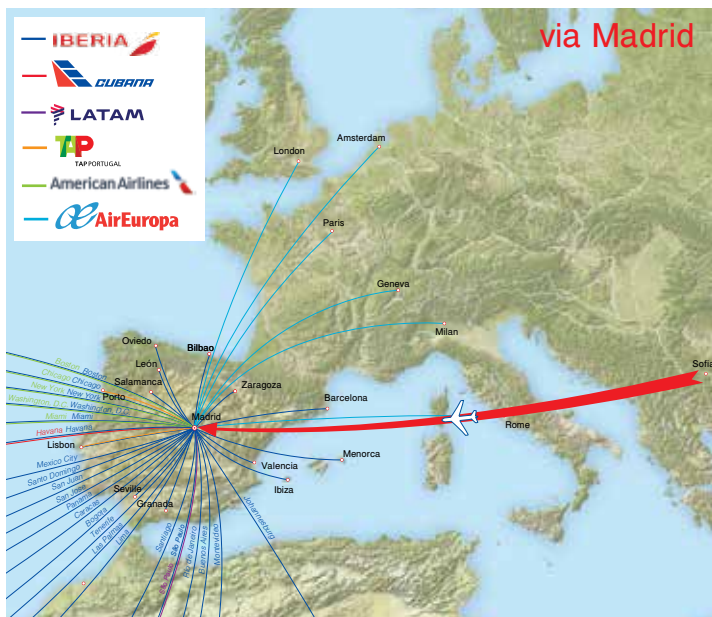

*Летете до Всяка точка на света с България Ер и партньори.
Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.*

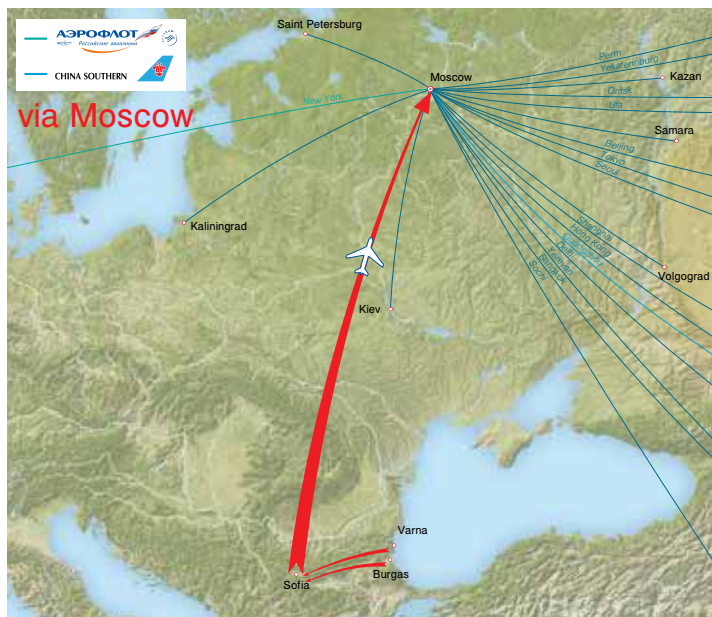

Летете до всяка точка на света с България Ер и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕР: Къде да ни намерите?

BULGARIA AIR: Where to find us?

SOF BOJ VAR 	Customer Service Center 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Every day 08:00-22:00 Local Time</i>	phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg
	Head office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i>	fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg
	Sofia City Office 2 Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>9:00-12:00/12:30-17:30 Local Time</i>	e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg
	FLY MORE Office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working hours:</i> <i>Every day: 09:00-12:00/13:00-18:00</i> <i>Local Time</i>	phone.: +359 888 903 943 +359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg
	Varna Airport Office Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Monday - Friday and Sunday:</i> <i>07:00-21:00 Local Time</i> <i>Saturday:</i> <i>03:00-18:00 Local Time</i>	phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg
	Varna City Office 55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 09:00-20:00 Local Time</i> <i>Saturday 10:00-18:00 Local Time</i>	phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg
	Bourgas Airport Office Bourgas airport, Terminal 2 Departures, floor 2 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>(between June and September)</i>	phone: +359 56 900 155 fax: +359 56 870 132 e-mail: boj@air.bg www.air.bg
BRU 	Belgium, Brussels <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>10:00-19:00 Local Time</i>	phone: +32 470 401 260 e-mail: brussels@air.bg www.air.bg

LCA 	Cyprus, Nicosia "Louis Aviation" – 11 Lemesos Avenue, 2112 Nicosia, P.O. Box 21301, 1506 Nicosia, Cyprus.	phone: +357 225 88 182 fax: +357 223 76 606 e-mail: bulgariaair@louisgroup.com www.air.bg
BER 	Germany, Berlin Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-18:00 Local Time</i>	phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg
LON 	United Kingdom, London Airport office Heathrow Ticket Pod 3 (Zone G) Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:30 - 17:30 Local Time</i>	phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg
MOW 	Russia, Moscow City Office 3 Kuznetzkiy Most Str., Moscow, 125009, Russia <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00-13:00/14:00-18:00 Local Time</i> <i>Saturday: 10:00-14:00</i> <i>(between June and</i> <i>September)</i>	phone: +7 49 5789 9607 e-mail: ticketmow@air.bg moscow@air.bg www.air.bg
	Airport office Sheremetyevo airport, Terminal F, fl. 2, ticket desks 10 and 14 <i>Working hours:</i> <i>Opens 2 hours before flight</i>	e-mail: svoapfb@mail.ru www.air.bg
TLV 	Israel - Tel Aviv Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> <i>Sunday - Thursday:</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +972 379 51 355 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg
USA 	Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 9am - 5pm,</i> <i>Saturday - Sunday 9am - 1pm (EST)</i>	phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg
VIE 	Austria, Vienna Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Thursday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>Friday</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg